

Napredek je tudi v majhnih korakih

Ob prazniku republike

Tako ob veselih dogodkih, ko praznujemo, slavimo ali častimo, kot tudi ob drugačnih priložnostih, ko se poslavljamo, se zahvaljujemo, obujamo spomin, je človek v zadregi, kaj reči. S čim izraziti in poudariti aktualnost dogodka in njegov pomen? Še posebej pa smo v zadregi, ko moramo posredovati svojo misel, lastno mnenje in hotenje o tem, kar je bilo že velikokrat opisano, opevano, hvaljeno in poudarjeno.

Ali velja to za razmišljanje ob letošnjem praznovanju dneva republike, ob letnici, ki jo devetindeset let slavimo združeni, enotni, povezani z istimi uspehi in težavami, z enakimi hotenji in pogledi v bodočnost, v jutrišnji dan?

Nismo imeli v vseh teh letih samo enega AVNOJ, bilo jih je več. To je terjalo in še zahteva kontinuiteta revolucije, naša pristna izvorna, samoupravno socialistično naravnana, postavljena pred mnoge preizkušnje, dograjena skozi mnoge faze, vendar vedno le iz istih temeljev opredeljena - s prvobitnim ciljem in nalogo - osvoboditi nas same, našega delovnega človeka, osvoboditi ga vseh pritiskov, ekonomskih in političnih, zagotoviti osebno svobodo, odločanje, enakopravnost.

V vseh teh preizkušnjah ob preloženih dogodkih, ko smo obračunavali s preteklostjo in iskali izhod iz težav, nas ni bilo sram priznati lastnih napak in strapanj. Tudi v tem je kvaliteta, je pogum, je razlika od drugih sistemov in ureditev.

Z resnično revolucionarno silo, žarom in odgovornostjo smo iskali nove možnosti, izhod iz nastalega položaja, reševali družbena protislovja. Dograjali in utrjevali smo naš samoupravni socialistični sistem tako, da smo širili krog subjektov političnega odločanja in nosilcev oblasti vse do uvedbe delegatskega sistema in sprejema zakona o združenem delu.

Krog se ni zaključil. Še je prostora in možnosti, da dogradimo ta sistem, da učvrstimo temelje 2. AVNOJ. Pa se nas včasih posemnezniki, ki razmišljajo drugače, upirajo pogled k meščanski demokraciji ali ponujajo roko državi in njenemu aparatu? Tudi takšnih razmišljanj je med nami. Včasih, največ prikritih. Mar niso nenehne zahteve po večjem redu, doseženem s trdo roko, po širjenju in krepitvi administracije, po zapostavljanju proizvodnega dela, po urejanju našega življenja na bone ali kartone usmerjene v to?

Takšnim razmišljanjem se naši ljudje odločno upirajo. Ne pristajajo na takšne recepte našega obnašanja, življenja in dela, za katerim se skriva slabo delo, neorganiziranost, nesposobnost, beg pred osebno odgovornostjo. Ne pristajajo, da bi razni organi, poslovodni, upravni, izvršni ali strokovni vsiljevali rešitve, dušili razprave, potiskali na stranski tir pobude, predloge, razmišljanja in odločitve delovnih ljudi, združenih v Socialistični zvezi delovnega ljudstva.

V teh in podobnih razmišljanjih se pripravljamo na letošnji praznik. V letu, ki je resnično izjemno. Opravili smo tretje volitve delegatskih skupščin, enotno sprejeli smeri našega nadaljnjega razvoja na 9. in 12. kongresu ZK, pripravili spremembo planov, s katerimi zmanjšujemo našo porabo, soočeno z realnimi možnostmi našega gospodarstva. Vse to terja spreminjanje nekaterih ustaljenih navad in razvad. Prilagajanje potreb in razvoja ustvarjenemu dohodku, več solidarnosti in varčevanja.

V takšnem vzdušju in razpoloženju tudi na Dolenjskem pričakujemo 29. november. Pričakujemo ga z zavestjo, da smo bili v preteklosti pa tudi danes vzor, kako se da tudi z majhnimi koraki doseči napredek, zadovoljiti potrebe, postaviti v ospredje širše družbene interese od svojih ožjih, lokalnih in kratkoročnih.

MIRKO JELENIČ

OŽIVLJENI SPOMINI - Dan republike je praznik, ki nas opominja na veličino boja za novo Jugoslavijo in na dejanja njenih največjih snovalcev z dolgoletnim predsednikom Titom na čelu. Na sliki: tovariš Tito na lovu s svojimi najožjimi sodelavci, kot ga je na reliefu upodobil kipar Vladimir Stoviček iz Krškega.

Metlika slavi

V spomin na 26. november 1942, ko so slovenski in hrvaški partizani uničili belogardistično-italijansko postojanko na Suhorju in s tem zadali smrtni udarec belogardizmu v Beli krajini, praznuje občina Metlika svoj praznik. V počastitev praznika je bilo več športnih in drugih prireditev, osrednja pa bo jutri, ko bodo slovesno odprli novo skladiščno-proizvodno dvorano Novolesove temeljne organizacije Tovarna kopalniške opreme v Rosalnicah pri Metliki. V teh novih prostorih bo potem tudi slavnostna seja, na kateri bodo med drugim podelili plakete občine Metlika. To najviše občinsko priznanje bodo dobili: Franc Vrvišar, podružnična šola Suhor in Novolesov tozd Tovarna kopalniške opreme. Za častnega občana bodo imenovali generalpodpolkovnika Radeta Bulata, ki je pred 40 leti vodil uspešen partizanski napad na Suhorju.

Metliška občina, ki sodi med srednje razvite, bo letos glede na zelo težke gospodarske razmere dosegla lepe uspehe. Največja letošnja investicija je nova Novolesova hala v Rosalnicah, s sosednjo občino Ozalj so med Krancincem in Pravutino zgradili nov most, v krajevnih skupnostih je ob velikem prispevku in delu krajanov zrastle več večnamenskih domov, v teku je tudi več drugih javnih del.

Krize samoupravljanja ni več

To so pokazale odkrite in vsebinsko bogate razprave na sobotni problemski konferenci komunistov IMV - Sodelovala tudi Franc Šali in Ivo Marek

Mogoče še bolj kot spoznanje, da je IMV poslovanje v zadnjem četrtletju zaključila uspešno, je pomembna ugotovitev, ki jo je na četrti problemski konferenci komunistov IMV v soboto izrekel Franc Šali, član predsedstva CK ZK Slovenije: „O krizi samoupravljanja v IMV danes ne moremo več govoriti.“ Takšno oceno so oblikovale razprave sodelujočih, ki so odkrito spregovorili o napa-

kah in težavah največjega dolenjskega kolektiva.

Če smo se za lansko leto govorili, da osnovne organizacije ZK v IMV niso opravile vloge, ki bi jo morale, je danes že jasno, da so komunisti imeli besedo pri izdelavi sanacijskih programov in predvideni reorganizaciji v dve delovni organizaciji. Prav sanaciji je problemska konferenca posvetila največ besed. Po besedah Janeza Štera tudi danes kaj bolj konkretnega ne moremo zapisati, morda le to, da so izračuni pokazali izredno finančno donosnost programa IMV 1, ki predvideva izdelavo katrc, osemnajstic, devet in dostavnih vozil, po letu 1986 pa izdelavo avtomobila R-x. Seveda bo za uresničitev takega programa potrebnih precej sredstev in prav o načinu, kako bodo Francozi finančno pomagali IMV, je danes še precej nejasnosti. Zato pa

je že danes povsem razvidno, da bodo morali v IMV za uresničitev programa prikoličarske dejavnosti izgraditi nedokončano tovarno prikolic, tako da bi že prihodnjega septembra v njej lahko pričeli delati. To je tudi odgovor komunistom bodoče delovne organizacije Tovarna prikolic, ki so na konferenci kritično spregovorili o tem, da se je doslej vse preveč vlagalo v druge programe, manj pa v prikoličarsko dejavnost.

Kritike komunistov so letelo še na njihovo premajhno vlogo pri kadrovanju, izdelavi sistema nagrajevanja, o njihovi nemoči pri izpadih proizvodnje, saj je bilo doslej, denimo, samo pri izdelavi prikolic kar 118.000 ur zastoja, kar bi lahko pomenilo 2.600 izdelanih prikolic, precej kritičnih je bilo tudi na račun nizkih osebnih dohodkov, zaradi

/Nadaljevanje na 2. strani/

Za vse res ni opravičila

Iz razprave medobčinskega sveta ZSS za Dolenjsko: na slabšanje varnostno-političnih razmer vplivajo kršitve, pomanjkanje življenjskih potrebščin, težave v proizvodnji

Kakor je pokazala razprava na nedavni seji medobčinskega sveta Zveze sindikatov Slovenije za Dolenjsko, sindikalni delavci v štirih dolenjskih občinah ne čakajo, da bi jim kdo s prstom kazal, kako naj ravnajo, temveč so se urno lotili uresničevanja nalog, ki so jih prednje postavili sklepi kongresa slovenskih sindikatov pa t. i. paket zveznih ukrepov za učvrstitev gospodarstva.

Povsod so zastavili dolgoročne programe, težišče delovanja pa je na kratkoročnih nalogah, ki se nanašajo v glavnem na priprave za sprejem resolucije za prihodnje leto, na ocenjevanje varnostno-političnih razmer po občinah, na vprašanja, ki zadevajo premik delovnega časa, ne nazadnje pa tudi na (ne)učinkovitost samoupravne delavske kontrole.

Kot prejšnja leta se tudi zdaj dogaja, da ponekod v združenem delu tarnajo, kako težko je načrtovati za naprej, ker še niso docela znani vsi pogoji za gospodarjenje.

Pri premiku delovnega časa ni povsod vse v najlepšem redu, prihaja do neuskajenosti (zlasti pri prevozih). Za odpravo nevednosti je premišljena sindikalna dejavnost lahko odločilnega pomena, nič manj pa ne bo tehtna navzočnost sindikata pri

poživitvi delovanja samoupravne delavske kontrole; otoplost slednje je kriva, da marsikje prihaja do kršitev ne le samoupravnega ravnanja, pač pa celo do kriminalnih dejanj.

Sindikalni delavci v dolenjskih občinah se zavedajo, da na slabšanje varnostno-političnih razmer vplivajo različne kršitve, nezadostna preskrbljenost trga z osnovnimi življenjskimi potrebščinami, težave v proizvodnji in podobno. Teh razmer na seji medobčinskega sveta niso opešavali, očitno je, da niso idealne, so v neposredni odvisnosti od siceršnjega političnega in gospodarskega stanja. So slabosti, za katere bi zaman iskali opravičila v t. i. objektivnih okoliščinah, njihovi nosilci so neodgovorni posamezniki, zato je povsem odveč vprašanje, ali bomo zamenjali nezadovoljno ljudstvo ali pa ljudi, ki so z nedelom botrovali zdajšnjim tegobam.

D. RUSTJA

Sevniški Jugotanin ni več odpisan

Belinka bo predlagala stečajnemu sodniku za ključek stečaja Jugotantina konec decembra

V ponedeljek so predstavniki ljubljanske Belinke na čelu z glavnim direktorjem dr. Andrejem Ocvirkom člane izvršnega sveta seznanili s tem, da bodo stečajnemu senatu pri sodišču v Novem mestu predlagali za ključek sanacije sveniškega Jugotantina, izvršni svet pa bo v kratkem dobil sanacijski program za to tovarno.

Končuje se torej dokaj mučno obdobje za ta kolektiv, ko sprva pod ukrepom družbenega varstva in zatem še stečajem okrog 150 delavcev pravzaprav ni imelo samoupravnih pravic. Kaj je to še edino preostalo taninko v državi po rekonstrukciji pripeljalo v ta nezavidljivi položaj, smo že večkrat poročali. Sedaj ni toliko bistvena preteklost, temveč bodočnost tovarne.

Belinka je Jugotanin vsekakor rešila grozeče likvidacije. Stečajni sodnik bi namreč po črki zakona prav lahko prignal stečaj do konca že zdavnaj, zanesljivo pa maja letos, ko je pošlo zadnje poleno za predelavo. Vsokčila je Belinka in za svoj račun kupila nove zaloge. Ker je ta ljubljanski kolektiv sedaj praktično tudi že 99-odstotni upnik terjatev na naslov Jugotantina, lahko tudi predlaga konec stečaja.

Bo sodnik upošteval ta predlog? Belinka se pripravila na sanacijski program, vreden nadaljnjih 150 milijonov dinarjev, ki rešuje nekatera ozka grla v proizvodnji tanina in furfurala. Zal ni denarja za korenitejšo naložbo v varstvo okolja, vendar bodo tudi sedanje izboljšave občutno zmanjšale onesnaževanje.

A. Ž.

ki to vodilnega politika. Prednost ima še vedno bitka za stabilizacijo, za proizvodnjo, dohodek in odnose. V razreševanje težavnega gospodarskega stanja se morajo vključiti vse družbenopolitične organizacije, ne samo komunisti.

I. ZORAN

ODLIKOVALI MIRKA KAMBIČA

Predsednik CK ZK Slovenije Andrej Marinč je izročil v ponedeljek visoka odlikovanja najzaslužnejšim delavcem v organih ZK Slovenije. Med drugimi je bil odlikovan tudi predsednik občinske skupščine Brežice Mirko Kambič - z redom republike s srebrnim vencem.

NOVA RAZSTAVA V KRKI

V avli Krkine upravne stavbe v Ločni bodo danes ob 13. uri odprli novo likovno razstavo. Ljubitelji likovne umetnosti bodo tokrat lahko spoznali dela, ki jih je dal na ogled akademski slikar in grafik Zvest Apollonio iz Portoroža, sicer profesor za grafiko na Akademiji likovnih umetnosti v Ljubljani. Apollonio se kot likovnik v glavnem ukvarja z vprašanji figure v pokrajini.

PREDSTAVITEV KNJIGE O ODGOVORNOSTI - Predstavnikom delovnih organizacij, dijakom ekonomske šole družboslovne smeri iz Novega mesta in drugim so minuli četrtek v Študijski knjižnici Mirana Jarca predstavili knjigo dr. Ludvika Toplaka „Odgovornost poslovnega organa“. Predstavitev so skupaj pripravili izdajateljica Gospodarska založba-Tozd Gospodarski vestnik in novomeška podružnica Mladinske knjige. Prve predstavitve knjige in založbe na Dolenjskem sta se poleg avtorja (na sliki) udeležila tudi direktor založbe Franjo Krivec in urednik Stane Grahek. (Foto: Janez Pavlin)

Iskati tisto, kar premošča razlike

Delovno srečanje časnikarjev v okviru Gorjupovih spominskih dnevov

Minuli teden so bili na Brdu „Spominski dnevi Mitje Gorjupa“, študijsko srečanje časnikarjev iz Slovenije in ostale Jugoslavije, ki ga vsako leto prireja Društvo novinarjev Slovenije in RK SZDL v spomin na prerano umrlega glavnega urednika Dela Mitjo Gorjupa.

„V sedanjem trenutku v Jugoslaviji se na specifičen način vodi boj nosilcev socialističnega samoupravljanja in socialistične samoupravne demokracije, katerih cilj je osvoboditev dela in človeka, proti ostankom starih sistemov,“ je na temo „Socialistično-samoupravljanje kot pogoj stabilizacije“ poudaril član predsedstva SFRJ Sergej Kraigher. Predsednik RK SZDL Franc Šetine je med drugim dejal, da mora biti Socialistična zveza odprta za množičnost interesov, uveljaviti mora sekijski način dela, ne zato, da bi izvršila neko nalogo, ampak da bi v živem dialogu in s pravimi napori prišli do boljših rešitev. Ko je govoril o sredstvih javnega obveščanja, je Šetine rekel: „Nasprotujem temu, da so sredstva informiranja dejurni krivec za razmere, kajti sredstva informiranja odsevajo napake družbe in odnosov v njej. Torej bi bil boj proti novinarjem tudi neke vrste boj z družbo. Vsakdo pa mora za javno besedo nositi odgovornost.“ Josip Vrhovec je, govoreč o mestu socialistične, samoupravne in neuvrščene Jugoslavije v svetu, dejal, da živi Jugoslavija na prostoru med blokoma. Tako Vzhod kot Zahod utegneta biti zainteresirana za stabilno Jugoslavijo, vendar tega ne moremo jemati kot nepremakljivo predpostavko. Pred očmi je treba imeti tudi možnost povečanega pritiska na Jugoslavijo, saj imamo opravka z „naravnimi apetiti blokovskih struktur“. Potem ko je opozoril na zelo hude posledice za Jugoslavijo, če bi postali nesolventni, je Vrhovec govoril o pomenu politične odločitve za redno odplačevanje dolgov na tujem.

Predsednik predsedstva CK ZKJ Mija Ribičič je v pogovoru o Zvezi komunistov v sistemu socialističnega samoupravljanja poudaril, da v mozaiku večnacionalne skupnosti, kot je naša, prav gotovo obstajajo razlike, ki so pogojene tudi z zgodovinskim razvojem posameznih delov Jugoslavije. Problem ni v tem, da te razlike so, ampak ali jih je družba sposobna premostiti in jih usmeriti v pravo smer.

„Enotnost ni dana vnaprej, enkrat za vselej, ali predpisana,“ je rekel Ribičič, „ampak jo je treba vsak dan graditi na konkretnih vprašanjih. Tega pa ni moč delati tako, da bi s poudarjanjem razlik spodkopavali enotnost, ampak je treba iskati tisto, kar je skupno in kar premošča razlike.“

Udeleženci Gorjupovih dnevov so se pogovarjali tudi o tradicijah NOB v današnjem družbenem trenutku, pri čemer je predsednik republiškega odbora ZKB NOB Janez Vipotnik poudaril, da prenašanje in ohranjanje tradicij ne more biti samo interes borcev, ampak celotne samoupravne socialistične družbe. Za okroglo mizo je med tridnevni srečanju na Brdu stekel tudi pogovor o novinarskem pisanju ter o spremembah in dopolnitvah zakona o javnem obveščanju, ki ga nismo spreminjali že celih 10 let.

M. BAUER

KULTURNI TEDEN V BOŠTANJU

V Boštanju se bodo te dni zvrstile številne kulturne prireditve ob 75-letnici tamkajšnjega kulturnega društva. Tradicija naprednega kulturnega delovanja v tem kraju je verjetno starejša, vendar so se pri sedanjem KUD Anton Umek - Okiški naslonili na najstarejši ohranjeni pisni vir. Jutri ob 18. uri bo v dvorani TVD Partizan v Boštanju nastop skupin domačega društva in učencev osnovne šole Boštanj. Podelili bodo tudi priznanja OF. 4. decembra, ravno tako ob 18. uri, bo v isti dvorani posebno doživetje za ljubitelje lepe pesmi. Nastopila bosta mešana pevski zbor Jutranjke pod vodstvom Lojzeta Udovca in oktet Boštanski fantje.

Brez plina se ne da začeti

Pričetek preizkusne proizvodnje v Krkini tovarni steklenih izolacijskih vlaken (Livši Inis) odložen predvidoma do začetka januarja zaradi pomanjkanja plina

Danes, 25. novembra, bi morali slovesno odpreti novo Krkino tovarno steklene izolacijske volne, vendar menijo; da to ne bi bilo smiselno, ker ni propan butana, ki ga tovarna potrebuje za tehnološki postopek. Dokler ne bo zagotovljena dobava 250 ton tega plina na mesec, bo dograjena tovarna stala, s tem pa nastaja večja škoda.

Nova tovarna je sicer pripravljena za začetek poizkusne proizvodnje in je naložba po predračunski vrednosti veljala 1091 milijonov dinarjev, od njene proizvodnje si tako Krka kot novomeška občina obetata znatno povečan izvoz v letu 1983, toda kljub vsem zagotovljenim prednostim naložbe trenutno Petrol ne more zagotoviti, da bo lahko dobavljal 250 ton propan butana na mesec. Tohiko ga namreč potrebujejo v tehnološkem postopku za redno proizvodnjo.

Krka je doslej zaposlila in izšolala kadre za novo proizvodnjo, nabavila

ostale domače in uvožene surovine, že sklenila vrsto pogodb z domačimi kupci in tudi s kupci v tujini, računajoč, da bo poizkusna proizvodnja tekla dober mesec dni, potem pa bi v redni proizvodnji lahko pošiljali na trg dogovorjene količine steklenih izolacijskih vlaken. Ni potrebno poudarjati, kako so le-ta ob varčevanju z energijo pomembna.

V novi tovarni so planirali v prvem letu poslovanja dobaviti domačemu trgu 5.000 ton proizvodov za termično in akustično izolacijo (kaširani in goli fičci, blazine, plošče, cevaki), zraven pa še 2.875 ton teh proizvodov na konvertibilno področje. V prihodnjih letih bo proizvodni program še razširjen, tako da bo šlo v izvoz 4.000 ton proizvodov na leto.

Za proizvodnjo v prvem letu, ki pa zaradi zamude z otvoritvijo postaja negotova, bi z direktnim izvozom in prihranki doma družbenega prihranka, ob tem ko potrebujejo za tako proizvodnjo uvoza le za 1,6

milijona dolarjev. Ker je omenjena investicija zapisana kot prednostna ne le v občinskih, ampak tudi v republiških družbenih planih, si v Krki s pomočjo še drugih zainteresiranih za uresničevanje izvoznih načrtov prizadevajo čimprej zagotoviti potrebne količine plina za redno proizvodnjo.

RIA BAČER

PRESEDSTVO JE „SEJALO“

Prejšnjo sredo, to je 10. novembra, je bila v Brežicah seja predsedstva OK ZSMS. Beseda se je večidel seje vrтела okrog pokongresnih aktivnosti v občini. Lotili so se kar konkretnih nalog in zadolžitev. Tako bo komisija za statutarne vprašanja v skladu s spremembami, ki so bile sprejete na nedavnem kongresu, pripravila predlog statuta ter ga poskusila napraviti čimbolj življenjskega. Komisija za idejnopolično delo bo začela konec tega meseca izvajati program izobraževanja za mlade aktiviste. (COP) Center za obveščanje in propagando mora v čimkrajšem času izdati občinsko glasilo „Poskusi“, ki bo zajemal predkongresne in pokongresne aktivnosti. Vodstvo mladinske organizacije v brežiški občini bo še naprej obiskovalo OO, v prvi fazi bodo to najbolj kritične osnovne sredine, kjer bodo poskusili poživiti delo mladih, hkrati pa bodo ugotavljali tudi možnosti za ustanovitev aktivov ZSMS v družbenih organizacijah in društvih. Na seja v sredo so mladi tudi dokončno potrdili delegata Toneta Černelca, ki se bo udeležil kongresa ZSMJ 18. in 19. decembra v Beogradu.

BREDA DUŠIČ

SKUPNA SEJA SINDIKATOV IN SZDL

Za danes je sklicana skupna seja občinske konference SZDL in občinskega sveta Zveze sindikatov Kočevje. Na nji bodo delegati obravnavali prizadevanja za gospodarsko stabilizacijo in uresničevanje dogovora o spremembah srednjeročnih planov. Razpravljali bodo tudi o poslovanju kočevskega gospodarstva v prvih devetih mesecih in razmerah na področju preskrbe.

Krize ...

/Nadaljevanje s 1. strani/

katerih so po besedah predstavnika brežiške osnovne organizacije izgubili najboljše delavce, itd. Veliko tega bo rešila že nova organiziranost. Kot je v razpravi dejal Ivo Marenk, izvršni sekretar CK ZKS, pa mora sprememba samoupravne organiziranosti prinesiti tudi korenite spremembe v dosedanjem načinu obnašanja in dela. Franc Šali pa je s tem v zvezi poudaril:

„Nova organiziranost naj ne pomeni le uveljavitev dveh delovnih organizacij, pač pa predvsem uveljavljanje delovnih skupin v tozdih, njihove proizvodne in ekonomske uspešnosti.“

Ob koncu še ena misel iz razprave Iva Marenka: „Najpomembnejši iz dosedanje razprave je zame podatek, da ste delavci IMV v letošnjih devetih mesecih s 400 manj zaposlenimi delavci v primerjavi z lanskim letom ustvarili enak ali celo boljši dohodek in da tudi ob koncu leta bistveno ne bo drugače. To je podatek, ki mnogakaj pove in pojasni.“

•B. BUDJA

SREČANJE PROSVETNIH DELAVCEV IZ POSAVJA

Izobraževalne skupnosti brežiške, krške in sevniske občine so 19. novembra v Domu JLA v Brežicah organizirale vsakoletno srečanje delavcev s področja vzgoje in izobraževanja. Tudi tokrat so ga povezale s strokovnim delom. Pedagoška svetovalka prof. Jelica Mesesnelova z Zavoda za šolstvo SRS je udeležencem predavala o vzgoji učencev za samoupravljanje. Prireditve so sklenili s podelitvijo priznanj za dvajset in trideset let dela v vzgojno-izobraževalnih organizacijah.

KLUB ZA DUŠEVNO PRIZADETE V TREBNJEM

V začetku tega meseca so v Trebnjem ustanovili klub za lažje duševno prizadete. Klub, v katerem je zdaj 16 članov in deluje v okviru Društva za pomoč duševno prizadetim osebam in Centra za socialno delo, bo skrbel za družabno življenje in usposabljanje. Mentorica kluba je defektologinja Jerica Medved.

TISOČE KUPCIJ NA SEJMU - Šejem rabljene in nove zimske opreme, ki so ga minulo soboto in nedeljo v novomeški Športni dvorani pripravili člani smučarskega društva Rog, je vsako leto bolj obiskan. Če prav so bile cene visoke, saj take tudi so, je bilo „barantanja“ toliko kot na tržaskem Ponte Rossu. Mnogo obiskovalcev sejma je prišlo tudi podaljševati smučarske izkaznice, na ogled filmov, po strokovne nasvete ali pa na pogovor z direktorjem jugoslovanske alpske reprezentance Tonetom Vogrincem. (Foto: J. Pavlin)

Obveza: 400 ton viškov pšenice

Prejšnji teden sklenjenih za 260 ton pogodb

V črnomaljski občini so kmetje letos pšenico posejali na okoli 750 hektarjih. Obveza občine za skupne potrebe Slovenije znaša ob prihodnji žetvi 400 ton, medtem ko je bila ta obveznost letos še enkrat manjša - 200 ton tržnih viškov pšenice.

Do 8. novembra je pogodbe o oddaji pšenice sklenilo 376 kmetov, ki so se obvezali, da bodo oddali nekaj več kot 260 ton pšenice. 400 ton tržnih viškov pšenice je velika obveznost, še posebej zato, ker je pšenica posejana na majhnih njivah, sedanje povprečje znaša komaj 35 arov. Seveda pogodbe še sklepajo, tisti, ki se obvežejo, da bodo oddali pšenico, pa imajo več ugodnosti. Tako jim brezplačno zavarujejo površine, na katerih so posejali pšenico, ki jo bodo oddali, proti elementarnim nesrečam, poleg drugega pa jim v občini priznajo še 2 dinarja regresa za kilogram umetnih gnojil, to za 400 kilogramov.

SKUPŠČINA SLUŠNO PRIZADETIH - Člani Medobčinskega društva slušno prizadetih Novo mesto med poslušanjem poročila predsednika iz vršnega odbora Franca Krena. (Foto: J. Pavlin)

Še teže je invalidom

Skupščina medobčinskega društva slušno prizadetih v Novem mestu - Sisi ne izpolnjujejo obveznosti

V mali dvorani Doma JLA v Novem mestu je bila v soboto, 20. novembra, skupščina Medobčinskega društva slušno prizadetih Novo mesto, ki združuje 348 slušno prizadetih oseb iz občin Črnomelj (61), Metlika (30), Novo mesto (203) in Trebnje (54).

Najvažnejše delo društva je spremljanje socialnega stanja članov. Tako je bilo v minulih štirih letih med člane, ki nimajo svojih sredstev, in slušno prizadetim otrokom razdeljeno 96.000 dinarjev finančne pomoči, enako velik znesek pa so ogroženi člani odbili tudi v blagu. Društvo je veliko prispevalo pri reševanju stanovanjskih problemov, v akciji za zdravljenje alkoholikov, organizirali pa so tudi predzakkonsko svetovalnico. Nepogre-

šljivo je delo društva pri nabavi slušnih pomagala, rezervnih delov in baterij za slušne aparate. Težave pa so še vedno pri iskanju učnih in delovnih mest za slušno prizadete. V zadnjem času ni več primerne dela in je vse teže zaposlovati invalide. Od vseh ušnih in pismenih prošnji je uspelo zaposliti le dva člana društva v tovarni Iskre v Semicu.

Glavni viri finančnih sredstev društva so državna loterija, prispevki skupnosti socialnega skrbstva in članarina. Za leta 1980, 1981, 1982 pa vključuje v finančni program tudi samoupravne interesne skupnosti, ki kot sofinancirani nimajo poslušala za delo društva. Vsa leta so le polovično izpolnile svoje obveznosti, kar se je v veliki meri poznalo pri delu društva.

J. P.

Trdi časi tudi za list

Neurejeno sofinanciranje Dolenjskega lista lahko prevleči dvigne naročnino, kar ni sprejemljivo - Zunanji vpliv

Ob povečanem pomenu, ki ga ima v sedanjih razmerah obveščanje, se tednik Dolenjski list nahaja v nezavidljivem položaju. Stiskajo ga finančne kleščice visokih stroškov in neuresničene sofinanciranja občin ustanoviteljic časopisa. Tako imenovana družbena pomoč tedniku naj bi predstavljala 20 odst. vseh prihodkov Dolenjskega lista, vendar pa je odstotek zaradi neplačanih obveznosti, ponekod pa tudi zaradi nesklajenih pogodb občutno manjši. Četudi je to le gola številka, pa naj bi za njo stalo tudi tisto, čemur pravimo podružbljanje tiska, ki se mora kazati ne samo v skrbi za vpliv na urejanje časopisa in usmerjanje uredniške politike, marveč tudi v tem, da s sofinanciranjem omogočimo za naročnika sprejemljivo naročnino.

O tem so razpravljali člani izdajateljskega sveta Dolenjskega lista na seji, ki je bila v sredo, 17. novembra, v Novem mestu. Člani sveta so se tudi seznanili z nekaterimi pobudami, ki se tičejo organiziranosti DITC, delovne organizacije, v okviru katere tednik Dolenjski list izhaja, in o pobudah za poživitev dela izdajateljskega sveta ter za okrepitev družbenega vpliva na list. Urejen finančni položaj časopisa in ustrezno organizirana delovna organizacija ter aktivni organi družbenega vpliva na urejanje časopisa naj bi vplivali na boljše, privlačnejše in pogolbeno vsebino priljubljenega „Dolenjskega“. Le časopis, ki ga bodo bralci sprejeli in brali, bo lahko izpolnjeval naloge, ki so v zaostrenih gospodar-

skih in družbenih razmerah gotovo še zahtevnejše.

SKUPŠČINA SE BO SESTALA PRIHODNJO SREDO

Na skupni seji vseh treh zborov trebanjske občinske skupščine, ki bo v sredo, 1. decembra, bo bržkone največ pozornosti vzbudilo poročilo o izvajanju družbenega plana občine Trebnje v tem letu. Potem pa bodo delegati poslušali še informacije o spremembah v zakonu o ljudski obrambi, o evidentiranju kandidatov za Titove štipendije. Bodoče graditelje bo prav gotovo najbolj zanimalo to, da bo na skupnem zasedanju zbora združenega dela in krajevnih skupnosti v razpravi tudi predlog odloka o zazidalnem načrtu za Veliko Loko.

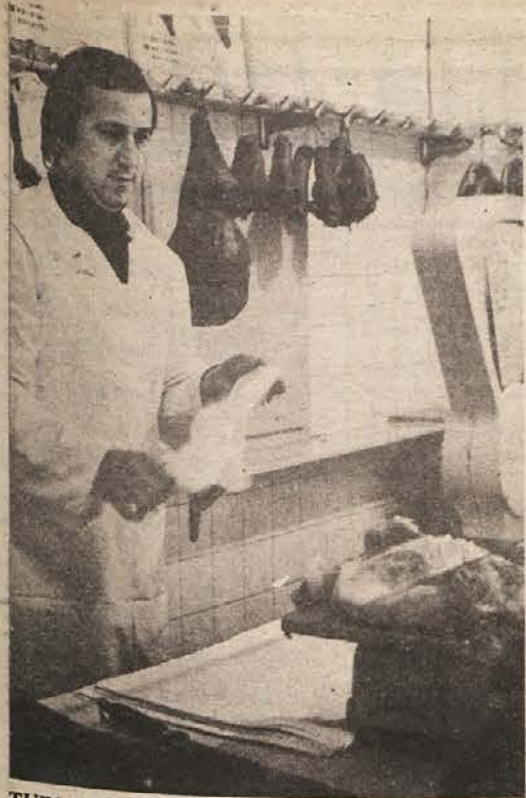
Na dveh bregovih

Sevnica: konferenca ZK o spornih nagradah v Jutranjki in drugem

Zdi se, da bo neljubi zaplet okoli poletij izplačanih jubilejnih nagrad v sevnški Jutranjki še zaposloval komuniste v tej občini. S sporno zadevo se je prejšnja četrtletna konferenca občinskega odbora ZKB, a stališč obeli strani, se pravi svojega in tistega, za katerim stojijo osnovne organizacije komunistov v tovarni, ni uspela uskladiti. Tako je na protezi spet komite, ki naj bi pooblaščen osebo odgovornost komunistov Jutranjke in nato ob upoštevanju vsakršnih okoliščin izrekel dokončno mnenje o nagradah, direktorjevemu pismu in ravnanju osnovnih organizacij v tovarni.

V razpravo se je vključila tudi Franja Sprogar, članica CK ZKS, ki je izrazila pomislek, da občinska organizacija komunistov ne obvlada razmer v Jutranjki. Bodi kakor že, najlažje bi bilo razpuščati osnovne organizacije v tej tovarni, a ob taki možnosti so zastavljena vprašanja, ali ni boljše slaba kot nikakršna napredna sila.

Na seji so govorili tudi o varnostno-političnih razmerah v občini, kritičen pristop do tovrstnega stanja pa je dober obet za to, da se morebitne slabosti odpravijo.

TUDI SAM NA POT – Mesnico Emona Posavje v Brezicah oskrbuje Ljubljana, zato pri prodaji svežega mesa nima omejitev. Dobro je založena s suhomesnatimi izdelki, po katere se Branko Jurič (na sliki) sam odpelje s kombijem. Če bi čakal na druge, bi bili kavji prazni. (Foto: J. Teppey)

ZA NJIH VELIK DOGGDEK – Dom starejših občanov v Šmihelu je te dni priredil za svoje oskrbovance izlet v Metliko, kjer so se izletniki srečali tudi z znanci in prijatelji iz tamkajšnega doma počitka. Eni in drugi si žele še veliko izletov in obiskov. (Foto: R. Bačer)

POUK PRED STRELJANJEM – Starejši in bolj izkušeni so pomagali mlajšim na streljanju, ki ga je pripravila KO rezervnih vojaških starešin iz Stranske vasi to nedeljo. Tokrat so se v tej zelo aktivni organizaciji spoznali s puškomitraljezom M53. (Foto: Tone Jakše)

JABOLKA POD STREHO – V krškem Agro kombinatu so te dni spravili pod streho še zadnje kilograme jabolka. Na posestvu v Stari vasi so delavci prejšnji petek sortirali (na sliki) samo še zlati delišes v drugi in industrijski razred. (Foto: P. Perc)

„ZLATI KLJUČ“ ZA KOČEVSKI LIK
Kočevski Lik in Stolarna Dobropolje sta na zadnjem beograjskem sejmu dobila zlati ključ za novo serijo zložljivih stolov, miz in regalov. Kot kaže, se Lik, ki se v zadnjem času zaradi slabše prodaje masivnega kolonialnega pohištva in opreme za šole vse bolj preusmerja v proizvodnjo pohištva za široko potrošnjo, tega ni lotil kar tako. Povezal se je namreč z ljubljanskim Inštitutom za oblikovanje in sodelovanje se je že obrestovalo v obliki nagrade.

Sejmišča
NOVO MESTO: Na sejmu je bilo napradaj 357 pujskov v starosti od 6 do 12 tednov in 21 prašičev od 3 do 6 mesecev starosti. Prodali so 266 prašičev, cena pa se je za mlajše gibala med 3.000 in 3.900 din, za starejše pa med 4.000 do 4.900 din.
BREZICE: Rejci so pripeljali na sobotni sejem 435 prašičev do 3 mesecev starosti in 10 pujskov, starejših od treh mesecev. Skupaj je bilo prodanih 314 pujskov. Cena: 160 do 170 din za mlajše in 90 din za starejše za kilogram žive teže.

Kmetijski nasveti
Zaščitne cene za leto 1983
Začelo se je s ceneno ameriško pšenico. Ko je proti koncu prejšnjega stoletja začela prodirati na evropska tržišča in izrivati domačo pšenico ter uničevati njene pridelovalce, so se zganile države oziroma njihove vlade. V taki ali drugačni obliki so začele uvajati tako imenovani agrarni protekcionizem. Z državnimi ukrepi so zaščitili domače poljedelce pred neusmiljeno ameriško konkurenco.
Zaščitne cene za kmetijske pridelke, kakršne poznamo pri nas, ne štejejo v „orožarno“ klasičnega agrarnega protekcionizma, imajo pa prav tako namen spodbujati domačo kmetijsko proizvodnjo, saj v vsakem primeru zagotavljajo odkup po vnaprej določeni, resda precej nizki ceni.
Zvezni izvršni svet, ki v soglasju z republikami oz. njihovimi kmetijski za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano določa zaščitne cene, je v prejšnjih letih s tem zamujal in zato poslušal upravičeno grajo. Letos se je podvilal in že v začetku novembra določil zaščitne cene za prihodnje leto najvažnejših poljščin.
Za pšenico je določil, da bo znašala njena prodajna in zaščitna cena 13 dinarjev za kilogram. Za koruzo je določena prodajna cena 10,30, zaščitna pa 9,27 dinarjev, za sončnice prodajna 25, zaščitna pa 22,70 dinarjev. Določil je tudi cene za sojo in sladkorno peso, ki pa ju kmetovalci na našem območju ne sejejo. Toliko bolj zanimivo so zato cene govedi in prašičev, ki pa so postavljene zelo nizko, prenikajo: prodajna cena pitanega goveda naj bi znašala 86,40 dinarja, zaščitna pa 77,76 dinarja. Za prašiče je izvršni svet določil prodajno ceno 76,80 dinarja, zaščitno pa 69,12 dinarja.
Kako malo je to, je razvidno iz sedanje tržne cene, denimo prašičev. Ta hip prodajajo pri nas na Dolenjskem na prostem trgu pitane prašiče po, reci in piši, 130 do 150 dinarjev za kilogram žive teže. Določene zaščitne cene so prenikave, da bi spodbudile rejce, vendar moramo upoštevati, da so le orientacijske in da služijo le kot temeljno izhodišče za dogovarjanje oz. sklepanje pogodb. Končno ceno bo tako in tako določilo prihodnje leto tržišče samo, ali bolje rečeno, zakon o ponudbi in povpraševanju. Ze ime samo pove, kakšen je namen zaščitne cene.

Inž. M. L.

Po devize k porabnikom papirja?

V krški tovarni celuloze in papirja povečujejo proizvodnjo, čisti dohodek pa se vseeno manjša – Dinarska in devizna likvidnost sta kratke sape – Odkod pomoč?

Čeprav v krški tovarni celuloze in papirja nenehno povečujejo količinsko proizvodnjo, doseženi poslovni rezultati še zdaleč ne odražajo naporov kolektiva. Čisti dohodek se, denimo, navzlic nemoteni proizvodnji znižuje v tolikšni meri, da ustvarjena akumulacija ne zadošča niti za enostavno reprodukcijo. Ker so letos, prvič po petnajstih letih, doslegli selektivno urejanje cen svojih proizvodov, so vendarle opazni nekateri premiki.

V letošnjih devetih mesecih so poslovni rezultati približno enaki kot lani, le da sta akumulacija in amortizacija celo nekaj večji od tiste, ustvarjene lani. Vrednost teh rezultatov pa zmanjšuje dejstvo, da beležijo okroglo štirikrat več obveznega in neobveznega združevanja sredstev iz akumulacije kot v letu 1981. V tovarni „Djuro Salaj“ so delavci v devetih mesecih letos ustvarili 200 milijonov dinarjev akumulacije, od tega pa so za sise materialne proizvodnje in za razne ozde združili kar 167 milijonov dinarjev. Ostalo je torej le 33 milijonov dinarjev, kar je za potrebe tako velike tovarne sila malo.

Ob tem ogromnem obveznem združevanju pa se je delež krških papirničarjev pri združevanju sredstev za premogovništvo za to sred-

njeročno obdobje povečal celo za desetkrat (v primerjavi s prejšnjimi petimi leti). Za razvoj premogovništva bodo tako samo letos združili 80 milijonov dinarjev.

Preziska akumulacija odločilno vpliva, da je likvidnost tovarne na dokaj trilih nogah. Dinarsko likvidnost, združevanje sredstev in vlaganje v čistilne naprave rešujejo z najetimi posojili, vseh – kratkoročnih, dolgoročnih in investicijskih, vključno z naložbami v tozdih Papir in Celuloza – pa je bilo 30. septembra letos že preko 2.600 milijonov dinarjev. Tudi devizna likvidnost je bolj kratke sape, zato prav tu pričakujejo pomoč širše družbene skupnosti, ali pa združevanje deviz kupcev časopisnega papirja.

P. P.

TRI VSEM TEM, KAK SMO NONEGA VLOŽILI V NASO NUKLEARNO BI JO LAJŠO MIJNE LOSE PROVALI AMERIKANOM NAZAJ...

Sami kalajo taninski les

Gozdarji za sevniški Jugotatin ne cepijo drv, temveč pripeljejo hlode

Les je postal zelo iskana energijska in tudi siceršnja surovina. Kako si je namreč mogoče drugače razlagati, da stari odjemalec taninskega lesa, sevniški Jugotatin, od gozdarjev ne more več dobiti iveri kalanega lesa.

Ko se je jela ta edina taninka v državi pod roko ljubljanske Belinke končno otesati svojih težav (stečajnemu senatu je že predložen predlog za končanje stečaja, z novim letom bodo spet kuhali tanin, kot je treba), so nastopile nove težave. Tokrat so prišle od tam, od koder bi jih najmanj pričakovali. Namestnik stečajnega upravitelja Alojz Motore trdi, da ta čas v Jugoslaviji ni gozdarja, ki bi jim prodal sicer manjvreden les lepo razklan in raz-

žagan na cepanice. Tako so imeli minuli teden na lesnem skladišču 13.000 prostorninskih metrov pravcatih hlobov.

Gozdarji so se pač modernizirali. Kdo bi še tovoril cepanice na konjičkih, ko imajo sodobne hiape in druge drage, večinoma uvožene stroje za nakladanje hlobov? Tako so se v sevniški tovarni znašli v zagati. Omenjena količina lesa zadoštuje za dva in pol meseca nepretrgane proizvodnje. Pred durni je zima, takrat pa je težko razžagovati in kalati hlode. Zato so za teden dni ustavili proizvodnjo, v tem času, vsi

• Delavci so za cepljenje in žaganje hlobov ter lupljenje razdeljeni po skupinah. Določili so normo, 10 kubikov na delavnik. Že prvi dan je nastalo pravo tekmovanje med skupinami, saj se presežek spodbudno nagradjuje. V Jugotatinu pravijo, da bi se za to delo izplačalo poprijeti tudi marsikomu od zunanj. Zakaj med drugimi za to doslej ni bilo zanimanja?

od delavcev do inženirjev in pisarniških delavk, delajo na lesnem skladišču.

Sami se morajo pomujati tudi z ugotovitvi, da lubje zmanjšuje razmerje tanina v lesu, medtem ko pri olupljenem prvi dve leti celo narašča. Znašli so se torej po svoje. V okviru novega sanacijskega programa Belinke je sicer predvidena gradnja posebne lupilnice in nasploh lesne manipulacije, kjer delo ne bo več ročno. Dokler ne bo tega, so se pač poslužili tršega, vendar v tem trenutku edino izvedljivega načina.

A. ZELEZNIK

SPOSOJENO TRNJE

– Vsem tem pomanjkanju je najhujše pomanjkanje tovarstva prijateljstva in solidarnosti.

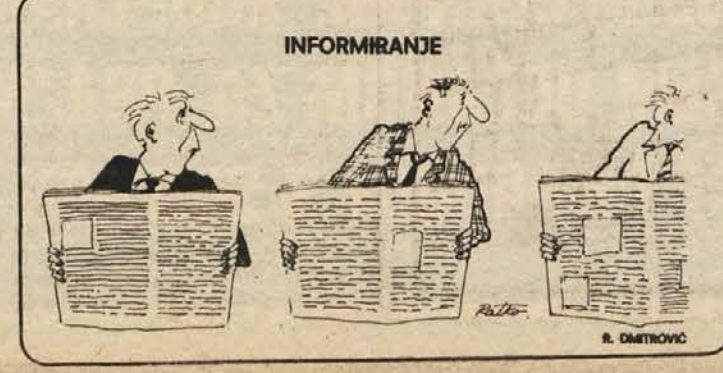
(Iz Večernjih novosti)

– Hladno postaja. Dlani bo treba ugriti tudi z delom, ne le s ploskanjem na kongresih in konferencah.

(Iz Večernjih novosti)

– Varčevanje z bencinom je prizadelo posebno direktorje. Načrtovati morajo izdatke za obutev.

(Iz Politike ekspres)

INFORMIRANJE

EN HRIBČEK BOM KUPIL...

Ureja: Tit Doberšek

Klet v decembru

Mošt je v glavnem povrel, v sodih imamo vino, pomeni, da se je vino očistilo, če ne popolnoma, pa vsaj delno. Čeprav vino (po Martinu) še vedno po tihem vre, lahko iz sodov odstranimo kipelne vehe, vendar pa pilk še ne smemo močno zabiti, ker se del ogljikovega dvokisa med tihim vrenjem še vedno sprošča in mu moramo z rahlo pribito pilko omogočiti, da iz soda izhlapi. Tudi pri biloškem upadanju kisline, ki nastopi po burnem vrenju, se sprošča ogljikov dvokis in mu z nepopolno zabito pilko moramo omogočiti, da izhlapi.

Dolivanje vina

Takoj po burnem vrenju (po Martinu), ko smo odstranili kipelne vehe, sode, ki jih zaradi vrenja nismo napolnili do pilke, dolijemo. Dokler je mošt vrel je ogljikov dvokis preprečeval dostop zraka do mošta in je s tem mošt varoval pred škodljivimi drobnoučivkami. Po vrenju mošta tega ugodnega delovanja ogljikovega dvokisa ni več, zato je nujno, da vino v sodu dolijemo do pilke in tako nadalje verujemo novo vino pred škodljivim vplivom zraka (kisika) in drobnoučivk, katerim je za njihovo škodljivo delovanje zrak (kisik) nujno potreben. Pri prvem dolivanju vina bomo rabili večje količine vina. Sodi namreč zaradi vrenja niso bili polni, poleg tega vrenje mošta samo povzroča večji unsek (kalo) ker se je znižala vrelna toplota in je ogljikov dvokis izhlapal. Zato moramo dolivanje mladega vina po prvem dolivanju v začetku vsaj vsak teden dopolniti, le pozneje lahko počakamo na razmik dveh do treh tednov. Pri tem se ravnajmo po količini uneska (kala). Pred dolivanjem se prepričamo s pokušnjo o stanju vina v sodu. Če ima znake kakršne koli napake ali bolezni, moramo vino takoj popraviti in šele potem sod doliti.

Vino za dolivanje mora biti vsaj enake kakovosti, kot je vino, ki ga dolivamo. Primerno vino za dolivanje hranimo v manjši posodi in ga po vsakem dolivanju od vrha nekoliko zažveplamo, da ga tako obvarujemo pred škodljivim vplivom zraka, oziroma drobnoučivk. Vino za dolivanje bo torej sčasoma prežveplano, toda to ne škoduje, saj ga po navadi ne pijemo, temveč ga vsak teden ali 14 dni le nekaj litrov porabimo za dolivanje, kar pa se v ostalem vinu porazgubi. Gosoljubnost, pa tudi hvala (baharija) sta krivi, da gostom, ki nas obiščejo, v kleti dajemo pokušat vina iz vsakega soda. Taka

pogostitev je za kakovost vina škodljiva, vino se kljub naknadnemu dolivanju slabša. Dostikrat moramo zaradi tega vino pretočiti v manjše posode, ker zmanjka vina za dolivanje. Zato je za pogostitev gostov dobro imeti pripravljeno vino raznih sort in tipov v steklenicah. Prav tako ni nujno, da zaradi gostov vedno načenjamo polne sode.

Vino v nepolnem sodu

Če smo kljub vsemu povedanemu prisiljeni imeti vino v nepolnem sodu, je nujno, da vino v takem sodu od vrha zavarujemo pred škodljivim vplivom zraka in drobnoučivk. Najenostavnejše sredstvo, dosegljivo vsakemu, je žveplanje s pomočjo posebne žveplene pečice, v kateri izgorevajo žvepleni trakovi in iz katere se cevjo dovajamo nastali žveplov dvokis v nepolni sod z vinom. Naše trgovine s kmetijskimi potrebščinami bi nam lahko prišle na pomoč z dobavo posebnih priprav (sprejev) z žveplovim ali ogljikovim dvokisom. V novejšem času uporabljajo v ta namen tudi podobne priprave z dušikom, ki se v vinu slabo topi, vina ne kvari in ga dobro konzervira. V Italiji take pripomočke prodajajo v vsaki trgovini s kmetijskimi potrebščinami, vendar so nam te dobave zlasti zaradi zadnjih omejitev prehoda meje skoraj onemogočene. Sicer pa ti pripomočki niso nič posebnega in bi jih lahko začele izdelovati tudi naše domače kemične tovarne (pri nas npr. tovarna zdravil „Krka“).

Dozorevanje vina

Z dozorevanjem vina mislimo na spremembe vina po burnem vrenju. Takoj po vrenju mošta je vino še neuglajeno, surovo, več ali manj motno in zaradi večje množine ogljikovega dvokisa, ki je še ostal v vinu, ostro. Sortne in buketne snovi še niso dovolj izražene. Lastnosti vina se le z daljšim ležanjem v posodi spreminjajo in izboljšujejo. Nečistoče v mladem vinu se počasi sesedejo na dnu soda, nečisti vrtni vonj iz vina izginja, vedno bolj prihaja do izraza za vsako vrsto vina značilen vonj in okus.

Na potek teh procesov, to je na dobroto in lepoto vina, vplivajo različne okoliščine, med katere štejemo: sestavo vina, potek vrenja, toploto kleti, vrsto in velikost posode in drugo. Vsako vino se zboljšuje po vrenju le določeno dobo. Ko se dobre lastnosti v vinu do kraja razvijejo, nekaj časa mirujejo, pomeni, da je vino nekaj časa brez spreminj. Pozneje se s staranjem dobrota vina počasi zmanjšuje.

DT

**obrtna
zadruga
metlika**

obrtna zadruga metlika, partizanski trg 5

z delovnimi in poslovnimi enotami:

-avtoprevoznništvo gradbena
mehanizacija metlika tel. (068) 58-510
gradbena operativa metlika 58-201 58-179

avtoprevoznništvo in gradbena
mehanizacija novo mesto tel. (068) 23-001
-poslovna enota ljubljana tel. (061) 313-749
poslovna enota poreč tel. (053) 31-812

**ČESTITA VSEM SVOJIM ČLANOM, KOOPERANTOM, POSLOVNIM
PARTNERJEM IN VSEM OBČANOM ZA PRAZNIK OBČINE METLIKA,
ZA DAN REPUBLIKE IN SE PRIPOROČA S SVOJIMI IZDELKI IN STORITVAMI!**

TELEVIZIJSKI SPORED

26. XI.

petek

1
8.55 TV V ŠOLI: Koledar, Francoščina, Odmor, Vrtec, Poročila, Po poteh partizanskih narodnih pesmi
10.35 TV V ŠOLI: Namesto odmora, Risanka, Zrak, Pionirska organizacija, Risanka, Slikarstvo v NOB, Zadnje minute

17.20 POROČILA
17.25 DVOJČKA
17.55 DOMAČI ANSAMBLI: HENČEK IN NJEGOVI FANTJE
18.25 OBZORNİK
18.40 SPOZNAVANJE NASE NARAVNE DEDIŠČINE: MED SMREKOVCEM IN KOMNO
18.55 ZA ZDRAVO ŽIVLJENJE
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 FANTJE S HILL STREETA

20.50 MODNI UTRINKI
20.55 ZRCALO TEDNA
21.15 NOČNI KINO: ZLATOLASKA, francoski film
22.50 POROČILA

2
17.25 Dnevnik - 17.45 Mali svet - 18.15 Mladinski ekran - 18.45 Mali koncert - 19.30 Dnevnik - 20.00 Naš čas - 20.45 Zagrebška panorama - 21.00 Izbrani trenutki
21.10 Nočni kino: Prigode nekega junaka (alžirski film)

27. XI.

sobota

1
8.00 POROČILA
8.05 MIŠJE PRIGODE
8.15 V. Jeraj: BAJKE MED ROŽAMI
8.30 CICIBAN, DOBER DAN: PRI ČEVJARJU
8.45 SAMO KATKA
9.15 DVOJČKA

9.45 PUSTOLOVŠČINA
10.15 POVEZAVE
11.05 POZDRAVLJENA, MAKEDONIJA
11.25 NEKJE NA DNU
12.05 POROČILA
12.55 SLOBODA OFK BEOGRAD, prenos nogometne tekme
17.20 POROČILA
17.25 MAČJA ULICA, ameriški film
18.45 NAŠ KRAJ
19.00 J. Ribičič: MIŠKOLIN IN POROKA
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA

19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 NAŠE 20. SREČANJE
21.30 YUL 871, kanadski film
22.40 POROČILA

2
16.05 Pusti me pri miru - 17.05 Dediščina za prihodnost - 18.00 Naša leta - 19.00 Srečanje z Marijo Ahačić - Pollak - 19.30 Dnevnik - 20.00 Glasbeni oder - 20.30 Pisatelji revolucionarji - 21.05 Poročila - 21.10 Feljton - 21.40 Športna sobota - 22.00 Iz klasičnega vrta: Željko Brkanović

28. XI.

nedelja

1
8.40 POROČILA
8.45 ŽIVZAV
9.35 CLOVEKOVA GLASBA: ZVOČNOST IN NEZVOČNOST
10.30 SKAG
11.15 KAZIPOT
11.35 SREČANJE OKTETOV
12.00 LJUDJE IN ZEMLJA

13.00 POROČILA
15.10 PRISLUHNI MO TIŠINI
15.40 NA DRUGAČEN NAČIN
16.30 POROČILA
16.35 VOZOVNICA V ENO SMER: PRITI IN OSTATI
17.15 ŠPORTNA POROČILA
17.30 OPERACIJA MEDENI TEDIEN, ameriški film
18.55 NE PREZRITE
19.10 RISANKA
19.25 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 KOŽE
21.15 ŠPORTNI PREGLED

21.30 SEZONA MIRU V PARIZU, francosko-jugoslovanski film
23.10 POROČILA

2
15.00 Prenos boksarskih dvobojev za zlato rokavico - 17.45 Reportaža o nogometni tekmi Partizan: Hajduk - 18.15 Glasbeno popoldne - 19.30 Dnevnik - 20.00 Dokumentarna oddaja - 20.55 Poročila - 21.05 Lov za zakladom: La Rochelle

29. XI.

ponedeljek

1
9.00 POROČILA
9.05 ŽIVZAV
9.45 M. Košuta: VITEZ NA OBISKU
10.55 KJE SO VSI TISTI LJUDJE: RINO CHINESE
11.30 2. ZASEDANJE AVNOJ, dokumentarna oddaja
11.55 REPUBLIKA NAŠA, glasbeno oddaja
12.25 NARODNE PESMI

12.55 DINAMO: SARAJEVO, prenos nogometne tekme
14.45 KANČENJUNGA, čehoslovaški alpinistični film
15.50 FESTIVAL REVOLUCIJA IN GLASBA: VEČER ZBOROV-SKE PESMI
16.50 POROČILA
16.55 CICIBAN, DOBER DAN: KNJIZNICA IZ TRNOVSKEGA GOZDA
17.15 KUNG FU, ameriški film
18.25 DA PESEM NE BI ZAMRLA: 30-LETNICA SLOVENSKEGA OKTETA
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME

20.00 G. Stefanovski: DIVJE MESO, sarajevska televizijska drama
21.45 SIMFONIČNI VEČER NA FESTIVALU REVOLUCIJA IN GLASBA
22.35 POROČILA

15.00 Borac: Partizan (prenos rokometne tekme) - 16.30 P. I. Čajkovski: Evgenij Onegin (opera) - 19.00 Športna oddaja - 19.30 Dnevnik - 20.00 Stojanka, majka Knežepoljka (oratorij) - 20.50 Poslednji odposlanec AVNOJ - 21.20 Da pesem ne bi zamrla: 30-letnica Slovenskega okteta - 22.15 Poročila

30. XI.

torek

1
9.00 POROČILA
9.05 GUSLARSKE PESMI O TITU
9.30 NIČE MI NICESAR NE POVE
10.35 PEDENJŽEP: HODIL SEM...
10.55 KLUANE, kanadski športni film
11.50 USTVARJANJE TITOVE

JUGOSLAVIJE: TITOVA DRŽAVA
13.00 POROČILA
14.10 PUSTOLOVŠČINA
14.40 ZLATI SLAVČEK
15.45 POROČILA
15.50 SLAVI NAPROTI, ameriški film
18.20 IZKUŠNJE SPOPADOV, zunanjepolitična oddaja
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 TA SVET JE PESMI VREDEN: PORTRET FRANETA MIL-

ČINSKEGA - JEŽKA
20.40 MODNI UTRINKI
20.45 A. Doeblin: BERLIN - ALEXANDERPLATZ
21.45 POROČILA

2
15.45 Narodne pesmi - 16.15 Dokumentarni film iz NOB - 16.35 Igrani film - 18.05 Ustvarjanje Titove Jugoslavije - 19.30 Dnevnik - 20.00 Folk parada - 20.45 Darinko darilo - 21.30 Skladatelji borci - 22.00 Poročila

1. XII.

sreda

1
8.35 TV V ŠOLI: Koledar, Od načrta do karte, Alžirija, Odmor, Muca Copatarica, Poročila, V osnovni šoli Kozala na Reki
10.35 TV V ŠOLI: Namesto odmora, Risanka, Predšolska vzgoja, Mali

program, Risanka, Telesna vzgoja, Zadnje minute
17.35 POROČILA
17.40 CICIBAN, DOBER DAN: PAPIR
17.55 SAMO KATKA
18.25 SEVERNOPRIMORSKI OBZORNİK
18.40 SREČANJE TAMBURASEV SLOVENIJE
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME

20.00 FILM TEDNA: BALADA O CABLU HOGUU, ameriški film
21.55 POROČILA

2
17.25 Dnevnik - 17.45 Radost Evrope - 18.15 Aktualnosti - 18.45 Zeleni kabaret - 19.30 Dnevnik - 20.00 Srečanja - 20.30 Zagrebška panorama - 20.50 Moliere: Tartuffe

2. XII.

četrtek

1
8.35 TV V ŠOLI: Koledar, Ribogojstvo, Vodna energija, Odmor, Pomagajmo živalim pozimi, Poročila, Človekovo telo
10.35 TV V ŠOLI: Namesto odmora, Risanka, OZN, Risanka, Zgodba, Zadnje minute

17.00 POROČILA
17.05 MLADI VIRTUOZI: ROG
17.25 ZAPISI ZA MLADE: JANEZ KUCHAR
17.55 MOZAIK KRATKEGA FILMA: ORIENTACIJSKI TEK, švedski film
18.25 CELJSKI OBZORNİK
18.40 MLADI ZA MLADE
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 STUDIO 2

21.10 ODSEVI VZHAJAJOČEGA SONCA: PODEDOVANA PRIHODNOST
21.50 POROČILA

2
17.25 Dnevnik - 17.45 Trnova trdnjava - 18.15 Znanost - 18.45 Humor Vojvodine - 19.30 Dnevnik - 20.00 Življenje je množičen pojav

3. XII.

petek

1
8.55 TV V ŠOLI: Koledar, Nemščina, Odmor, Muca Copatarica, Poročila, Hrvaški potopisci
10.35 TV V ŠOLI: Namesto odmora, Risanka, Svet okoli nas, Mali program, Risanka, Izobraževalna reportaža, Zadnje minute

17.20 POROČILA
17.25 DVOJČKA
17.55 ANSAMBLI SLOVENIJA
18.25 OBZORNİK
18.40 SPOZNAVANJE NASE NARAVNE DEDIŠČINE: BISERI BRINŠČICE
18.50 ZA ZDRAVO ŽIVLJENJE
19.05 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 NOVE TIGROVE BRIGADE
21.00 MODNI UTRINKI
21.05 ZRCALO TEDNA

21.25 NOČNI KINO: NOČ NA OBALI, finski film
22.45 POROČILA

2
17.25 Dnevnik - 17.45 Plavica
18.15 Mladinska oddaja - 18.45 Zabavnoglasbena oddaja - 19.30 Dnevnik - 20.00 Povečava - 20.45 Zagrebška kronika - 21.00 Izbrani trenutki - 21.10 Nočni kino: Luther (ameriški film)

Na podlagi 8. člena Zakona o referendumu in drugih oblikah osebne izjave (Ur. l. SRS št. 23/77) ter na podlagi 173. člena Statuta občine Črnomelj (Skupščinski Dolenjski list št. 19/80) je skupščina občine Črnomelj na seji družbenopolitičnega zbora, zbora združenega dela in zbora krajevnih skupnosti dne 22. 11. 1982 sprejela

ODLOK

o razpisu referendumu za uvedbo samopriskevka za uresničitev programa javnih del v občini Črnomelj v obdobju 1983-1987

1. člen
Za območje občine se razpiše referendum za uvedbo samopriskevka občanov v denarju za uresničitev programa javnih del.

2. člen
Na referendumu se bodo delovni ljudje in občani odločili o uvedbi samopriskevka za financiranje programa javnih del po naslednjem programu:

1. Položitev zapornih slojev asfalta na 33,4 km krajevni poti in ulic
2. Nadaljevanje rekonstrukcije in posodobitev ceste Dobljice - Stari trg
3. Soudedežba pri posodobitvi krajevni poti in ulic v dolžini 8,29 km
4. Soudedežba k rekonstrukciji ceste Semič - Črešnjevec - Kravčji vrh
5. Dokončanje izgradnje vodovoda Vinica - Perudina - Hrast
6. Soudedežba k razširitvi vodovodnega omrežja v dolžini 2,65 km
7. Soudedežba k napeljavi telefonskega kablov v dolžini 21,95 km
8. Odplačilo anuitet v višini 22.733.600 din

Skupna predračunska vrednost programa znaša po današnjih cenah 80.600.000 din.

3. člen
Pravico do glasovanja na referendumu imajo občani, ki so vpisani v splošne volilne imenike, in zaposleni občani, ki še nimajo volilne pravice za volitve v skupščine družbenopolitičnih skupnosti in še niso vpisani v splošni volilni imenik.

Odločitev na referendumu je sprejeta, če je zanjo glasovala večina občanov, ki imajo pravico glasovanja po prejšnjem odstavku.

4. člen
Referendum bo v nedeljo, dne 12. decembra 1982, za vse občane, ki imajo pravico do glasovanja po prejšnjem členu.

5. člen
Samopriskevek bo uveden za dobo 5 let, in sicer od 1. 1. 1983 do 31. 12. 1987. Samopriskevki plačujejo zavezanci, ki imajo stalno bivališče na območju občine Črnomelj, po naslednjih stopnjah:

- a) 1,5 % od neto zneska osebne dohodka in pokojnin,
- b) 1,5 % od katastrskega dohodka,
- c) 1,5 % od osnove OD od obrtne in druge gospodarske in negospodarske dejavnosti in 3 % presežkov nad osnovo.

6. člen
Samopriskevki se ne plačujejo od socialnih podpor, invalidnin, minimalnih pokojnin in pokojnin z varstvenim dodatkom, otroških dodatkov, štipendij in nagrad učencev v gospodarstvu ter osebnih prejemkov, ki imajo značaj materialnih stroškov.

7. člen
Na referendumu bodo glasovalci glasovali neposredno in tajno z glasovnico z naslednjim besedilom:

Skupščina občine Črnomelj Glasovnica za referendum dne 12. decembra 1982

o uvedbi samopriskevka v denarju za uresničitev programa javnih del po stopnji 1,5 %, in to od osebnih dohodkov in nadomestil ter pokojnin, 1,5 % od katastrskega dohodka, 1,5 % od osnove OD od obrtne in druge gospodarske in negospodarske dejavnosti in 3 % od presežkov nad osnovo, za dobo 5 let, od 1. 1. 1983 do 31. 12. 1987.

Glasujem ZA PROTI

Glasovalec izpolni glasovnico tako, da obkroži besedo ZA, če se strinja z uvedbo samopriskevka, oz. obkroži besedo PROTI, če se z uvedbo samopriskevka ne strinja.

8. člen
Glasovnice morajo biti overjene s pečatom skupščine občine Črnomelj.

9. člen
Postopek v zvezi z referendumom vodi občinska volilna komisija, ki imenuje tudi glasovalne odbore.

10. člen

Denarna sredstva, ki se bodo zbrala s samopriskevkom, so strogo namenska in se zbirajo na posebnem računu pri Skupščini občine Črnomelj.

Sredstva iz prejšnjega odstavka upravlja odbor za uresničitev programa javnih del v občini Črnomelj.

Člane tega odbora imenuje skupščina občine Črnomelj, v odboru pa ima enega predstavnika vsaka krajevna skupnost v občini. Odbor je dolžan sproti, najmanj pa enkrat na leto, poročati o svojem delu skup-

ščini občine Črnomelj in občanom. Sredstva za izvedbo referendumu po tem odloku se zagotavljajo iz proračuna občine Črnomelj z leto 1982.

11. člen
Ta odlok se objavi v Dolenjskem listu in velja z dnem objave.

Številka: 420-7/82
Datum: 22. 11. 1982

Predsednik skupščine občine Črnomelj: JURE PERKO, dipl. politolog, l. r. 771/47-82

DO Transport Krško Komisija za delovna razmerja

objavlja
prosta dela in naloge

1. VOLJA PROMETNO KOMERCIJALNEGA SEKTORJA 2. BLAGAJNIK - LIKVIDATOR

Poleg splošnih pogojev morajo kandidati izpolnjevati še naslednje posebne pogoje:

- Pod 1:
- da imajo višjo šolsko izobrazbo prometno-komercialne smeri,
  - da imajo 5 let delovnih izkušenj na enakih ali podobnih delih oziroma nalogah
  - od kandidatov pričakujemo organizacijske sposobnosti in smisel za razvoj in uveljavljanje socialističnih samoupravnih odnosov.

Pod 2:

- da imajo končano srednjo šolo (lahko tudi 4-letno administrativno)
- da imajo vsaj eno leto delovnih izkušenj na enakih ali podobnih delih oziroma nalogah.

Prednost pri izbiri bodo imeli kandidati z delovnimi izkušnjami v cestnoprometni dejavnosti oziroma komercialni službi.

Kot poseben pogoj za sklenitev delovnega razmerja je uspešno končano poskusno delo, ki bo trajalo pod 1. točko; tri mesece in pod 2. točko; dva meseca.

Kandidat, ki bo sklenil delovno razmerje, bo opravljal dela in naloge s polnim delovnim časom in za čas pod 1. točko za nedoločen, pod 2. točko za določen čas nadomeščanje začasnega odsotnega delavke (porodniški dopust).

Kandidati naj pošljejo ponudbe z opisom dosedanjega dela, življenjepisom in dokazili o strokovni izobrazbi na naslov: DO Transport Krško, Kadrovska splošni sektor, 68270 - Krško, v 15 dneh po objavi.

O izbiri bodo kandidati obveščeni v 15 dneh po zaključku objave.

Delovna organizacija ne razpolaga s stanovanjem. Izbira kandidatov bo opravljena najpozneje v roku 15 dni po preteku oglasnega roka.

Kandidati bodo pisмено obveščeni o izbiri.

763/47-82

novomontaža

gradbene instalacije n. sol. o.

NOVO MESTO

objavlja prosta dela in naloge

TOZD STROJNE INSTALCIJE

1. 3 KV monterjev ogrevalnih naprav
2. 5 KV monterjev vodovodnih naprav
3. 2 KV monterjev prezračevalnih naprav
4. 3 KV kleparjev
5. 1 KV ključavničarja
6. 1 NK delavca za priučitev za monterja ogrevalnih naprav
7. 2 PK monterjev vodovodnih naprav
8. 2 NK delavcev za priučitev za monterja prezračevalnih naprav
9. 3 NK delavcev za priučitev za kleparja
10. 3 NK delavcev za priučitev monterja vodovodnih naprav

TOZD ELEKTROINSTALCIJE

11. več KV elektroinstalaterjev
12. več KV ključavničarjev
13. več delavcev za priučitev v elektroinstalaterski stroki

Poleg splošnih pogojev morajo kandidati izpolnjevati še naslednje pogoje:

- pod 1, 2, 3, 4, 5, 11 in 12: poklicna šola ustreznih smeri, 1 leto delovnih izkušenj pod 6, 8, 9, 10 in 13: končana osnovna šola
- pod 7: priučen monter vodovodnih naprav

Kandidati naj pošljejo vloge v 15 dneh po objavi na naslov: NOVOMONTAŽA, gradbene instalacije, Novo mesto, Mala Cikava 25. Vlogi je potrebno priložiti dokazila o izpolnjevanju pogojev objave.

765/47-82

Prikupna potrditev

Mešani pevski zbor novomeškega Pionirja je svoje enoletno delovanje kronal s svojim prvim samostojnim koncertom prejšnji tork v veliki dvorani Doma JLA v Novem mestu. Pod taktirko Franceta Mileka je zbor, ki združuje že 42 pevcev in pevk, zapel kakih deset pesmi. Obisovalci — za novomeške razmere jih je bilo zelo veliko — so lahko hkrati prisluhnili pesnim Rudija Robiča, avtorja dveh pesniških knjig, in Antona Grandovca, članov Pionirjevega kolektiva. Medtem ko sta Robičevo poezijo predstavila recitatorja, je Grandovec svoje verze sam recital. Program sta s svojim nastopom popestrila kitarist in pianist, učenca Glasbene šole Marjana Kozine.

Program je tekel tako, da je zapeti pesmi sledila povezovalna beseda, nakar sta se le-ti izmenjavali do konca, čemur je sledila scena in drugi odskri efekti. Iz povezovalne besede so poslušalci slišali marsikaj zanimivega in tudi razloge, zakaj se ljudje ukvarjajo s kulturo, kaj jim pomeni pesem in podobno. Posebno pozornost je vezno besedilo posvetilo kulturni dejavnosti v Pionirju, saj je prav pevski zbor postal središče, okrog katerega se zbirajo vsi ustvarjalci in poudarjalci, ki so zaposleni v tej delovni organizaciji. Potrebno je namreč vedeti, da premore Pionir poleg pevskega zbora, besednih ustvarjalcev in likovnikov še fotografe in humoriste. Pionirjeva kulturna ponudba je torej kar precej raznovrstna in za ljubiteljske razmere tudi kakovostna.

Ce poskušamo na koncu strniti vtise z omenjenega koncerta Pionirjevih pevcev in pridruženega nastopa drugih njegovih kulturnikov, lahko zapišemo, da je bila to v mnogih ozirih posvečena prireditev. Tako mnenje velja seveda samo za njen resni del, se pravi do vsiljenega „hortikulturnega vložka“, do katerega je prišlo nepričakovano in brez vednosti organizatorjev.

I. Z.

Kdo pozna bolje glasbeni barok?

Na tekmovanju Glasbene mladine od Dolenjcev in Posavcev najboljši učenci grmske in bršljinske osnovne šole

Med sedemnajstimi ekipami, ki so minulo soboto v Ljubljani in Mariboru poskušale srečo za uvrstitev na republiško (finalno) tekmovanje o glasbenem baroku, sta se zelo dobro odrezali tudi dve iz Novega mesta. Ekipa grmske osnovne šole je zasedla tretje, ekipa bršljinske osemletke pa peto mesto. Sicer se jima ni posrečil prodor med najboljšo, kljub temu pa sta opozorili glasbeno javnost, da se mladi v Novem mestu zanimajo tudi za glasbeno zgodovino, ne samo za punkovsko, rockovsko in sploh disco glasbo. Spomniti se je treba, da so bili mladi z grmske šole pred leti v tej zvrsti celo republiški prvaki.

Grmska in bršljinska ekipa sta bili za polfinalno tekmovanje v Ljubljani in Mariboru izbrani kot prva in druga na območnem četrtfinalnem tekmovanju, ki je bilo teden dni predtem v Novem mestu. Poleg teh dveh so tekmovale še osnovnošolske ekipe iz Brusnic, Podzemlja, Metlike, Šentjerneje, Mirne, Krškega in Dobove. Zastopano je bilo malone vse območje novomeške organizacijske enote Zavoda SRS za solstvo.

Tekmovanja organizira Glasbena mladina Slovenije v sodelovanju s svojimi občinskimi društvi in glasbenimi pedagogi, ki delujejo na osnovnih šolah. Odziv je čedalje večji, letos ugotavljajo, da na tekmovanjih sodeluje že skoraj polovica vseh osnovnih šol v Sloveniji. Prireditev je dokaj množična, saj se vsako tekmovanje začne že v posameznih razredih, kjer se za napredovanje na tekmovanje na šolski ravni pomeri več ekip.

Za neslovenske začetnike

Srečanje literatov, ki pišejo v drugih jezikih, bo letos v Cerknem v idrijski občini — Rok za prispevke se izteka

Letošnje, četrto srečanje pesnikov in pisateljev začetnikov, pripadnikov drugih narodov in narodnosti Jugoslavije, ki stalno ali začasno bivajo v naši republiki, bo v soboto, 18. decembra v Cerknem.

Podobno kot za vsa dosedanja srečanja (tretje je bilo v Novem mestu) velja tudi za to, da na njem lahko sodelujejo le avtorji literarnih del, ki še niso doživeli samostojno knjižno objavo, razven v samozaložbi. Seveda morejo na srečanje računati samo tisti začetniki, ki bodo besedila napisali v svojem materinem jeziku.

PAPIČEVA RAZSTAVA ZDAJ V NOVEM MESTU

V Dolenjskem muzeju v Novem mestu bodo jutri ob 18. uri odprli razstavo kiparskih del akademskega kiparja Julija Papiča, belokranjskega rojaka, ob 70-letnici njegovega rojstva. Razstava, ki je bila do zdaj na ogled v Belokranjskem muzeju v Metliki, bo v Novem mestu odprta do 5. januarja.

V TEJ SESTAVI POJO DANES — V dvajsetih letih se je Šentjernejski oktet precej spremenil, saj od „ustanoviteljev“ pojeta samo še dva. Trenutno sestavlja oktet, ki ga vodi Janko Avsenak, devet članov. Na sliki so (od leve): Tone Kovačič, Alojz Simončič, Lojze Bambič, Jože Jamnik, Tomaž Prašnikar, Tone Makovec, Polde Švalj, Jože Simončič in Janez Kovačič. V tej sestavi bodo peli tudi na sobotnem koncertu v šentjernejski osnovni šoli.

V soboto: pesem za dvajsetletnico

Dvajsetletnico ustanovitve bo Šentjernejski oktet praznoval v soboto, 27. novembra, v domačem kraju. V kulturni dvorani osnovne šole Martina Kotarja se bo ob 19. uri začel jubilejni koncert, na katerem bodo poleg slavljencev peli še: Gasilski oktet iz Gornje Radgone, Briški oktet iz Dobrovega v Brdih, Oktet bratov Pirnatov iz Jarš in

Okten Jelovica iz Škofje Loke.

Jubilejno prireditev Šentjernejskega okteta bodo poleg številnih ljubiteljev slovenske ljudske in umetne pesmi od blizu in daleč obiskali bržčas tudi predsednik predsedstva SRS Viktor Avbelj, predsednik republiškega odbora ZZB NOV Slovenije Janez Vipotnik,

Bogdan Osolnik in drugi, ki so jih organizatorji povabili. Prisostvovali bodo zanimivemu nastopu okteta, ki se udeležujejo tudi tradicionalnih oktetrovskih srečanj v Šentjerneju. V središču pozornosti bo prav gotovo Šentjernejski oktet, ki stopa že v tretje desetletje neprekinjenega delovanja in ima pripravljen program, obsegajoč prek 100 pesmi.

Bela krajina zaživela na platnih

V Ganglovem razstavišču v metliškem gradu so na ogled dela iz letošnje kolonije

V Ganglovem razstavišču v metliškem gradu so 20. novembra odprli razstavo del, nastalih letošnjega avgusta v drugi slikarski koloniji, imenovani po kiparju Alojzu Ganglu, metliškem rojaku. Na slavnostni otvoritvi je imel v imenu metliške kulturne skupnosti in mecenov, ki so omogočili izvedbo kolonije kot najpomembnejše belokranjske likovne manifestacije, govorila Vladka Škof. Dejala je, da bodo poskušali kolonijo organizirati tudi prihodnje leto, s tem pa še bolj utrditi likovno kulturo, ki jo je začelo izžarevati Ganglovo razstavišče s prirejanjem slikarskih razstav. Dodamo naj še, da so otvoritveni program popestrili s svojim nastopom učenci domače glasbene šole, prireditev pa je šela tudi za počastitev metliškega občinskega praznika.

Na ogled je kakih 50 del, ki so jih v drugi koloniji ustvarili slikarji: Marin Berovič, v Ljubljani udomljeni Novomeščan, Roberto Faganel iz Gorice, Leopold Hočevar — Hoči iz Trbovelj, Kamilo Legat iz Tržiča, Darinka Lorenčak — Pavle-tič iz Celja, Janez Kovačič iz Brezovice pri Ljubljani (vodja kolonije), Georgij Božinov, Makedonec, ki živi na Vrhniki, Izidor Mole z Brezovice, Evgen Sajovic iz Ljubljane in Dušan Muc, prav tako Ljubljančan. Peterica od njih je slikala v Metliki že lani, v prvi koloniji,

in sicer: Berovič, Faganel, Mole, Sajovic in seveda Kovačič, kar — kot je v zloženku za razstavo zapisal Jože Dular — dokazuje, da jih je belokranjska zemlja v resnici pritegnila.

Razstavljena dela so najzgovornejši dokaz, da je tudi letošnja kolonija polno zaživela, čeprav udeleženci v tistih kratkih dneh niso mogli na platna in papir razgrniti vsega širokega spektra barv, ki ga radodarno ponuja narava v menjavi letnih časov. „Ni jim bilo na primer dano,“ ugotavlja Dular v svoji besedi v zloženki, „da bi zajeli mehko zelenje belokranjske vigradi, svetlikajočih se brez in obkolpskega vrbinja, niso mogli prikazati čudovite jesenske lepote belokranjskih loz in trtij, niso uspeli, da bi na njihova

platna legla predzimsko tišina ter hlad zasneženih poti, odmaknjenih hiš in zapuščenih malinic. Pač pa je pod njihovo stvariteljsko roko zaživela narava v žarečem avgustovskem soncu pa v nebu, zavešenem z oblaki, v brizgajočem zelenju in na rjavih prašnih poteh. Zaživele so daljave in idilična zatišja pa trtja, hiše, hlevi in dvorišča. Zaživela je Bela krajina.“

Razstava bo odprta do 15. decembra. Do tedaj bo preneka-terto delo dobilo novega lastnika, saj so tako rekoč vsa ponujena v odkup ljubiteljem likovne umetnosti.

I. Z.

BELA KRAJINA NA SLIKAH — Sadovi avgustovske druge slikarske kolonije, ki so jo Metličani imenovali po rojaku kiparju Alojzu Ganglu, so od minule sobote na ogled v metliškem gradu — razstavišču, ki tudi nosi Ganglovo ime. Obisk je bil že ob otvoritvi dober, kar dokazuje, da v Metliki le raste zanimanje za likovno umetnost. (Foto: I. Z.)

Mali kulturni barometer

VEČER Z LJUDSKIMI PEVCI — Sinoči so lahko obiskovalci v Cankarjevem domu prisluhnili zanimivi prireditvi, ki jo je pripravilo uredništvo za ljudsko glasbo ljubljanskega radia. To je bil večer z ljudskimi pevci in godci, na katerem se je med drugim oglašilo bizeljsko petje fantovskih pesmi, slišati pa je bilo tudi ljubezenske s Kozjanskega, pesmi slovesa z Dolenjskega in diatonično harmoniko z ravnin Krškega polja.

„INDUSTRIJSKA POKRAJINA“ — Slike pod tem naslovom je v galeriji Društva slovenskih likovnih umetnikov v Ljubljani prejšnji teden razstavil akademski slikar Leopold Hočevar-Hoči iz Trbovelj. Slikar, ki se je udeležil več likovnih kolonij tudi na Dolenjskem, letos, denimo, ribniške, je največ del ustvaril v

kultura in izobraževanje

Predstavitve in razstava

Prihodnji teden v Trebnjem počastitev izida Šalijeve pesniške zbirke in spominska razstava Vladimira Lamuta

Pesniška zbirka „Pesnik in zelenice“ Severina Šalija, ki jo Trebnjanci izdajajo v počastitev Šalijeve 70-letnice, bo te dni prišla iz tiskarne. Knjižica, obogatena z reprodukcijami del akademskega slikarja Vladimira Lamuta, bo izšla kot posebna izdaja literarne revije „Samorastniška beseda“.

Slovesna predstavitve nove Šalijeve zbirke bo v petek, 3. decembra, ob 17. uri v prostorih nove Osnovne šole Jožeta Slaka-Silva v Trebnjem. Obeta se zanimivo srečanje s pesnikom, ki je doma iz Podliscva v trebnjski občini, in njegovo poezijo, tembolj, ker gre po skoraj štiridesetih letih za prvo samostojno knjižno objavo Šalijevih pesmi.

Po prireditvi v šoli bodo istega dne v Galeriji likovnih samorastnikov odprli razstavo Lamutovih del. Razstavo pripravlja Dolenjska galerija iz Novega mesta. Tudi s to prireditvijo se bodo oddolžili spominu Vladimira Lamuta, pomembnega slovenskega likovnika, ki je umrl pred dvajsetimi leti.

LEBIČ RAZSTAVLJA V POSAVSKEM MUZEJU

V galeriji Posavskega muzeja v Brezicah bodo drevi ob 18. uri odprli razstavo slikarskih del Tuga Lebiča iz Novega mesta. Lebič, ki je pravzaprav brežiški rojak, se bo brežiškemu ljubiteljem likovne umetnosti predstavil s tihoožitji in drugimi motivi iz žive narave. Na otvoritvi bo pel Boštanski oktet.

Vsak se mora po svoje znajti

Zamuda pri učbenikih srednjega usmerjenega izobraževanja, kot kaže, ne moti le učiteljev, marveč povzroča nemalo težav tudi učencem. To je potrdil pogovor s Bojanom Unetičem, 16-letnim učencem v krškem šolskem centru.

„Obiskujem drugi letnik strojnotehnične usmeritve in pravzaprav niti ne vem, kako se bo imenoval moj poklic. Prej so prišli iz te šole strojni tehniki. To navsezadnje ni najbolj pomembno. Da pa na prehod na usmerjeno izobraževanje očitno nisimo bili dovolj pripravljeni, lahko zatrdim, saj nam manjkajo številni pomembni učbeniki,“ pripoveduje Bojan.

Prvi letnik je dokaj zlahka „zvozil“ in Bojan pravi, da lani ni bilo takih težav, čeprav so imeli še celo nekaj delovnih zvezkov na seznamu šolskih potrebščin. „Zdaj moramo več pisati, zato je razumljivo, da smo včasih precej v zaostanku, saj nimamo pozneje drugam pogledati kot v zvezek. Na srečo za silo pomagajo razni strokovni priročniki, ki jih ima moj oče, pa še po sestrih knjigah, ki obiskuje pedagoško akademijo, tu in tam pobrskam. Sicer pa se nekateri učitelji po svoje znajdejo. Na primer: pri angleščini nam profesorica kopira določeno gradivo in nam posreduje tudi cele lekcije.“

Bojan Unetič: „Če bo tako kot sedaj, se bom po šoli zaposlil kar doma pri očetu obrtniku.“

Pri učencih že od nekaj vsi predmeti niso bili enako priljubljeni. Bojanu Unetiču so bolj pri srcu strokovni predmeti kot, denimo, tehnično risanje. Meni, da so učbeniki dragi, saj je za šest knjig dal okrog 1500 dinarjev, in da ni prav učbenikov za „težje“ predmete. O tem, da bi se še letos spremenilo kaj na boljše, ne razmišlja, saj bi to morali že zdavnaj prej — drugi. P. P.

LIKOVNIKI NA BLANCI

V prenovljenem kulturnem domu na Blanci so v počastitev sevnškega občinskega praznika odprli likovno razstavo del šestnajstih posavskih ustvarjalcev. Razstavljali so: Vlado Cedičnik, Bojan Horvatič, Milena Lepej, Josip Tavčar, Anton Ivančič, Josipa Bavec, Mitja De Gloria — iz brežiške občine, Pavel Predanič, Alojz Pirc, Stane in Rudi Fabjančič, Slavica Jesenko in Rudi Arh — iz Krškega ter prof. Mirko Bogovič, Rudi Stopar in Tone Zgonec — iz sevnške občine.

BREŽICE: ZADNJE LETO MANJ RAZVITI

Brežiška občina je samo še letos uvrščena v drugo kategorijo manj razvitih. Pomoč republiške kulturne skupnosti je načrtovana v višini 897.000 dinarjev, kar predstavlja dobro desetino vsega denarja, namenjenega za program občinske kulturne skupnosti. Tako imenovane solidarnosti so bili deležni Posavski muzej, spomeniško varstvo in arhivska služba, nekaj sredstev pa je šlo za nakup knjig, gledališke in glasbene prireditve. Z novim letom bo kultura živela predvsem od denarja, zbranega v brežiški občini.

SPOSOJENO TRNJE

— Že zdavnaj bi morali uvesti bone za mikrofone. (Iz Večernjega lista)

— Rekli smo, da nič ni tako sveto, da ... Nekateri so to razumeli tako, da moramo začeti pri grbu, himni in ustavi. (Iz Borbe)

POTA IN STRANPOTA

dežurni poročajo

PRETEPAL ŽENO - Črnomaljski miličniki so v soboto zvečer pridržali do iztreznitve 46-letnega Rasima Šehovića, ker je doma razgrajal in pretepal ženo. Moral bo k sodniku za prekrške.

SPRAVIL SE JE NAD STARŠE - V nedeljo popoldne pa je v prostoru za pridržanje pristal 26-letni Frančišek Kužnik iz Meniške vasi. Mladenič je doma razgrajal in pretepal starše, za kar bo poklican k sodniku za prekrške.

RAZGRAJAL V BIFEJU - Novomeški miličniki so 15. novembra popoldne pridržali do iztreznitve 26-letnega Steva Vračara iz Kota pri Semiču. Možakar je razgrajal v bifeju Dolenjske trgovine v Bršljunu, za kar bo moral k sodniku za prekrške.

POKRADENO ZAJCJE LEGLO - V noči na 16. november je nekdo vlomil v zajčnico Jožeta Luzarja iz Novega mesta. Vlomilec je odnesel 5 zajcev.

HOTEL SE JE PRETEPATI - 17. novembra ponoči so črnomaljski miličniki pridržali do iztreznitve domačina Ivana Jakovljevića. Ivan je razgrajal v samskem domu na Ločki cesti, nazadnje pa se je hotel celo pretepati. Vzroke bo razložil sodniku za prekrške.

POŽAR UNIČIL

AVT OPRALNICO

16. novembra ob 5.30 je prišlo v avtopralnico podjetja Agrotehnika, tozdr Agroservis iz Brežic, do požara, ki je uničil visokotlačno napravo za pranje, oljno peč, elektromotor in vso električno instalacijo ter lesen strop. Škodo so po prvih ogledih ocenili na 150 starih milijonov. Preiskava je pokazala, da je bil vzrok požara kratek stik na električni napeljavi.

OTROK NA CESTO

Prejšnji četrtek se je Anton Gros iz Črnomlja peljal z osebnim avtom od Ručetne vasi proti Črnomlju. Ko se je peljal mimo Lokev, je na vozniški nenadoma skočil 4-letni Zdravko M.

ZIMA JE VSE BLIŽE - Dolge vrste pred vulkanizerskimi delavnicami pričajo, da je sneg vse bližje. K zimski opremi avtomobila pa gotovo sodijo tudi zimske gume.

Do smrti pretepla nemočnega gosta

Veselica v Mirni peči se je končala s pretepom - Vidmar po štirih urah podlegel poškodbam - Novaku 9 mesecev, Bečaju 2 leti zapora

23-letni Mirko Novak z Jezera pri Trebnjem in 4 leta starejši Ivan Bečaj z Dvora pri Litiji sta se julija 1979 udeležila gasilske veselice v Mirni peči. S svojim nasilniškim vedenjem pa sta v zgodnjih jutranjih urah vrgla na veseljačenje žalostno senco. Zaradi udarcev in od njih zadobljenih poškodb, ki sta jih v pretepu zadala Novak in Bečaj, je namreč Franc Vidmar v bolnišnici podlegel.

Bečaj in Novak sta na veselico h gostilni Novljan prišla z družbo. Nekaj po polnoči se je eden njunih prijateljev odpravil k šanku po hrano, vendar se je vanj, ko se je vračal, povsem po naključju zaletel že močno vinjeni Franc Vidmar. Novak,

ki je to videl, je skočil od mize in v bližini balnišča pričel meni nič tebi nič točiti po Vidmarju. Nekajkrat ga je tudi zbil na tla, in ko je ta obležal, pričel vanj še brcati. Šele gostje so Novaka nekako umirili, Vidmarju pa pomagali na noge in ga napoliti ven. Takrat pa je pred gostilno iz gruče gostov nenadoma skočil Ivan Bečaj, in ne da bi kaj rekel ali vprašal, iz zaleta z vso silo s pestjo treščil Vidmarja v obraz. Ta je kot pokosen padel na asfalt in nezavesten obležal. Eden od obiskovalcev ga je nemudoma z osebnim avtom prepeljal v novomeško bolnišnico, kjer pa je Vidmar hudim poškodbam ob

5.10 podlegel.

Fanta sta na obravnavi pred senatom novomeškega sodišča sicer priznala krivdo, vendar sta se izgovarjala na opitost in to, da sta bila izzvana. Toda priče so govorile drugače in sodišče ni imelo prav nobenega razloga, da bi jima verjelo. Mirka Novaka je zato obsodilo na 9 mesecev, Ivana Bečaja pa na 2 leti zapora. Senat je namreč spoznal, da je šlo za naklepno prizadevanje hudih poškodb. V Novakovem primeru za poškodbe, s katerimi bi bila Vidmarjeva sposobnost za delo zmanjšana, Bečajev udarec pa je imel za posledico izgubo življenja.

ELEKTROMOTORJI RAZMETANI PO CESTI

Ivan Kobe z Daljnih njiv pri Vinici je 16. novembra vozil tovornjak „Gorjancev“ od Sinjega vrha proti domu. Zaradi neprimerne hitrosti ga je pri odcepu na Gorico zaneslo na bankino, od tam pa nazaj na cesto, kjer se je vozilo prevrnilo. Pri tem se je tovor razsul, elektromotorji in stikala pa so obležali na cesti. Škode na tovoru še niso ocenili, na pločevini pa je za 20.000 din škoda.

Rešili vseh štirideset poškodovancev

Prvi vtisi o zaključni akciji NNNP 82 v Novem mestu

Večkratno nenadno zavijanje siren je premetilo običajen jutranji nedeljski mir v Novem mestu. Tulec, ki je med prebivalci povzročilo precej preplaha in radovednosti, je natanko ob 8.30 označilo znak za splošno nevarnost in pol ure kasneje še znak za elementarno nesrečo. Zaključna vaja celoletnih aktivnosti v okviru akcije NNNP 82 na novomeškem območju, ki jo je pripravil občinski štab za civilno zaščito, je prikazala nezgodo ob prisilnem pristanku potniškega letala.

Čprav uradne ocene o uspešnosti akcije še ni, lahko vendarle po zbranih vtisih na kraju dogodka zapišemo, da je v celoti uspela. Eksplozija in požari, ki naj bi ponazorili gorenje uničenega letala, so v rekordnem času priklicali na mesto nesreče večino novomeških gasilskih enot, osebje novomeškega zdravstvenega doma, pripadnike JLA, miličnike, enote civilne zaščite in celo nekaj prebivalcev Ragovega, ki so bili navzlic temu, da je šlo le za vajo, pripravljene pomagati.

• Tudi take stvari se dogajajo na vajah. Po uspešnem gašenju dela razbitin letala, je gasilec strumno raportiral nadrejenemu: „Nalogo smo uspešno opravili. Požar uspel!“

Reševalna akcija je hitro stekla. Najprej so bili na mestu največjega požara gasilci novomeške poklicne enote, ki so ogenj v nekaj minutah povsem pogasili, kasneje pa iz kupa pločevine izrezali navidezno črno skrinjico. Podobno uspešne so bile tudi ostale enote gasilcev. Sočasno z njihovo akcijo je potekalo reševanje in iskanje štiridesetih ranjencev in članov posadke, ki naj bi bili v letalu. Prvi poškodovanci so bili v zasilnem bolniškem šotoru, ki so ga postavili novomeški taborniki, že v slabe pol ure, tam so jim tudi nudili zasilno prvo pomoč, zatem pa so jih reševalci in vojaška vozila prve pomoči prepeljali do bolnišnice. Hitremu prevozu so v veliki meri pripomogli miličniki, ki so z urejanjem prometa omogočili nemoten transport ranjencev. B. B.

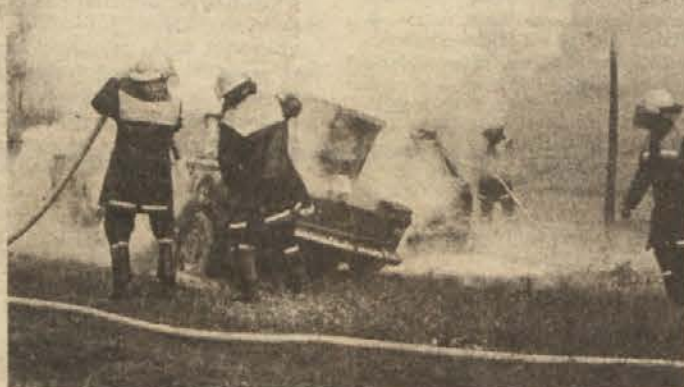
REŠENI V REKORDNEM ČASU - Čeprav so bili ponesrečenci ob neuspelem pristanku letala raztreseni v premeru več sto metrov, je ekipi JLA in prve pomoči uspelo v hitrem času najti vse ranjence, ki so jih potem prenesli do zasilnega šotora.

TUDI TOP POMAGAL - Pri gašenju razbitin letala je bil v veliko pomoč top, ki ga poklicni gasilci uporabljajo pri večjih in zahtevnejših požarih.

SIRENE NEPRESTANO TULILE - Navdse uspešno pa so preizkušnjo prestali tudi reševalci novomeškega zdravstvenega doma, ki so ob pomoči miličnikov na cestah v kratkem času prepeljali ranjence v bolnišnico.

POKLICNI GASILCI PRVI - Najprej so na mesto, kjer je gorelo letalo, prispeli novomeški poklicni gasilci, ki jim je uspelo v nekaj deset sekundah pogasiti ogenj.

Kršitev težja od zakona

Navzlic nepravilni sestavi komisije dalo sodišče združenega dela SRS prav disciplinski komisiji, ki je Anteja Lončarja vrgla iz službe

Primer Anteja Lončarja, zobozdravnika iz trebanjskega Zdravstvenega doma, je večini tamkajšnjih prebivalcev ali pa vsaj zdravstvenih delavcev dobro znan. Pravdanje med njim in vodilnim osebjem doma, ki je mimogrede, presegló občinske meje, je namreč treba gledati tudi v drugi luči. Res je, da je odločba, po kateri je Lončar danes, ko to pišemo, ostal brez službe, pravomočna, ne moremo pa mimo tega, da se je vse dogajalo v kolektivu, ki nima razčiščenih in urejenih medsebojnih odnosov, samoupravljanja in da je (kar pa meče čudno luč na odločitev sodišča združenega dela SRS) primer Anteja Lončarja obravnavala nezakonita disciplinska komisija. Nobenega dvoma ni, da naj delavec, ki je huje kršil delovne obveznosti in dolžnosti, dobi za to tudi ustrezno kazen, toda v primeru, ki ga omenjamo, se zdi, da je moral preveč dolgove plačati en sam uslužbenec.

Vse pa se je začelo lanskega junija, ko Lončarja 10 dni ni bilo v službo. Ob prihodu je povedal, da je bil bolan, zbolel je namreč v Zagrebu, in predložil tudi bolniški list. Toda v zdravstvenem domu mu bolniškega staleža niso priznali, saj njihov statut pravi, da se bi moral Lončar javiti pristojnemu zdravniku, še posebej, ker je šlo za bolezen, ki mu je to omogočala. Lončar se je zato obrnil na novomeško sodišče združenega dela, ki pa je zavrnilo njegov zahtevek, odločbo novomeškega pa je te dni potrdilo sodišče združenega dela SRS. Tudi v Ljubljani so navedli, da mora zavarovanec, če zbolí izven kraja svojega stalnega bivališča in išče zdravniško pomoč, v roku treh dni obvestiti pristojnega zdravnika o morebitni začasni odsotnosti z dela. Po ugotovitvah sodišča pa Lončar tega ni storil. Prav tako je izvedensko mnenje govorilo v prid sodišča. Lončarjeva bolezen namreč ni bila takšna, da bi zahtevala desetdnevno ležanje in bi torej lahko ravnal v skladu s predpisi.

Ena zgodba je s tem zaključena, njeno neposredno nadaljevanje pa je tole. Lončarja so namreč zaradi omenjenega izostanka dali pred disciplinsko komisijo zdravstvenega doma Trebnje, ki mu je očitala hujšo kršitev delovnih obveznosti. Zaradi neopravičenega izostanka več kot pet delovnih dni so mu izrekli najstrožji ukrep: prenehanje delovnega razmerja. Lončar se je zoper sklep pritožil delavskemu svetu, ki pa je odločitev disciplinske komisije letošnjega marca potrdil. Preostalo je torej še sodišče združenega dela. Senat je pritril tistemu delu Lončarjevega zagovora, ki je pravil o nezakonitosti disciplinske komisije. Kar pa zadeva bolniški stalež in izostanek z dela, je sodišče svoje mnenje povedalo že ob poprejšnji obravnavi: da namreč Lončar navzlic predložiti papirjev ni ukrepal pravilno, ko ni obvestil pristojnega zdravnika, in da gre potemtakem za neupravičen izostanek. Toda novomeški senat je navzlic temu sklep disciplinske komisije razveljavil, že poprej pa je izvršitev tega sklepa zadržal družbeni pravobranilec samoupravljanja. Vzrok: disciplinska komisija je bila nezakonito sestavljena, saj vanjo niso izvolili zunanega člana, kot to zahteva zakonodaja. S tem je bila vsa zadeva za nekaj časa končana in tudi Lončar je nadalje opravljal zobozdravniško službo.

Prejšnji teden pa je iz Ljubljane prispela pravomočna odločitev sodišča združenega dela SRS, ki je razveljavilo sklep novomeškega sodišča in dalo prav disciplinski komisiji. Z drugimi besedami: Ante Lončar je ostal brez službe. V obrazložitvi piše, da je točna ugotovitev novomeškega senata o nezakoniti sestavi disciplinske komisije, da pa ta pomanjkljivost ne more vplivati na to, da Lončarju ne bi izrekli najhujšega disciplinskega ukrepa.

B. BUDJA

Usoden strel s praznim tulcem

Malomarnost zakrivila nezgodo med vojaško vajo - S praznim tulcem ustrelil v sovojača - 10 mesecev zapora za Mujo Hrnjića

Mujo Hrnjić iz Bihaca je pred leti služil vojaški rok v Črnomlju. Bil je vojak kot vsi drugi, le da je včasih poskušal storiti kaj tudi na lastno pest, tako tudi na poletnih vojaških vajah pri vasi Petane. Primer se je žalostno končal, pred dnevi pa je dobil piko na i z obravnavo pred novomeško enoto temeljnega sodišča.

Vojaki, med njimi tudi Mujo, so bili ob pričetku vaje razporejeni na

položaje. Ob znaku je prišlo do streljanja, seveda z maneverskimi naboji, med modrimi in rdečimi. Po končanem boju je Hrnjić našel prazen tulec in ga pobral, pri tem pa mu je šinila v glavo nenavadna ideja. Tulec je namreč na silo z vrha zatlačil v ustje cevi, puško pa napolnil z manevrskim nabojem. Orožje je potem nameril v bližnji grm in ustrelil. Na nesrečo pa je bil za grmom Danilo Rajko iz Čečanja pri

Ravnah. Tulec je mladeniča zadela v predel očesa, mu prebil kožo in kost ter se zaril v možgane. Posledice so bile strašne: tulec je Rajku uničil očesni živec in povzročil precejšnjo raztrganine možganov. Zaradi zadobljenih poškodb je mladenič ostel pel na levo oko, poškodba na možganih pa ga je naredila trajno nesposobnega za samostojno življenje. Rajko je danes domala v vsem odvisen od svoje matere.

Senat je opisani dogodek obravnaval kot kaznivo dejanje hude telesne poškodbe, storjeno iz malomarnosti. Muju Hrnjiću je sodišče izreklo kazen 10 mesecev zapora. Sodba še ni pravomočna.

UTONILA V DOMAČEM VODNJAKU

V nedeljo nekaj po 3. uri zjutraj je sevniška postaja milice prejela obvestilo, da so v vasi Kaluderje pri Sentjanžu našli mrtvo v domačem vodnjaku 47-letno Marijo Pelko iz Koluđra 8. Po doslej zbranih podatkih je v vasi dan poprej zmanjkalo vode v omrežju, zato je sin pokojne odprl domači vodnjak in iz njega zajemal vodo. Po končanem delu je pozabil zapreti odprtino z lesenim pokrovom, kar je bilo za njegovo mater usodno: med 21. in 22. uro je padla v vodnjak. Okoliščine smrti še podrobneje raziskujejo.

NOVA SMRT POD TRAKTORJEM

V soboto, nekaj po poldnevu, je 35-letni Ivo Ponjević iz Kočevja, zaposlen kot traktorist pri ZKGP, tozdr Pu gled, peljal traktor z delovišča v bližini Kočevja. Na ravnam delu ceste je zavozil na levo na nasip, po krajšem manevriranju pa mu je traktor pričel drseti po nasipu, nakar se je prevrnil in pod seboj pokopal voznika. Ponjević je bil takoj mrtev.

KRONIKA NESREČ

ZAPELJAL V JAREK - Mirenčan Ivan Robek se je 15. novembra peljal z osebnim avtom proti Slovenski vasi. Med vožnjo je v Rohaj zapeljal na levo v jarek, tam trčil v nasip, od koder je avtomobil odbilo na travnik. Voznik se je pri nesreči poškodoval in so ga odpeljali v novomeško bolnišnico. Na pločevini je bilo za 30 tisočakov škoda.

SPREGLEDAL PESAKINJO - Nikola Brajković iz Novega mesta se je 18. novembra zjutraj peljal iz Jurovskega Broda. Zaradi zaledenelih šip pa je avtomobil zapeljal na pločnik, da bi šipe očistil. Pri tem je spregledal pesakinja, 27-letno Stefco Dragutinovič iz Metlike in jo zbil po tleh. Ranjenko so odpeljali na zdravljenje v novomeško bolnišnico. Na vozilu je za 5.000 din škoda.

MOTORIST ZBIL DEKLE - V soboto zjutraj se je 17-letni Albin U. peljal na kolesu z motorjem od Stare vasi proti Sentjerneju. Med vožnjo je dohitel pesakinja, 15-letno Martino Grubar iz Volčkove vasi. Med prehitevanjem je motorist deklo podrl; kljub le lažjim poškodbam je morala po pomoč v novomeško bolnišnico.

PADEL Z VOZA - Anton Zupančič iz Velike Sevnice je v soboto popoldne peljal traktor s pripetim vozom od Gornjih Lakenc do Mokronoga. Na vozu je sedel tudi 48-letni Stane Lužar iz Sevnice, ki je pred križiščem za Malkovec padel z voza in se ranil. Zdravijo ga v novomeški bolnišnici.

PO DOLENJSKI DEŽELI

• Z živalmi se ne izplača biti surov, četudi bi to zaslužilo. To je najbolje občutil prejšnji teden Nikola Djurašević s Sela pri Semiču, ki se je s kolesom peljal proti domu. Nenadoma je za njim stekla gruča psov, eden izmed njih pa se je v Nikolo celo zakadil. Možakar je kosmatega vsiljivca brenil, pri tem pa je izgubil ravnotežje in padel. Napadalec so se ustrašili morebitnih posledic in jadrno pobegnili, za Djuraševića pa se je srečanje z njimi končalo v bolnišnici.

• Z nenavadnim napadalcem so imeli prejšnji teden opraviti črnomaljski miličniki: 55-letni Marko Petrečič iz Lisic. Ne gore je namreč razgrajal na privniškem sejišču, potem pa privniškem sejišču, potem pa privniškem sejišču. Za obrambo pred „agresorjem“ so poskrbeli možje v modrih uniformah.

• Ani Šutar iz gostilne Marinič v Skočjanu je nekdo pribelem dnevu iz fička, parkirane ga pred gostiščem, ukradel 18 litrov bencina, rezervno kolo in dežnik. Če ne prej, pričakujejo, da se bo tat izdal ob deževnem vremenu.

Iz nerazvitih med srednje razvite

NOVOLES TOZD TOVARNA KOPALNIŠKE OPREME METLIKA – Nova proizvodno skladiščna dvorana

STANOVANJSKA IZGRADNJA – gradnja sodobnega stanovanjskega bloka

Veliki uspehi so doseženi pri proizvodnji hrane, pa tudi na drugih področjih ni bistvenih zaostankov

Letos mineva 40 let, odkar je bila 26. 11. 1942 ponoči napadena in uničena prva močnejša sovražna postojanka v Beli krajini. V tej noči so v skupni akciji sodelovali slovenski in hrvaški partizani ter uničili belogardistično – italijansko postojanko na Suhorju. Partizanska zmaga na Suhorju je pripomogla k hitremu razvoju narodnoosvobodilne borbe in nove ljudske oblasti ne samo v Beli krajini, pač pa tudi na širšem slovenskem in hrvaškem ozemlju. Zaradi velike pomembnosti tega dogodka sta si občina Metlika in KS Suhor izbrali 26. november za svoj krajevni praznik.

Praznovanje našega občinskega praznika že vsa povojna leta združujemo s praznikom naše republike, ki ga praznujemo 29. novembra. To je čas, ko se običajno pred nastopom zime končujejo vsa gradbena in kmetijska dela ter že ocenjujemo poslovne uspehe za tekoče leto. Zato smo se navadili, da občinska praznovanja povezujejo z delovnimi uspehi, ki smo jih dosegli na področ-

ju investicij, pri javnih delih v kmetijski proizvodnji, združenem delu ter na področju naše družbene organiziranosti in samouprave. Tako bilanco naših prizadevanj, uspehov pa tudi neuspehov razgrinjamo pred naše občane tudi ob letošnjem občinskem prazniku. Vsekakor smo lahko ponosni na razvoj, ki smo ga dosegli v povojnih letih. Opustošene in požgane vasi po vojni, brez kakršnekoli

industrijske tradicije in opreme, ter brez izkušene kadra, so bila kaj žalostna osnova za obnovo in start našemu razvoju. Vendar je bila zavest in pripravljenost naših občanov, da živimo v svobodi in da gradimo sebi, močnejša od vseh težav. Delovna energija in velika pripravljenost za odrekovanja vseh naših občanov so dala najboljši temelj hitremu razvoju naše industrije, kmetijstvu, pa tudi možnosti za komunalno ureditev in ostali družbenopolitični razvoj.

Danes se naša občina uvršča v skupino srednje razvitih občin republike Slovenije. Ob tem pa moramo priznati, da smo se tudi mi v preteklih 10-ih letih prehitro zadolževali ter da smo trošili tudi preko svojih proizvodnih možnosti,

kar je pripeljalo našo državo v sedanje težko ekonomsko stanje. Z zadovoljstvom pa lahko ugotovljamo, da so bile vse naše investicije dobro naložene, da so naši proizvodni objekti in oprema ekonomsko upravičeni ter da ne „proizvajamo“ večjih izgub.

V letošnjem letu posluje naše gospodarstvo v močno zaostrenih ekonomskih razmerah. Kljub velikim težavam ob pomanjkanju uvoženih repromaterialov, goriv in drugih vrst energije ter ob občutno slabši preskrbi ocenjujemo, da smo tudi v letu 1982 na vseh področjih dosegli izredno velike uspehe. Tako smo v mesecu aprilu uspešno izvedli volitve kot eno temeljnih akcij našega samoupravnega delegatskega sistema. Sedaj že tudi ocenjujemo, da bodo poslovni rezultati našega gospodarstva za letošnje leto dokaj uspešni, saj pričakujemo, da se bo reprodukcijska sposobnost izboljšala za približno 50 % v primerjavi z letom 1981. Tudi izvoz na konvertibilno področje se je povečal za približno 50 %, uvoz pa bo manjši za 25 % v primerjavi z letom 1981. Vrednost investicij v gospodarstvu se bo letos zmanjšala na 15 % vrednosti družbenega pro-

izvoda. Največjo investicijo zaključuje „Novoles“ – TOZD Kopalniška oprema, ki ravno za občinski praznik izroča v uporabo novi proizvodno-skladiščni objekt v izmeri 3000 m². Tudi na področju negospodarstva je bilo izvedenih več pomembnih del. Tako je bil skupaj z občino Ozalj zgrajen novi most preko Kolpe med Krasincem in Pravatino, dokončana je bila rekonstrukcija ceste iz Metlike na Grabrovec, v gradnji je tudi cesta obvoznica v Metliki z novimi križišči ter kanalizacijo. V gradnji pa je tudi stanovanjski blok v novem delu Metlike.

Tudi v ostalih KS naše občine je bilo opravljenih več pomembnih javnih del. Tako so bili dograjeni novi gasilsko-družbeni domovi v Dragomlji vasi, v Slamni vasi in na Grabrovcu. V gradnji pa sta še gasilska domova v Bereči vasi in na Jugorju. V Gradcu je bila izvedena obnova vseh lokalnih cest ter javna razsvetljava.

Tudi v kmetijstvu so bili doseženi dobri rezultati. Dosegli smo rekordne pridelke pri pšenici, koruzi in pri grozdu. Uspešno smo realizirali odkup pšenice ob žetvi ter izvedli plan jesenske setve. Zemljiška skupnost je izvedla največjo komasacijo zemljišč doslej, ko je združila na Otoku in Primostku 120 ha zemljišč ter s tem dosegla pogoje za cenejšo in večjo proizvodnjo hrane na tem področju.

Se bi lahko naštevali vrsto manjših uspehov in dosežkov, vendar mislim,

da je potrebno omeniti tudi težave, s katerimi se srečujemo ob izvajanju stabilizacijskih ukrepov. Občutno pomanjkanje goriv, nekaterih živil in repromaterialov, novi delovni čas ter neuskkljeni prevozi in druge težave povzročajo zaskrbljenost in nerazpoloženje naših občanov. Zato porabljam to priložnost, da v imenu občinske skupščine in IS apeliram na vse občane na večjo strpnost in pripravljenost za dogovarjanje, pa tudi odpovedovanje nekaterim ugodnostim in dobrinam, ki smo jih bili deležni in navedeni doslej. Dejansko bomo lahko odpravili naše ekonomske težave samo z veliko večjo vsesplošno štednjo, večjo storilnostjo in odgovornostjo. Vendar trenutno stanje ne sme pasivizirati naših ambicij, pač pa moramo iskati nove možnosti za hitrejši razvoj na področju kmetijstva, industrije in malega gospodarstva. Še bolj kot doslej pa bomo iskali možnosti za vsestransko sodelovanje s sosednjimi občinami v regiji, pa tudi s sosednjo republiko Hrvaško, predvsem z občino Ozalj. Skupščini naše in ozaljske občine sta sedaj sprejeli sklepe o pobratenju z namenom, da bomo v bodoče razvijali še tesnejše sodelovanje na vseh področjih ter s tem dosegli hitrejši obojestranski razvoj.

Ob našem občinskem prazniku in prazniku dneva republike izrekam v imenu naše delegatske skupščine, njenega izvršnega sveta in v imenu vseh DPO naše občine iskrene čestitke občanom ter toplo zahvalo za vse odgovorno in požrtvovalno delo, ki ga opravljajo za naš skupni družbeni razvoj.

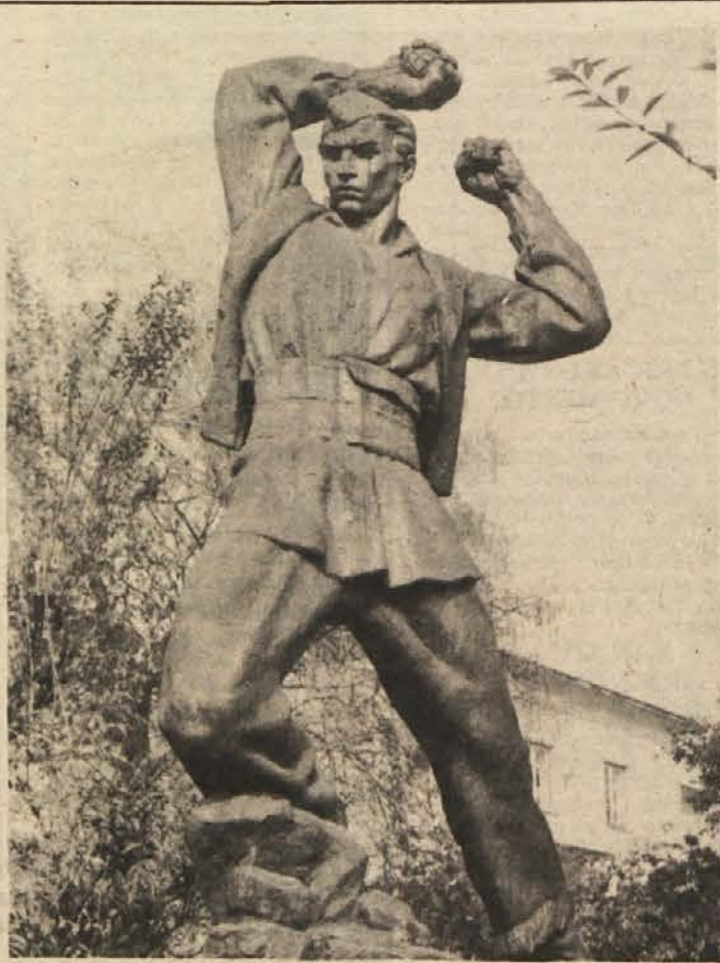
Predsednik občine Metlika: Janez Gačnik

SKUPŠČINA OBČINE METLIKA

- IZVRŠNI SVET
- OBČINSKA KONFERENCA SZDL
- OBČINSKA KONFERENCA ZKS
- OBČINSKI SVET ZVEZE SINDIKATOV
- OBČINSKA KONFERENCA ZSMS
- OBČINSKI ODBOR ZZB NOV
- OBČINSKI ODBOR RK
- OBČINSKI ODBOR ZRVS

ČESTITAMO ZA PRAZNIK OBČINE

KRAJEVNA SKUPNOST SUHOR

VSEM KRAJANOM KS SUHOR ČESTITAMO ZA KRAJEVNI PRAZNIK 26. NOVEMBER

ZBOR DELEGATOV KS SUHOR

Beti metlika

ČESTITAMO ZA PRAZNIK OBČINE METLIKA
IN DAN REPUBLIKE 29. NOVEMBER

NOVE PRIDOBITVE V BETI METLIKA — Z izgradnjo nove industrijske prodajalne so povečali tudi izbiro izdelkov ter pridobili večji prodajni prostor. Uredili pa so tudi okolje tovarne.

KONFEKCIJA
„KOMET”
METLIKA

NUDIMO KVALITETNE IZDELKE:

- ŽENSKO INTIMNO PERILO:
- NEDRČKE
- STEZNIKE
- KOMBINEŽE
- HLAČKE
- ŽENSKO, MOŠKE IN OTROŠKE KOPALKE

KOLEKTIV KONFEKCIJE

„KOMET” ČESTITA

VSEM OBČANOM IN POSLOVNIM PRIJATELJEM
ZA PRAZNIK OBČINE METLIKA IN ZA DAN REPUBLIKE

Kmetijska zadruga Metlika N.SOLO

68330. METLIKA, TRG SVOBODE 3 — TEL. 068-77261

SOZD KIT

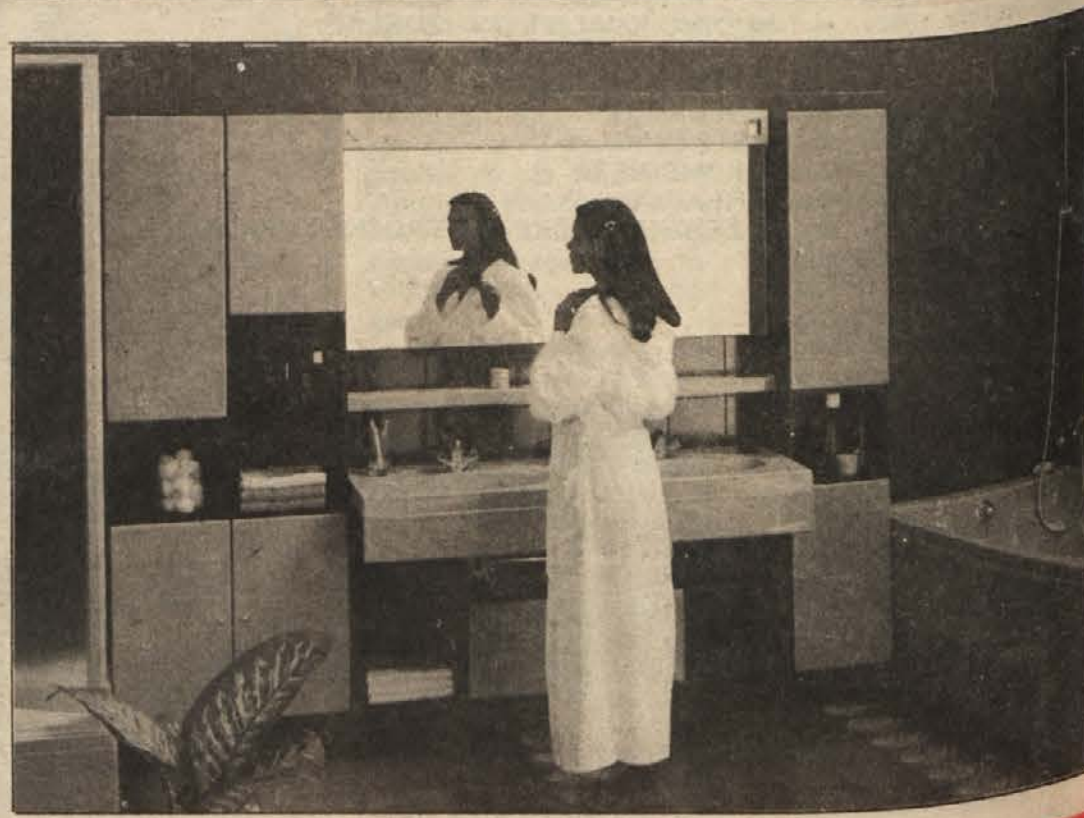
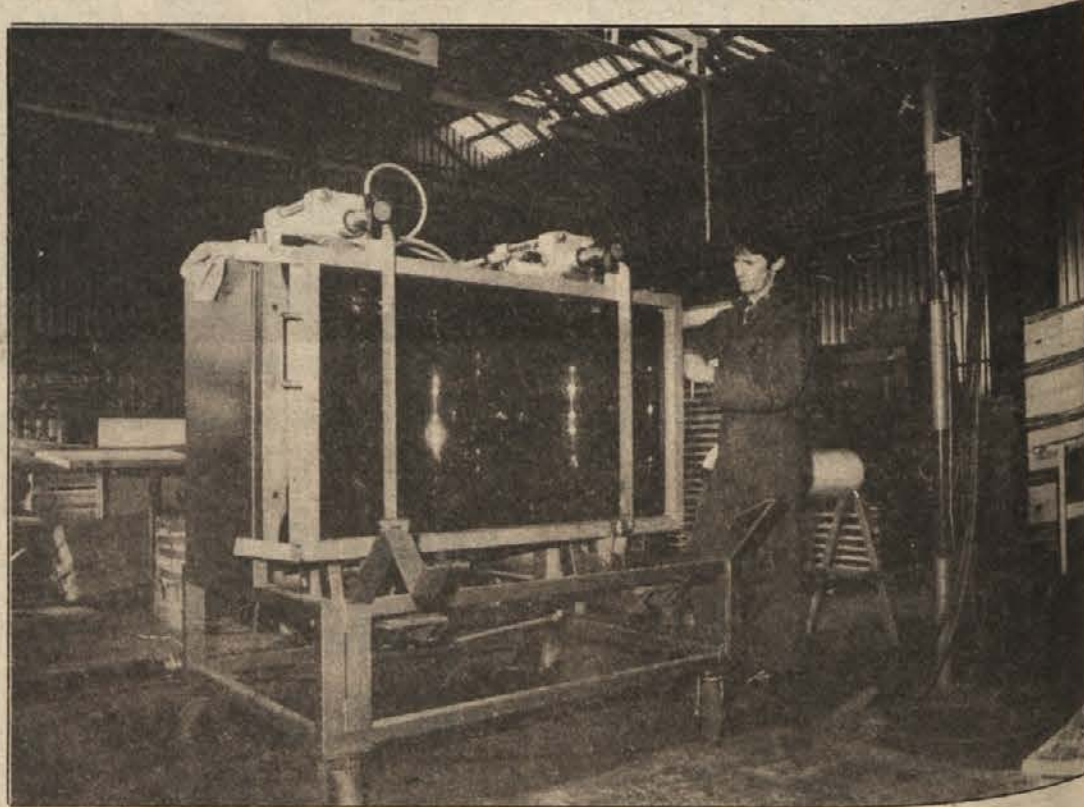
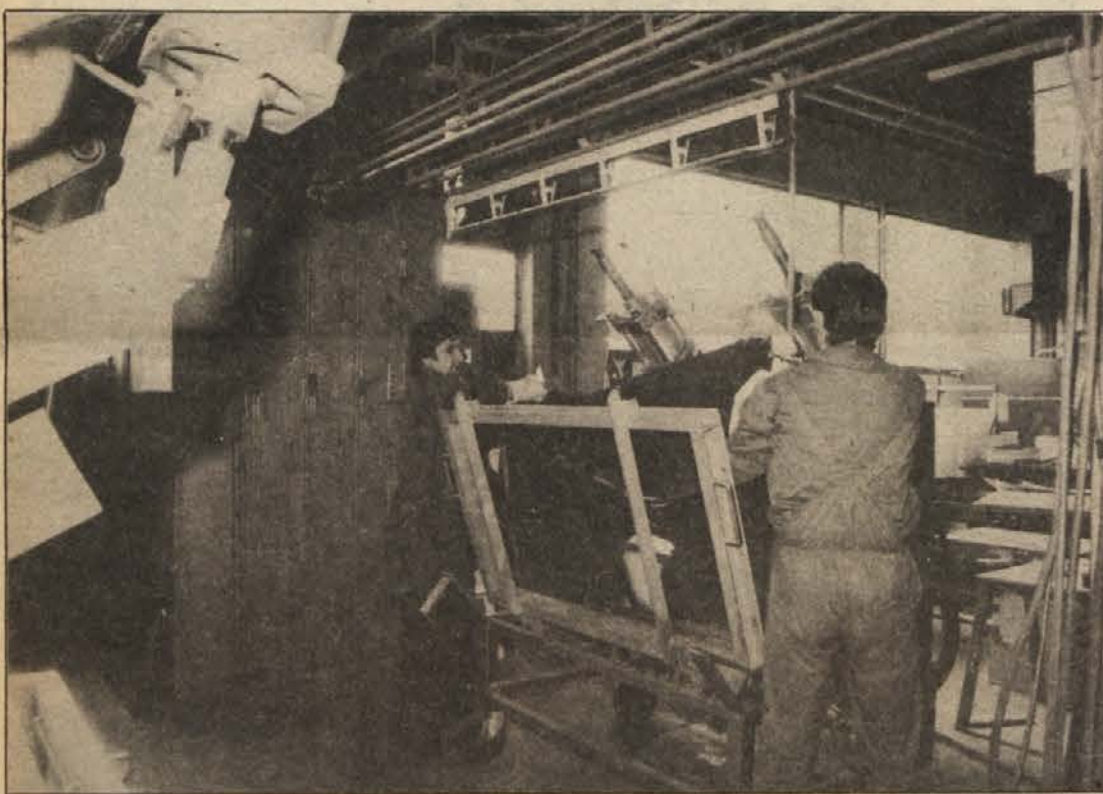
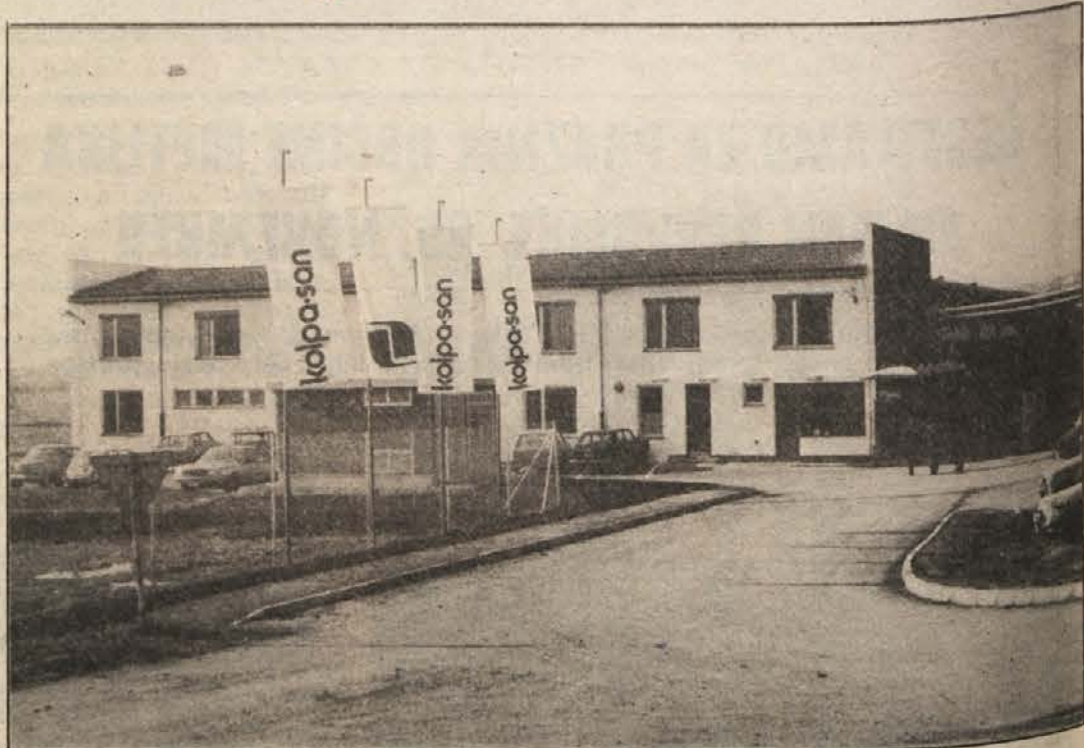
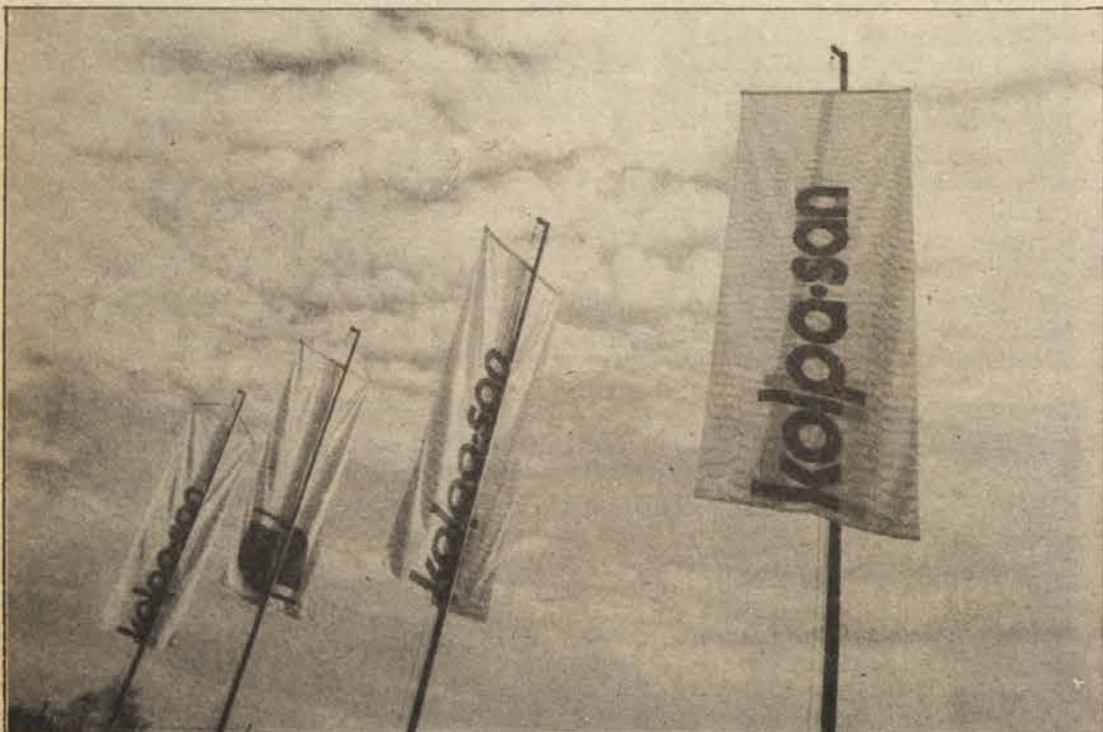
„KIT” Kmetijska zadruga Metlika, ki jo sestavljata temeljni enoti TOZD Vinska klet in TZO Kooperacija, zagotavlja uspešno sodelovanje z vsemi kmetijskimi proizvajalci, pa tudi z vsemi kupci in potrošniki.

Samo dolgoročno in pošteno sodelovanje med proizvajalci grozdja, sadja, mesa, mleka, krompirja in ostalih kmetijskih pridelkov na eni strani in Kmetijsko zadrugo na drugi strani lahko zagotovi trajno preskrbo s kvalitetnimi pridelki naših občanov.

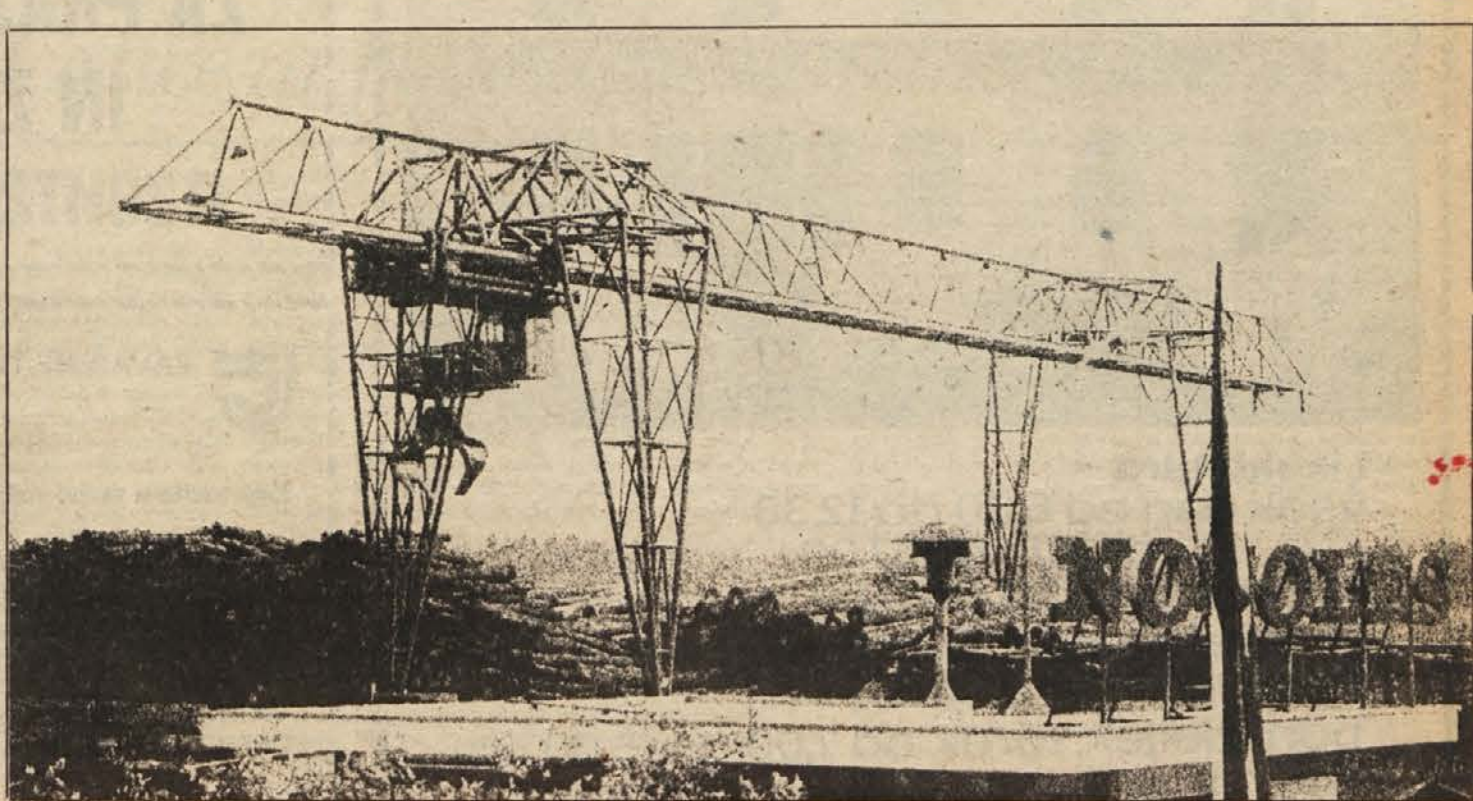
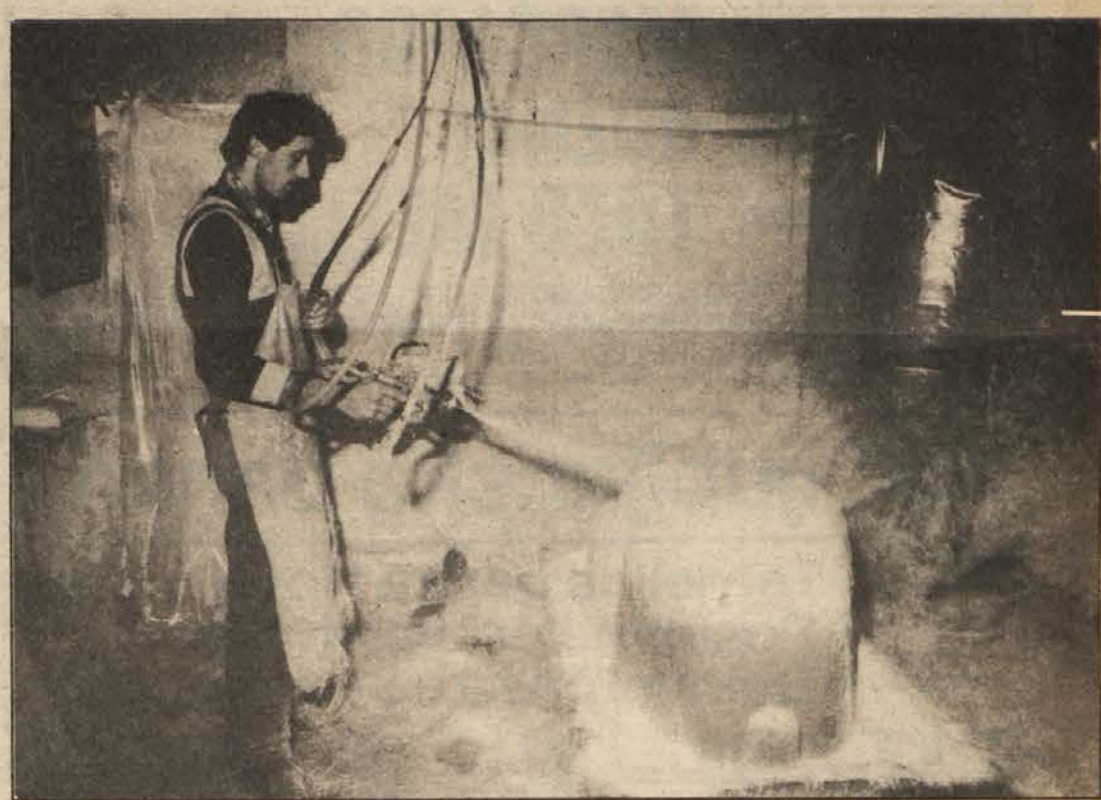
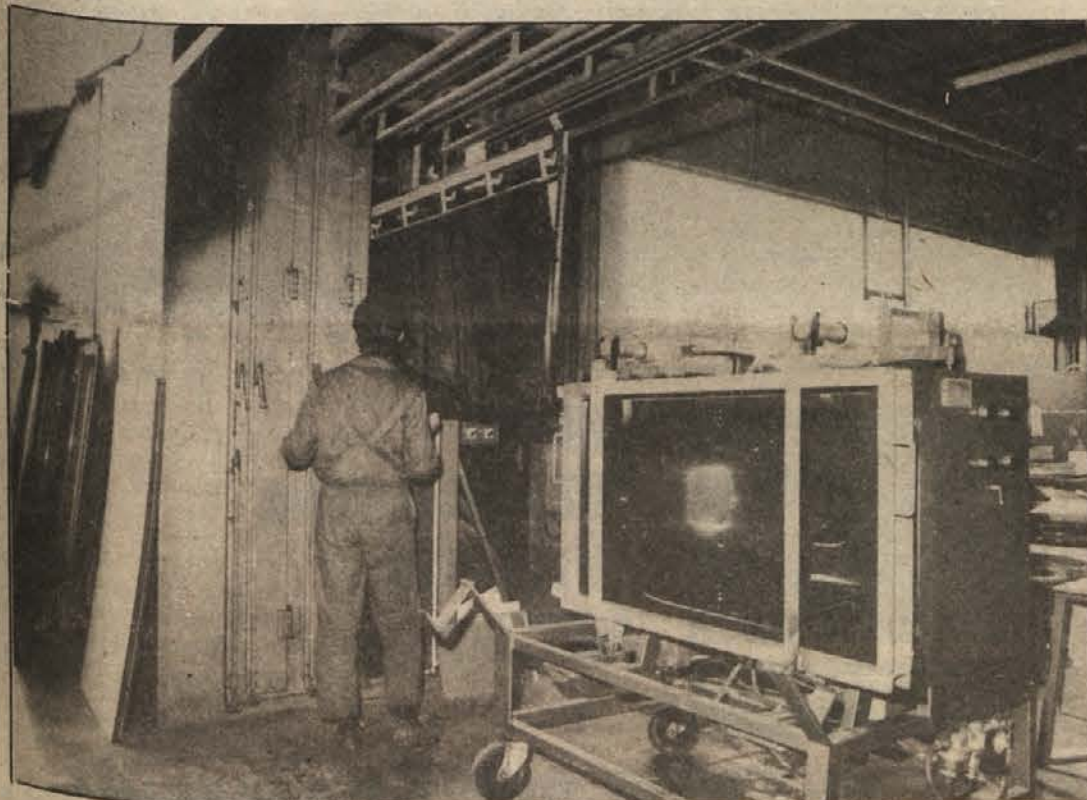
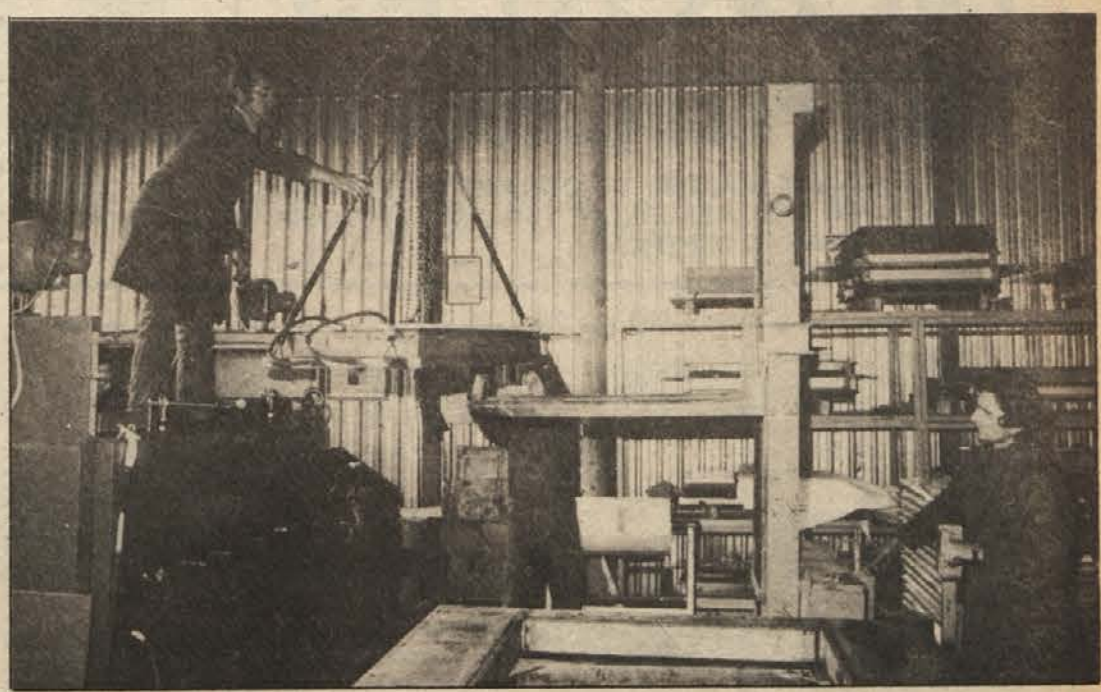
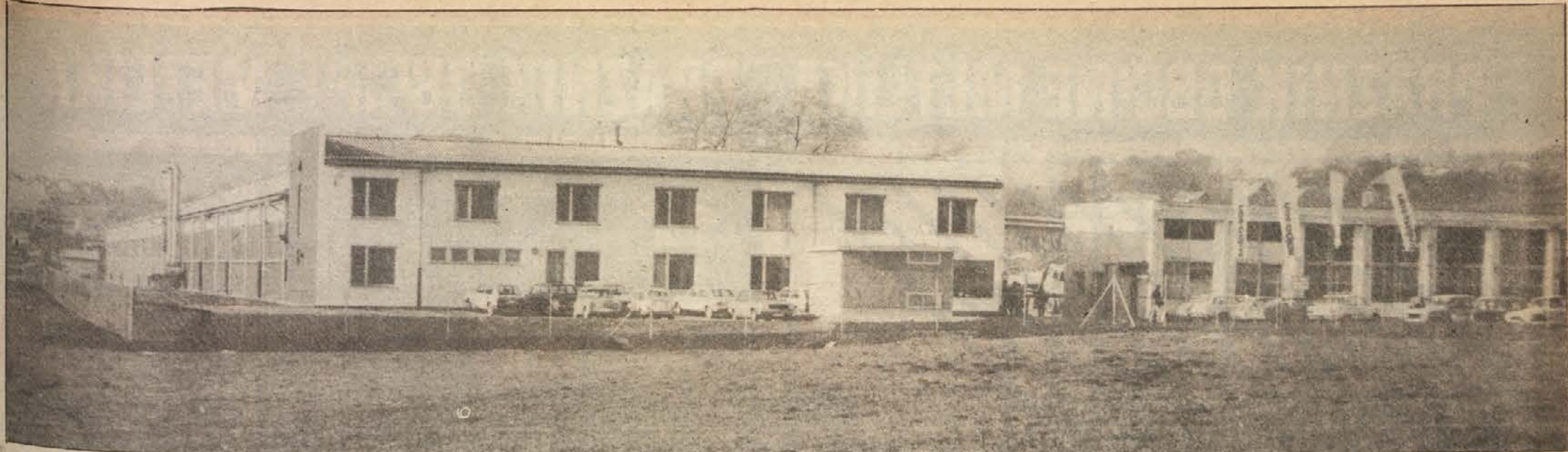
ČESTITAMO ZA PRAZNIK OBČINE
METLIKA IN ZA DAN REPUBLIKE!

novoles

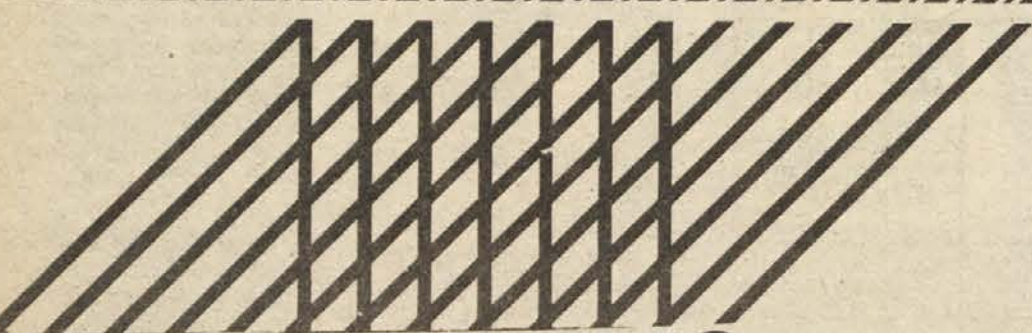
tozd tovarna kopalniške opreme metlika

kolektiv novolesa čestita vsem delovnim ljudem za dan

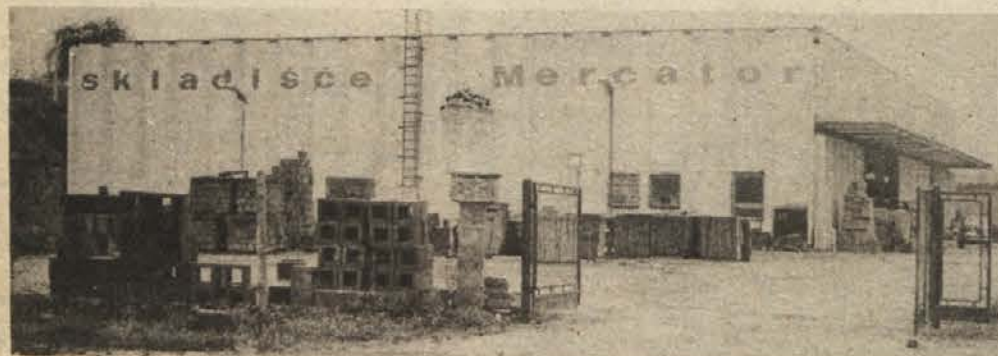

republike, občanom metlike pa tudi za praznik občine

NOVOTEKS TOZD PREDILNICA METLIKA

VSEM DELOVNIM LJUDEM IN OBČANOM ČESTITAMO ZA PRAZNIK OBČINE IN ZA DAN REPUBLIKE TER JIM ŽELIMO SE VELIKO NOVIH DELOVNIH ZMAG IN USPEHOV!

**MERCATOR
ROŽNIK**

Mercator TOZD METLIKA

VSEM OBČANOM IN POTROŠNIKOM ČESTITAMO ZA PRAZNIK OBČINE METLIKA IN SE PRIPOROČAMO ZA OBISK IN NAKUP V NAŠIH TRGOVSKIH IN GOSTINSKIH LOKALIH!

Ljubljanska banka

Temeljna banka Novo mesto
Poslovna enota Metlika
Delovni čas za stranke:

Likvidatura

vsak dan od 6,30 do 12,30
in od 13,00 do 17,00
sobota od 6,30 do 11,00

Oddelek za potrošniško in stanovanjsko komunalno kreditiranje

ponedeljek, torek od 7,00 do 15,00 ure
četrtek, petek od 7,00 do 17,00 ure
sreda, sobota ZAPRTO

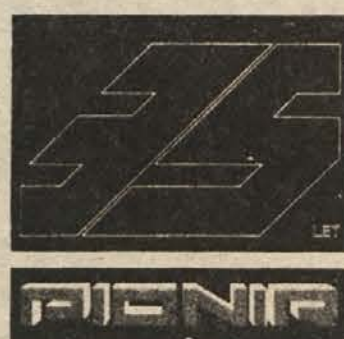
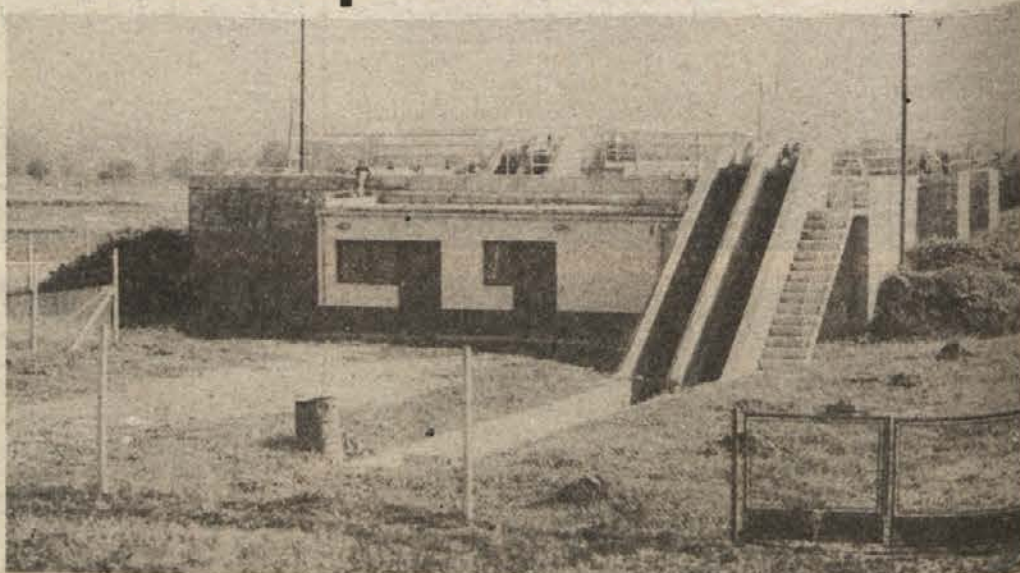
Vsem občanom in poslovnim prijateljem čestitamo za praznik občine metlika in za dan republike

transportno gradbeno podjetje metlika

Čestitamo za praznik občine Metlika in dan republike 29. november

**PIONIR
TOZD GRADBENA
OPERATIVA
METLIKA**

**ZA PRAZNIK OBČINE METLIKA
IN ZA DAN REPUBLIKE
ČESTITAMO**

ZAVARUJE TRIGLAV

Zagotovite si varno vožnjo z

VARNOSTNIM TESTOM

vsega avtomobila, ki ga nudi brezplačno svojim zavarovancem ZAVAROVALNA SKUPNOST TRIGLAV-DOLENJSKA OBMOČNA SKUPNOST NOVO MESTO.

VARNOSTNI TEST
OBSEGA:

- pregled zavor
- pregled kretnega mehanizma
- pregled svetlobnih teles
- pregled vseh nosilnih sklopov vozila.

Varnostne teste bo opravljala Avto-moto zveza Slovenije - TEHNIČNO TURISTIČNA BAZA OTOČEC, za zavarovance iz območja občin Črnomelj, Kočevje, Metlika, Novo mesto in Trebnje od 25. novembra 1982 dalje, in sicer: vsak dan od 7. do 19. ure, razen ob nedeljah.

Zavarovance vabimo, da izkoristijo možnost preventivnega varnostnega pregleda svojega motornega vozila in tako prispevajo k zmanjšanju prometnih nesreč.

Vse je v naših rokah

Darja Horvat o vtisih s kongresa Zveze sindikatov Jugoslavije — Obeti, da bo marsikaj krenilo na boljše

V začetku novembra je bil v Beogradu 9. kongres Zveze sindikatov Jugoslavije. Na njem so delegati iz vseh republik in pokrajin načeli praktično vsa vprašanja, ki opredeljujejo sedanji gospodarski in politični trenutek ter položaj delavca v Jugoslaviji. Marsikaj so tudi dorekli, vse pa sedaj čaka na izvedbo v praksi. Med tremi delegati iz novomeške občine je na največjem delovnem zboru

stanovanjska politika. Gradili naj bi manjša, zato pa več stanovanj (v drugih republikah meri npr. dvosobno stanovanje preko 70 kv. m) in povsod bi morali v akcijo: „Če imaš hišo, vrni stanovanje!“ Tudi vprašanje invalidnosti in prilagajanja delovnih mest je bilo dobro obdelano. Nekateri so prišli na dan z zelo natančnimi analizami in podatki o invalidskem upokojevanju. To je tudi slovenski problem, ki ga moramo reševati z vso resnostjo. Upokojevanje so največ govorili o višjih pokojninah. Makedonska pobuda o skrajševanju delovne dobe pa ni bila podprta. Kot socialno delavko, ki se s tem stalno srečujem, me je začudilo, da ni bilo niti besede slišati o alkoholizmu, ki v marsikaterem primeru botruje invalidnosti. O tem sem hotela naknadno že v toku kongresa napisati referat, a je bilo govornikov že toliko, da vsi nismo prišli do besede.

Darja Horvat: „Na kongresu so delegati zahtevali jasne odgovore na mnoga konkretna vprašanja. Vse to je v sklepah ...“

Lahko rečem, da so bili v delu vseh komisij aktivni delegati iz vseh republik in pokrajin, dolenski delež na kongresu pa ni bil zadovoljiv, saj delegati, žal nismo bili najbolje pripravljeni.“

Na kongresu je bil torej govor praktično o vseh naših sedanjih problemih, sprejeti so bili mnogi sklepi. Koliko pa lahko to prispeva k spreminjanju našega sedanjega položaja?

„Delegati smo dejansko načeli vse probleme, ki nas danes tarejo. Zahtevali smo tudi jasne dogovore na mnoga povsem konkretna vprašanja. Vse to je našlo mesto v kongresni resoluciji in sklepah. Če bi to v praksi povsod dosledno uresničevali, mislim, da bi se dalo marsikaj storiti, da bi marsikaj lahko spremenili. A vprašanje je, koliko bomo vsi skupaj pripravljeni in sposobni sklepe v praksi zares tudi uresničevati.“

vseh jugoslovanskih delavcev sodelovala tudi Darja Horvat, socialna delavka iz Novolesa. Kakšni so vtisi s kongresa?

„Delo kongresa je teklo v več komisijah in nad vsem je bilo težko imeti natančen pregled. Sama sem sodelovala v komisiji za socialno politiko in družbeni standard, kjer je bil govor o marsičem, veliko npr. o nezaposlenosti mladih. Prevladalo je mnenje, da moramo zaposlovati bolj dosledno; vse, kateri nočejo delati, izločiti iz delovnega razmerja, zaposliti pa mlade, šolane ljudi, v katere je družba veliko vložila. S tem v zvezi je bilo veliko govora tudi o omejevanju pogodbenega dela. Veliko pozornosti je bila dalje deležna

IMAJO VSE, LE PRAŠKA NE — Trgovina „Usnje“ Emone — Dolenjke v centru Novega mesta od zadnjega ponedeljka ni več „muzejski primerek“, ki je med zadnjimi prišel na vrsto za adaptacijo, temveč sodobno urejena prodajalna, kjer je mogoče dobiti vse mogoče izdelke iz usnja in kože ter gumijaste galanterije. Že prvi dan je bilo med obiskovalci veliko zanimanja, ali bo imela nova trgovina sloves stare, bomo pa še videli. (Foto: J. Pavlin)

Otroci bodo imeli glavno besedo

„Otroški novoletni živžav“ bo na Glavnem trgu — Sejem rabljenih igrač — Sredstva za obdaritve se stekajo prepočasi — Novoletna drevesca na okna

Tudi letošnje novoletno praznovanje v občini Novo mesto bo glede obdaritve precej podobno lansnemu. Če se bo stabilizacija držala paketov, pa bo bolj slovesno ob sprejemu dedka Mraza, še več, letos ga bomo pričakali vsaj tako slovesno, kot smo bili v Novem mestu navajeni pred 25 in več leti.

Koordinacijski odbor za novoletno praznovanje in obdaritve v občini se je odločil, da zopet pripravi osrednjo občinsko prireditev.

„Otroški novoletni živžav“ bo na Glavnem trgu 27. 28. in 29. decembra v poznih popoldanskih urah. V ta namen bo trg izpraznjen in zaprt za promet. Na njem bodo imeli glavno besedo otroci. Trgovci bodo pod arkadami ponujali otroško blago, sladkarije, igrače in jedračice, otroci pa bodo za stojnicami „barantali“ z igračami, ki jih bodo prinesli s seboj. Višek slavja na trgu bo prihod dedka Mraza, ki se bo v energetski krizi s spremestvom pripeljal na vozovih s konjsko vprego. Odbor za osrednjo prireditev, ki ga vodi Nikola Padevski, ima še kup zanimivih zamisli, in če bodo na pomoč priskočile še delovne organizacije in obrtniki, bo novomeška otroška novoletna prireditev gotovo za zgled podobnim prireditvam po Sloveniji.

Poleg osrednje prireditve, na katero je dedek Mraz povabil otroke iz vse občine, bodo obdaritve in kulturni programi tudi v sleherni krajevni skupnosti. Novoletne prireditve za najmlajše bodo tudi letos pripravila Društva prijateljev mladine v sodelovanju z šolami, vrtci in kulturnimi društvi. Komisija za pripravo darilnih zavetkov se je letos odločila za pet vrst daril, ki bodo otrokom razdeljena po starostnih stopnjah od enega leta do vključno četrtega razreda osnovne šole. Vrednost darila se suče okrog 110 din. Sredstva prispevajo delovne organizacije in obrtniki, in sicer 90 din na zaposlenega. Uspeh prireditve je v mnogočem odvisen tudi od tega, če bodo podpisniki sporazuma nakazali ta znesek vsaj do 30. novembra.

PRECEJ MANJ NOVIH ZAPOSILITEV

Po zaenkrat znanih ocenah in resolucijskih usmeritvah naj bi prihodnje leto v novomeški občini na novo zaposlili 750 delavcev, od tega 450 za nadomestitev odliva. To je precej manj, kot so delovne organizacije najprej načrtovali, kar je največ posledica še nepoznanih pogojev gospodarjenja. Pri zaposlovanju bodo vsekakor morale upoštevati cilje iz samoupravnega sporazuma o usklajevanju letnih načrtov zaposlovanja, kar doslej pri mnogih ni bil primer.

MANJ ŠTIPENDISTOV

V novomeški občini prejema v letošnjem letu štipendijo iz združenih sredstev 676 štipendistov ali 162 manj kot lani. Od tega je 399 takih, ki prejema le to štipendijo, 277 štipendistom pa je štipendija iz združenih sredstev dopolnilni vir. Za izplačilo vseh teh štipendij porabi skupnost za zaposlovanje mesečno 1,645 milijona dinarjev.

Parcel dovolj, denarja premalo?

Tako se lahko zgodi, če bo novomeška stavbnozemljiška skupnost še naprej z enakomernostjo opravljala svoje delo

Pridobivanje, priprava in komunalno opremljanje stavbnih zemljišč je bilo v novomeški občini veskozi velik problem, zato pa tudi stanovanjske gradnje in poselitve ni bilo moč zares usmerjati. Čeprav občinska stavbnozemljiška skupnost sedaj deluje manj kot eno leto kot posebna skupnost za celotno področje priprave in komunalnega opremljanja zemljišč, se njeno delo že v marsičem pozna, čeprav mnoge pomanjkljivosti seveda še niso odpravljene.

Vsekakor je velikega pomena, da so priprave na gradnjo bolj organizirane in da skušajo vanje preko samoupravnih sporazumov o gradnji posameznih sosesk zajeti zares vse, ki sodelujejo v izgradnji novih stanovanj. Nekoliko laže je tudi združevanje sredstev za pridobivanje in pripravo komunalno opremljenih zemljišč, čeprav ima stavbnozemljiška skupnost določen izpad sredstev, saj nekaj temeljnih organizacij prispevka ne plačuje redno. Kljub temu je skupnost v prvih devetih mesecih od 119 milijonov, planiranih za vse leto, zbrala 73 odst. sredstev in jih večino tudi porabila, vendar ne povsem po prvotno zastavljenem planu. S spremembami plana pa se v glavnem le prilagaja spremembam in kasnitvam vseh drugih, ki sodelujejo v verigi stanovanjske zidave od priprave urbanistične dokumentacije naprej.

Med vzroki za odstopanje od načrta v novomeški stavbnozemljiški skupnosti gre v prvi vrsti omeniti prav zaostajanje pri izdelavi urbanistične dokumentacije. Iz tega razloga je letos odpadlo pridobivanje in priprava stavbnih zemljišč v Sentijerneju, Dolenskih Toplicah in na Otočcu, kjer je zanimanje za gradnjo zelo veliko, parcel pa že nekaj let ni. A razveseljivo je vsaj to, da bosta zazidalna načrta za Sentijerneju in Otočec sprejeta v decembru, za Dolenske Toplice pa februarja 1983.

Da pa sredstva ne bi ostala brez potrebe na kupu, jih je stavbnozemljiška skupnost nekaj več preusmerila v pripravo zemljišč za gradnjo na Reger-skih košenicah v Novem mestu, kjer bo do konca leta na voljo 40 lokacij, v Stopičah in Straži. Skupnost se je torej prilagodila razmeram, v prihodnje pa se lahko ob njenem organiziranem delu celo zgodi, da bomo v občini prvič imeli urejena stavbna zemljišča, denarja za gradnjo stanovanj pa ne bo.

Z. LINDIČ — DRAGAŠ

DEŽURNE PRODAJALNE V ČASU PRAZNIKOV

Emona — Dolenjka, Mercator — Standard in Kmetijska zadruga iz Novega mesta obveščajo svoje cenjene potrošnike o delovnem času prodajaln v času praznikov za Dan republike:

- V soboto, 27. novembra, bodo prodajalne odprte kot običajno.
- V nedeljo, 28., in v ponedeljek 29. novembra, bodo vse prodajalne zaprte.
- V torek, 30. novembra, bodo v času od 7.30 do 10.30 dežurne naslednje prodajalne:

DOLENJKINE

V Novem mestu:

Samopostrežba pri mostu
Market v Bršljinu
Market Cesta herojev
Market Drska
Prod. kruha, Gl. trg
Market na Kristanovi
Market na Ragovski

V ostalih krajih:

Blagovnica, Trebnje
Samopostrežba, Črnomelj
Market, Semič
Prodajalna, Vinica
Živila, Mokronog
Prodajalna Grič, Mirna

MERCATORJEVE

Potroš. center, Zagrebška
Prodajalna, Šmihel
Potroš. center, Ločna

Blagovnica, Sentijernej
Prodajalna, Šmarjeta

KZ KRKE

Prodaj. mesa
na Gl. trgu
Blagovnica v
Žabji vasi

Prodajalna, Mirna peč
Prodajalna, Straža
Prodajalna, Dvor
Prodajalna v
Žužemberku
Prodajalna v
Škocjanu
Prodajalna v
Dol. Toplicah

DELOVNI KOLEKTIVI TRGOVSKIH ORGANIZACIJ EMONA — DOLENJKA, MERCATOR — STANDARD IN KMETIJSKA ZADRUGA NOVO MESTO ČESTITAJO VSEM POTROŠNIKOM IN OSTALIM OBČANOM ZA DAN REPUBLIKE IN SE PRIPOROČAJO ZA OBISK IN NAKUP!

Niso dajali lažnih obljub

Sentjernejska krajevna skupnost je med najbolj uspešnimi – Letni načrti so bili vselej izpolnjeni!

Med 32 krajevnimi skupnostmi na območju novomeške občine velja sentjernejska že vrsto let za eno najboljših, zlasti kar zadeva uredničevanje komunalnih del. Pri tem ima nemalo zaslug tudi Franc Bambič, že v drugi mandatni dobi predsednik sveta krajevnih skupnosti, ki je ob letošnjem občinskem prazniku prejel visoko priznanje – nagrado občine Novo mesto. Kaj vse so že naredili in kakšne

Franc Bambič: „Vedno smo se bali tega, da bi v plane zapisovali dela, ki nimajo realnih možnosti za uresničenje. Zdjaj ljudje zaupajo.“

načrte imajo za bližnjo prihodnost, je nagradenec povedal:

„Dosljej je naša krajevna skupnost vse sprejete plane uresničila skoraj stoddostno, včasih pa je naredila še kaj več. Edino v letošnjem letu nam je za nekatere akcije zmanjkalo sredstev, vendar tudi ni bilo ravno malo novega. Naša krajevna skupnost se lahko ponaša, da ima vodovod še vsaka hiša v krajevni skupnosti, ki ima 6.000 prebivalcev. Res pa je, da potrošnja vode raste, posebno v Sentjerneju, kjer je Iskra velik porabnik vode v tehnološkem procesu, zato v poletnem in sušnem času vode ponekod zmanjkuje. To nevedočnost nameravamo opravičiti s odpiranjem novih virov z Gorjančev. V načrtu je gradnja vodovoda Javorovica v povezavi na Ržišče, kar načrtujemo skupno s

sosednjo krajevno skupnostjo Kostanjevica. Pobudnik za to veliko akcijo pa je bil Gorjanski bataljon, s katerim tudi sicer najtesneje sodelujemo. Do Ržišča bo iz tega vodovoda voda zagotovo napeljana v letu 1983, vodovod pa bo na naši strani napajal 4 vasi. Poleg tega bo gradnja v naslednji akciji pripomogla še k temu, da bo Sentjernej dobival do 6 litrov vode na sekundo več kot doslej.

S pomočjo republiških sredstev za SLO načrtujemo še gradnjo vodovoda iz Pendirjevke, ki bo zajela 3 krajevne skupnosti: Sentjernej, Orehovico in Brusnice. Z deli bomo začeli 1. junija 1983, investicija ki znaša 80.000 dinarjev, pa bo izpeljana postopoma. Ponudbe za izvajalca del že zbiramo.“

Prejšnja leta ste bili na vašem območju zlasti aktivni pri posodabljanju cest in asfaltiranju. Ali ste letos tako dela nadaljevali?

– Smo, vendar ne v tolikšnem obsegu kot prej. Asfaltirali smo vasi Drama, Roje, Gruča, Vratno, Gor. Brezovico in del Sentjerneja ter zgradili pločnik ob cesti proti Kostanjevici, ki vodi mimo šole. Imamo pa še dve slabši in makadamski cesti v planu za posodobitev, vendar do leta 1985.“

– Ali je samoprisevek krajevnov pomemben vir financiranja pri vseh takih delih?

„Izračunali smo, da so sredstva samoprisevka udeležena v skupnem financiranju komunalnih objektov z 22 odstotka. Pomagajo pa tudi domače delovne organizacije, predvsem Iskra. Poleg rednega samoprisevka naši ljudje povsod pomagajo še s fizičnim delom in z dodatnimi prispevki, ki pa tudi niso majhni.“

Menite, da je bila vaša usmeritev v prejšnjih letih predvsem v gradnjo vodovodov in cest pravilna? Kaj kažejo izkušnje?

„Izkazalo se je, da je bila zlasti akcija ‚Vodovod v vsako hišo!‘ zelo pomembna tudi za razvoj kmetijstva. Ker je voda in večinoma še cesta do naših vas, se kmetijstvo lepo razvija in močno oživlja.“

R. BAČER

ŠE ZADNJI METRI ASFALTA – V soboto so delavci Cestnega podjetja iz Novega mesta položili še zadnje metre asfalta na približno dva kilometra dolgi trasi od Škranč do Ruperč vrha in tako spojili asfaltni cesti v Birčni in Stranski vasi z Novim mestom. Vsekakor pomembna pridobitev, ki pa je čakala na uresničitev že dobrih petnajst let. (Foto: Tone Jakše)

Kdaj bo mimo sedem suhih let?

Ob tričrtletju je očitno, da se uspešnost novomeškega gospodarstva ne povečuje. Znatno naraščajo odplačila za v prejšnjih letih najete kredite

Da sta novomeška občina in njeno gospodarstvo v bistveno slabšem položaju kot pred nekaj leti, spet pričajo podatki iz tričrtletnih obračunov. Iz njih je razbrati, da si ponekod krčevito prizadevajo tako za povečevanje izvoza, kot za večji dohodek, toda stroški nezadržno rastejo in samo za obresti od kreditov je šlo v devetih mesecih letos 107 odst. več kot v lanskem tričrtletju.

Ob 23-odstotnem porastu celotnega prihodka so porabljena sredstva dosegla odstotek večjo rast, dohodek pa je izkazal 20-odstoten napredek. Niti ne bi bilo slabo, če ne bi hkrati izgube narasle za 84 odst. in če ne bi naraščale obresti. Tako so poslovni skladi delovnih organizacij za 4 odst. na slabšem, kot so bili v istem času lani, tudi akumulacija ni povsem dosegla niti lanske ravnice.

Akumulacijska in reprodukcijska sposobnost gospodarstva očitno upada, to pa pomeni slabe obete tudi za naprej. Osebni dohodki so v poprečju narasli za 20 odst., skupna poraba v delovnih organizacijah za 28 odst., kar je v mejah dovoljenega. Pač pa bi veljalo pogledati, kaj je za 41-odstotnim porastom sredstev iz dela dohodka

celotnega prihodka in na drugem mestu tudi po rasti porabljenih sredstev – stroškov za proizvodnjo.

Navedene podatke, ki so pred kratkim prišli v javnost, bodo obravnavali še z dodatnimi kazalci ne le v občinski skupščini, ampak tudi v družbenopolitičnih organizacijah z namenom, da bi s skupno akcijo do konca leta še popravili, kar se popraviti da.

R. B.

Letos le malo novega

Na škočjanskem območju so javna dela letos v zastoju, ker gre večina denarja za odplačilo posojil

Krajevna skupnost Škočjan se je lani in prej močno zadolžila za modernizacijo in asfaltiranje cest, zato se v letošnjem letu ni mogla lotiti večjih komunalnih akcij. Pa vendar ...

Kar 2,62 milijona dinarjev plačuje letos krajevna skupnost za dolg Cestnemu podjetju, ki je lani opravilo celo vrsto asfalterjskih del, predvsem za asfalt v vasi Dole in Zagrad. Letos so spravili skupaj le toliko sredstev, da so asfaltirali okrog 600 m ceste v Dobruški vasi in 400 m klanca pred Vinjim vrhom. Slednje je bilo opravljeno predvsem na pobudo krajanov in vikendarjev, ki so sami pomagali pri delih in zbrali še nad 500.000 dinarjev denarja.

Letos manjka krajevni skupnosti denar še za dobro krpanje cest, ki jih je dolžna oskrbovati. Marsikje krpajo cesto celo z blatnim peskom, ker je navaden pesek predrag. V prihodnjem letu pa računajo na več sredstev predvsem za taka popravila.

Da pa težko skupaj spravljeno denar ni tudi vedno dobro naložen, kaže primer nabave ozvočenja za mladino. Pred tremi leti kupljene aparature, s katerimi so hoteli mlade privabiti k družabnemu življenju, stojijo. Ko so organizirali zabave, jih je prišlo vsega 5 ali še manj. Nasploh mladina v Škočjanu ni delavna, pač pa ima dober zgled v Zagradu. Tu se mladi redno sestajajo, pred kratkim

pa so sami pripravili tudi lepo komemoracijo pri spomeniku na Zagradski gori.

ZA NOVOMEŠČANE MALO VEČ?

O uvedbi blok sistema pri porabi električne energije je tudi v Novem mestu že veliko uganjan. Ker je v celotni občini še hudo pomanjkanje plina (v Ljubljani imajo toplotovode in plinovode v stanovanjih) menijo v komiteju za družbeni razvoj, da s predlaganimi 300 KW električne energije na mesec novomeški potrošniki ne bi mogli izhajati. Kolikšna bi bila najmanjša možna, vendar realna poraba elektrike za novomeške potrošnike, izračunavajo strokovnjaki.

„Ne vem, kam iti“

Drago zaračunano in slabo opravljeno za družben denar

Marjan Brulo iz Regerče vasi, po narodnosti Rom, ki je 22 let delal v IMV in je zaradi posledic hrbtenice invalidsko upokojen, je vsa leta s 6-člansko družino živel od svojega zasluzka in si v grobem postavil tudi hišo. Bolezen ga je pripeljala do tega, da večino dneva preždi na invalidskem vozičku, nekaj korakov pa še lahko naredi na dvema berglami. Možakar pa ni toliko obupan zaradi bolezn, kot zaradi del, ki so bila na priporočilo društva paraplegikov opravljena na njegovi hiši z družbenim denarjem, vendar skrajno malomarno.

„Vem, da je v skladu z romske zadeve malo denarja, zato bi morali toliko bolj paziti, kako je porabljen. Pri meni so delavci podjetja družbenega sektorja dobili naročilo urediti kopalnico za paraplegika, pa niti enega ročaja ni zraven banje, da bi lahko zlezal vanjo. Belili so sobo, a je vsa lisasta. Vzidali so okno, ki visi za 5 cm, pokrivali streho, in ker je lanska zima preprečila končati delo, so obljubili, da bodo spomlad nadaljevali. Ni bilo nikogar več zraven. Ostreje ni zadelano z lesom, razen na eni strani stavbe. Dimnik so naredili tak, da bi ga bolje sam, če bi zmozel. Še vrsta napak je, ampak na računu je bilo napisano, kot da je vse opravljeno, in je stalo 55.000 dinarjev. Mar ni nikogar, ki bi pregledal opravljena dela in zahteval popravke? Gre za romski denar, vendar so to sredstva občanov in nikomur ne bi smelo biti vseeno, kako se ta denar porablja!“

Invalid Marjan Brulo je povedal, da je opravil nič koliko potov. Vedno teže se premika, uspeha pa doslej ni dosegel nobenega. Ker je med zelo redkimi Romi, ki so si z lastnim delom prislužili pokojnino, in skuša urejeno in pošteno živeti, njegov glas pa je glas vpajočega v puščavi, bi se veljalo nad tem zamisliti.

Šesto leto poslanstva na vasi

Na kmetijah glavnina kmečkih in ostalih del bremenjena žena, vendar je član zadruge mož – Bo nova zakonodaja spremenila razmere? Aktiv kmečkih žena priporoča novosti

16. novembra se je v Novem mestu sešel aktiv kmečkih žena pri zadruzi in obravnaval predlagano uvedbo porodniškega dopusta za kmečke ženske ter letno delovno poročilo. Očitno je kmečka žena željna spremembe razmer, v katerih se zdaj počuti le delavko, in ne samoupravljalko, pa tudi delovljanja v tem aktivu. Vse priznanje Zalki Rkmanovi za njeno dolgoletno uspešno delo!

Zbrane predsednice aktivov kmečkih žena iz temeljnih zadržnih organizacij so z navdušenjem podprle akcijo za referendum, na katerem naj bi si kmetica pridobila pravico do porodniškega dopusta z vsemi ugodnostmi, kot jih ima zaposlena žena. Menile so, da tudi obveznost – gre za solidarnostno plačevanje letnega prispevka v ta namen – ni tolikšna, da bi si veljalo zaradi tega pomisljati, zlasti še, ker se bo obračunavanje lahko opravilo na primer pri obračunu za prodano mleko ali druge pridelke.

Kot so ugotovile v razpravi, zdajšnja generacija kmečkih žena morda res ne bo dosti izkoristila teh ugodnosti, pač pa je porodniški dopust pomemben za mlajše rodove in bo brzkone že v nekaj letih veliko

več žena na podeželju zapisanih med kmetice. Ob uvedbi novega delavnika v združenem delu bo verjetno marsikatera iz večje kmetije ostala doma, ker ne bo zmogla vsega dela pri otrocih, živini in na njihov šole po 16. uri. Bolj se bo izplačalo temeljiteje kmetovati.

Vsekakor pa bo moralo priti do članstva žena v zadruzi, kar je doslej bolj izjema kot pravilo. Med 3.000 kmetovalci na novomeškem območju je okrog 500 kmetov zadružnikov, ženske pa so med njimi le kot bele vrane. Na najbolj plodovitem sentjernejskem območju, kjer so večje kmetije in je znano, da vse breme leži na ženah, niti ena ni zadružnica, je pač v vseh primerih mož, čeprav je morda v službi.

Aktiv kmečkih žena je bil letos v svoji šestih delovnih sezonah dokaj delaven, pri čemer ima po navedbi razpravljalke zaslug predvsem dolgoletna mentorica Zalka Rkman iz zadruge. Vsako leto se v zimskih

mesecih po vaseh zvrsti več predavanja za kmečke žene, ki jih rade in polnoštevno obiskujejo, vesele pa so tudi ekskurzije v druge slovenske predele. Tako spoznavajo ne samo nove kraje, pač pa tudi življenje in razmere kmečkih žena drugod. Na raznih prireditvah, kot na sejmju v Kranju, na Cvičkariji v Novem mestu, na tekmovanju žanjic in še kje, pa so članice novomeškega aktiva dosegale vidne uspehe. Menile pa so, da bi morale biti pravice in dolžnosti članstva in delo aktiva urejeno z akti.

SPOSOJENO TRNJE

– Ljudi še ne prizadene toliko, da dinar pada; bolj jih, da pada vedno v iste žepce. (Iz Politike ekspres)

– Dosljej smo imeli zvezni sekretariat za energetiko. Bolj bi ustrezalo ime: sekretariat za pomanjkanje energije. (Iz Mladosti)

– Varujmo voditelje, ker nimamo drugih. Za vsakega odstreljenega bo streljano 50 novinarjev. (Iz beograjskega „Studia B“)

– Pred nekaj leti smo imeli obilje sprejemov in svečanih večerij. Bila je to prava svečarska atmosfera, kot danes, ko primanjkuje električne energije. (Iz Politike ekspres)

– Edino pot so si izmislili tisti, ki se ne znajdejo na križpotjih. (Iz Studenta)

PROTI SLABO OBDELANI ZEMLJI

Novomeška kmetijska zemljiška skupnost nadaljuje z akcijo za odpravo slabo obdelanih in neobdelanih kmetijskih površin v občini. V zadnjem času so dobili odločbo z ukrepi, kako poskrbeti za boljše obdelavo kmetijskih zemljišč nekateri lastniki zemlje z območja Škočjana in Rateža.

STRAŽANI PREDLAGAJO VLAK

Pred leti je bila ukinjena železniška proga Novo mesto – Straža, krajan pa so vlakovno zvezo z mestom začeli pogrešati že lani. Zdajšnje pomanjkanje benicina je spet močno oživilo predloge, naj bi progo znova usposobili za promet. Ker pa proga tehnično ni usposobljena za ponovno uvedbo prometa brez znatnih stroškov, je odločitev več ali manj v rokah železnice.

Novomeška kronik

BREZ VRSTE DO KARTONČKA – Naval za bone, s katerimi Novotehna daje kupcu pravico do nabave jeklenke plina za gospodinjstvo uporabo, je očitno mimo. Ze konec prejšnjega tedna je bilo mogoče brez vrste priti do bona, v ponedeljek pa tudi ni bilo drugače. Dogaja se celo, da imetniki bonov ne pridejo po plin, ki bi ga lahko glade na številko bona dobili, ker nimajo praznih jeklenk. Dokaz, da so doma precejšnje zaloge ...

KIOSK ZE DELA – Trafikantski in časopisni kiosk DELA je že odprt na Cesti herojev nasproti osnovne šole „Katja Rupena“. Kupci so nanj še niso navadili, vseeno pa kaže, da promet ne bo manjkalo.

KOT NOČ IN DAN – Dolenjka prodajalna Usnje, ki je zadnje čase zasilo poslovala v skladišču na pol podre hiše na Cesti komandatna Staneta, se je 22. novembra preselila v lokal, ki so ga medtem prenavljali. Sodobno urejena in povečana prodajalna z novo opremo nudi potrošnikom veliko večjo izbiro obutve, plastike, krzna in usnja ter usnjenih izdelkov.

TA TEDEN SAMO STIRJE – Med novorojenčki z območja Novega mesta, ki so prejšnji teden prišli na svet v novomeški porodnišnici, so trije fantički in deklica. Rodile so: Jožica Ljubi s Ceste brigad 32 – deklico; Jožica Ljubi, Na lazu 13 – Tomaža; Metka Redek iz Kristanove

Ena gospa je bila zaprepaščena, ko je izvedela za račun, ki ga je Komunala dostavila hišnemu svetu v upokojenskem bloku Nad mlini 27. Za pleskanje prezidnih vrstec v kletnih prostorih, ki niso večja od 70 cm, so zaračunali 1.440 dinarjev ...

Malomarnost pogosto izzove požar

25 gasilskim društvom v krški občini manjka še za 1,5 milijona dinarjev opreme

Inspekcijski in gasilski pregledi v tozkih krške občine so potrdili, da je marsikje požarna varnost še močno zapostavljena. Površnosti, kot na primer, da je težek dostop do gasilnih naprav, ali zelo pomanjkljivo vzdrževanje elektroinstalacij in naposljed ugotovitev, da delavci vse pre malo vedo, kaj početi z gasilnimi napravami, naravnost izzivajo rdečega petelina.

O tem, da je nujno zaostri odgovornost, če delavci kljub prepovedi kadijo, uporabljajo odprto ogenj in iskrea orodja tam, kjer tega sploh ne bi smeli, verjetno ne kaže izgubljati besed. Jasno je tudi, kaj storiti v primerih, ko so skladišča vnetljivih, eksplozivnih in drugih nevarnih snovi postavljena na neprimernih mestih in neustrezno zavarovana. Da se vse le ni končalo pri grožnji, potrjuje podatek, da so imeli krški poklicni gasilci opraviti v letošnjih desetih mesecih kar 61 požari, kar 552 pa je bilo tehničnih intervencij. Spodbudno je vendarle, da preprečevanje požarov in zavest o nujnosti boljše usposobljenosti polagama le prodira,

tudi v okolja, kjer so vse bolj prepuščali igri slučajja. Za to imajo zasluge pri poklicni gasilski enoti v Krškem, ki je letos pripravila že 52 tečajev z 837 udeleženci, koristnih pa je bilo tudi 924 preventivnih pregledov.

Hvalevredno je tudi, da je v krški občini kar 25 gasilskih društev, to pa pomeni, da imajo v nekaterih krajevnih skupnostih tudi po dve društvi. Dve industrijski gasilski društvi še zdalec ne poznata takih denar-

nih tegob kot tista v krajevnih skupnostih, kajti slednjim navzlic nenehnemu izpopolnjevanju opreme še vedno primanjkuje opreme za poldruhi milijon dinarjev. Ob tem ne bi smeli pozabiti, da prav na gasilnih sloni delo enot protipožarne zaščite pri civilni zaščiti. Skoraj povsod – svetli izjemi sta krajevni skupnosti Podbočje in Veliki Podlog – pa si predstavljajo gasilce ne le kot strokovnjake, ampak še denarjike. Gasilske veselice resda prinesejo v prazne blagajne precej denarcev, ne pa toliko, da se vodstvom nekaterih krajevnih skupnosti ne bi bilo treba spomniti, kdaj je zadnjič kanil v gasilsko blagajno še kakšen njihov dinar za opremo.

P. P.

BRESTANIŠKI VODOVOD DO DNEVA REPUBLIKE?

Delavci Kostaka zamujajo z obnovo brestaniškega vodovoda, zato so največkrat brez vode predvsem krajanj Dorca in Gorice. Pogodbo naj bi po novem dogovoru uresničili najpozneje do 29. novembra, seveda če ne bo spet težav „objektivne in subjektivne narave“. Te naj bi bile namreč doslej razlog za zamudo pri izvedbi naložbe, vredne 7 milijonov dinarjev.

LETOS ŽE 110 ŠTEVILK „OBVEŠČEVALCA“

V krški tovarni celuloze in papirja „Djuro Salaj“ skrbijo za sprotno obveščeno preko 2000 delavcev tudi z različnimi prispevkami v dnevnih biltenih „Obveščevalcih“. Do vključno lani so pripravili povprečno okrog 50 števil letno; februarja letos pa so zaposlili organizatorja obveščanja in pogostnost izhajanja se je povečala, tako da je letos prišlo med delavce že 110 „Obveščevalcev“. Med nedavno vajo NNNP – Posavje 82 so pripravili celo osem števil dnevnega glasila!

DOKLEJ BO SOK DRAŽJI KOT VINO?

Koordinacijski odbor za boj proti alkoholizmu pri predsedstvu krške občinske konference SZDL je med razlogi za neučinkovito izvajanje boja proti alkoholizmu navedel tudi nekaj dejstev s povsem ekonomskim ozadjem. Odbor meni, da je skoraj nepojmljivo, da je za liter sadnega sirupa v trgovini treba odšteti toliko kot za dva ali tri litre slabega vina. Naposljed pa je tudi proizvodnja in predelava sadja in grozdja še vedno zastavljena tako, da omogoča pridelavo sorazmerno velike količine alkoholnih pijač namesto sadnih sokov.

NAJVIŠJA PRIZNANJA – Krškemu avto-moto društvu so na sobotni proslavi ob 35-letnici društva in srebrnem jubileju speedwaya v Krškem posebej priznanja in spominska darila prinesli tudi iz pobratenega društva Pocking (ZRN) in Loni- ga (Italija). Predsednik slovenske Avto-moto zveze Franci Novak je društvu podelil najvišje priznanje – zlato plaketo AMZS, predsednik AMD Krško Edo Komočar (na sliki: levi) pa je iz rok predsednika krške občinske skupščine Branka Pirca prejel plaketo občine. (Foto: P. Perc)

LE DOČAKALI – Brestaničanom se je po potrpežljivem čakaniu prejšnji teden le izpolnila želja; pričela je delovati zobozdravstvena ambulanta. Za to izpostavo senovske zdravstvene postaje je opremo zagotovil krški zdravstveni dom, velik interes združenega dela in krajevne skupnosti v Brestanici pa se je potrdil tudi, ko je slednja namenila 500 tisočakov posojila za opremo. Ambulanta v sodobnih prostorih brestaniške šole, zgrajenih delno tudi s samoprispevkom iz referendumskega programa, bo zagotavljala zobozdravstveno zaščito za več kot 2000 krajanov. Zaenkrat bo odprta ob torkih za otroke in ob petkih za odrasle, vsakokrat od 7. do 13. ure. Na sliki: dr. Branka Medvedec in asistentka Alenka Bračun ob enem izmed prvih pacientov. (Foto: P. Perc)

Polprivatni vodovodi

Ce voda teče čez zajetje, sosedu pa je primanjkuje ...

V krški občini se ljudje zlasti tam, kjer je preskrba z zdravno pitno vodo neredna ali pa je sploh ni, zavzemajo, da bi poiskali vse, tudi manjše izvire. Precej teh, zatrjujejo predvsem v Brestanici, kjer je pomanjkanje vode najbolj pereče, sploh ni registriranih. To bi kazalo urediti celo z občinskim odlokom. Ponekod so velike težave s tako imenovanimi polprivatnimi vodovodi. Vaški, oziroma gradbeni odbori, ki se marsikje „pokrivajo“, niso zato, da bi vodovode prenesli v uprav-

ljanje na Kostanka. V Armeškem, denimo, teče voda čez zajetje, v Brestanici pa ne morejo niti do teh presežkov, saj vaščani, ki sicer pravilno družbeno samozaščitno zaklepajo zajetja ne pustijo, nikogar poleg. So tudi primeri, ko bi radi tisti, ki vode nimajo, dosegli meritve pritiska vode in podobno, a jim člani gradbenih odborov sploh ne dovolijo zraven. Bi odlok odpravil nesporedume in nagajanje?

P. P.

KRŠKE NOVICE

VELIKO SRCE – Ob nedavnem medrepubliškem turnirju paraplegikov v košarki na Senovem smo se lahko znova prepričali, kako vlada med temi ljudmi, ki so vezani na invalidski voziček, solidarnost, kakršne med zdravimi ni. Zato lahko verjamemo paraplegiku, ki je dejal, da je, čeprav poškodovan in telesno prizadet, med paraplegiki zaživel bolj bogato in polno življenje. Tako kot paraplegiki cenijo medsebojno pomoč in sodelovanje, spoštujejo in so hvaležni tudi pozornosti zdravih. Da so na svoje domove odhajali paraplegiki z najlepšimi vtisi, pa imajo zaslugo tudi delavci Hotela Sretnič, Turističnega društva v Krškem, občinske Zveze telesno-kulturnih organizacij in naposljed precej mladih gledalcev, ki so s tribun sportne dvorane na Senovem spodbujali in občudovali življenjsko voljo ljudi na vozičkih.

OB CEREMONIJAH POZABILI NA PROTOKOL – Sobotna prosla-

va ob 35-letnici Krškega Avto-moto društva in 25-letnici speedwaya bi bila sicer kar prijetna, če ne bi kulturno-zabavne prireditve zmotili spodbujaji, ki jih kljub vseh dobrohotnosti ni mogel spregledati prav nihče. V dvorani so dobili poslušalci vtis, da je dogajanje na odru bolj naključno in navkljub številnim podeljenim priznanjem – pre malo slovesno. Pihalni orkester krških papirničarjev in Slovenski oktet sta seveda prispevala levi delež k prijetnemu počutju obiskovalcev, čeprav marsikomu izmed teh ni bilo jasno, zakaj je moral na primer slovit oktet, potem ko je že pričel zadnji del koncerta, tega prekiniti in potrpežljivo počakati na odru, da so se zvrstili še nekateri pozdravni govori in podelitve spominskih daril. Zal, zvonimo po toči, hkrati pa karamo vse, ki bolj ali manj glasno tožijo, da v Krškem ni dovolj kakovostnih kulturnih prireditev; tokrat bi namreč lahko zastoj sedli na katerega izmed številnih praznih sedežev v Delavskem domu Edvarda Kardelja.

DREVI SE VIDIMO V GALERIJ

V Posavskem muzeju bodo nocoj ob 18. uri odprli razstavo slik brežiškega rojaka, zdaj Novomeščana, Tuga Lebiča. Občinstvu iz rojstnega mesta predstavlja bogastvo svojih olj. Prireditev se bo začela s koncertom Boštanjanskega okteta.

JUBILEJ BREŽIŠKE BOLNIŠNICE

Kolektiv Splošne bolnišnice v Brežicah bo jutri zvečer, 26. nov., v Termah na Čatežu slavil stodeseto obletnico svoje zdravstvene ustanove. Na proslavo so povabili tudi nekdanje sodelavce upokojence. Ob tej priložnosti bodo članom kolektiva izročili jubilejne nagrade za deset, dvajset in trideset let dela. V kulturnem delu programa bo nastopila violončelistka Asja Valčič. O zgodovini in razvoju bolnišnice bo govoril dr. Peter Zorčič.

ŠELE OPRAN PESEK NA POT – Posnetek je iz Globokega. Tamkajšnji rudnik želi razširiti dnevni kop peska na Bizelskjem, vendar mora prej dobiti pristanek KS. Ta je vezan na sanacijo, katere pa ne morejo izvajati sproti, ampak šele potem, ko bodo zaloge izčrpali. Tako je menila tudi republiška inspekcija, ko si je ogledala peskokop. To seveda ne pomeni, da tozdu ni treba sproti izločati sredstev za te namene in se nazadnje izgovoriti s pomanjkanjem denarja. (Foto: Jožica Teppey)

Zdaj skupaj, ne več mi in vi

Združene opearje in rudarje povezujejo za naprej skupni proizvodni cilji

Temeljni organizaciji anhovskega Salonita, Opekarne Brezice in Rudnik Globokega, sta od 1. oktobra dalje združeni v en tozd. Oba delovna kolektiva sta imela letos veliko težav, vendar sta kljub temu prišla skupaj brez izgub.

Rudnik je za nekaj manj kot 5 odst. presežel planiran izkop peska in gline. V primerjavi z lanskim letom je povečal dohodek za 35 odst. in čisti dohodek za 47 odst. Povprečni osebni prejemki delavcev so 11.760 dinarjev ali za slabih 21 odst. večji od lanskih.

Količinski plan v Opekarni so v devetih mesecih izpolnili s 74 odst. in prodajo izdelkov za 82 odst. Proizvodnja zidakov ni tekla brez zastojev. Pripisujejo jih slabo opravljenemu remontu v januarju zaradi pomanjkanja uvoženih rezervnih delov, raznih okvar, pomanjkanja goriva in nekaterih surovin, pa tudi zaradi nevestnega odnosa do dela. Kljub temu so dosegli 106 odst. čistega dohodka, kar je za 10 odst. več kot lani. Upajo, da bodo do konca leta gospodarili brez izgub, čeprav to ne bo lahko, saj prodaja nasploh zastaja, na manjše povpraševanje

pa vpliva tudi kakovost zidakov. Izboljšali bi jo lahko z dodatno tehnološko opremo, pri kateri se je zataknilo zaradi deviznih težav.

V prostorih Opekarne se je minuli četrtek sestal izvršni svet občinske skupščine, kjer je imel na dnevnem redu problematiko novoustanovljenega tozda. Razprava je pokazala na nekatere težave po združitvi, katere namen je bil pocenitev poslovanja, povečana storilnost, boljše kakovost izdelkov ter boljši osebni dohodki. Veliko tega je zvozeno, saj niso izpeljali tehnoloških izboljšav, kot je predvideval elaborat za združitve. Razočarani sp, ker v Anhovem niso izpolnili obljub za dobavo opreme iz tujine. Kot so ugotovili na četrtkovi seji IS, je bilo narobe tudi to, da elaborat o združitvi ni dobil akcijskega programa. Z njim bi morali natanko opredeliti, kdo in do kdaj mora kaj narediti. Izvršni

svet zato zdaj takoj zahteva operativni program hkrati z analizo vzrokov, zaradi katerih tehnološkega elaborata niso mogli uresničiti.

Na seji so poskušali dobiti tudi odgovor na to, do katere faze so izpeljali samoupravno organiziranost novega tozda, kaj še manjka in kakšne težave se pri tem porajajo. Predvsem bodo morale okrepiti svoje delo družbenopolitične organizacije, saj so že pred tem na skupni seji OOK s komitejem OK ZKS prišli do zaključka, da je delavcem treba veliko več razlagati, jim pojasnjevati samoupravne postopke, gospodarjenje, razloge za težave v proizvodnji in prodaji in uresničevanje ciljev, za katere so se opredelili z združitvijo.

JOŽICA TEPPEY

Prenova odmeva

Na osnutek največ pripomb prizadetih krajanov – Načrt je dolgoročen in ga bodo še usklajevali z življenjem

Namen prenove starega mestnega jedra Brežic je omogočiti središču sodobnejše življenje, ohraniti njegovo značilno zunanjo podobo, predvideti nadomestno gradnjo in pozidavo prostih površin ter pomladiti mestno prebivalstvo.

Prvi osnutek načrta je bil do včeraj javno razobešen v Posavskem muzeju. Njegov avtor je inž. arh. Andrej Oberč z Regiona. Strokovni odbor za prenovo mestnega jedra pri občinski skupščini je te dni povabil na ogled in tolmačenje krajevne in interesne skupnosti, DPO in delovne organizacije, vodstvi četrtga in osmega uličnega rajona KK SZDL Brezice pa sta sklicali skupen sestanek prizadetih krajanov. Ti so reagirali predvsem na predvidene rušitve obstoječih objektov, na preusmeritev prometa s Ceste prvih borcev na Ulico pod obzidjem ter na gradnjo parkirišč ob njej.

Razprava je bila precej nestrpna, vendar je pokazala, da so razstavljene dokumenti šele prvi osnutek in da bo do predloga in sprejetja imela javnost še dovolj besede. Meščanom se ni treba bati, da jim bodo jutri porušili njihove domove ali delavni-

ce. Koncept je dolgoročen in njegov namen je, da ga uskladijo z življenjem, ki ga mesto zdaj živi.

Največ hude krvi je bilo zaradi Ulice pod obzidjem, ker še vedno ni asfaltirana in tudi vzdrževana ne, čeprav je v referendumskem programu. Izvršnemu svetu so predlagali, da jo čimprej asfaltirajo kot to predvideva program, ne oziraje se na pomisleke spričo kanalizacije in mednarodnega telefonskega kabla, ki sta speljana pod njo.

DEVIZE TUDI ZA KONFEKCIJO – Tozd Orlica je novo ime med izvorniki v brežiški občini. Za kolektiv je prodaja na tuje dokaz kvalitete, zato se delavke trudijo, da bi dosledno izpolnile izvozne načrte. (Foto: J. T.)

NOVO V BREŽICAH

KLIC NA POMOČ ZA VODOVODNI STOLP – Simbol Brežic propada, zato so zahteve meščanov po rešitvi vsak dan glasnejše. Večina se obrača na KOP, ki je njegov upravljavec, čeprav ga že dlje časa ne uporablja za hrambo vode. Razen tega KOP ne ve, kje naj vzame denar za popravilo, saj ima letos pri vodovodnih in vodarnih 2,2 milijona izgube, ki jo pokriva z drugimi komunalnimi storitvami. Krajanje se zavedajo, da bo stolpu treba dati drug namen in poiskati sredstva za njegovo statično sanacijo iz drugih virov. Trenutno se najbolj mudi za popravilo strelovoda, ker od strele zadeta nekaj sto kilogramov težka konica lahko pade na tla. Samo to bi po besedah direktorja KOP Antona Držaniča veljalo 500 tisočakov.

prihodnje tudi v Čateških Toplicah počutili bolj domače. Izletni bodo popust za vse bazene, za kegljišče in igrišča. Motel bo prav tako poskrbel za ugodnosti topliških gostov, če si bodo ti za spremembo zaželeli kaj od njim. Na vse to bo turist opozarjal Turist biro, ki se bo preselil v Petrolovo avlo, kjer se je prodajalni spominkov pred kratkim pridružila tudi prodajalna zdravilnih zelišč.

CENE STANOVANJ NE DOHAJAJO – V Brežicah se je kvadratni meter stanovanjske površine v soseski Trnje podražil za 41 odst. od naprej napovedanega zneska, zato kupcem – delovnim organizacijam zagotovili posojilo. Samoupravna stanovanjska skupnost bo jutri sklenila pala o tem, da bi do sedaj odobreni kredit povečala od 58,16 odst. na 70 odst., kot je bilo obljubljen. Ob tem velja pripomniti, da je cena stanovanjske površine v Brežicah še vedno nižja kot v drugih občinah.

VSAK NEKAJ POPUSTA – Gostje, ki se za več dni ustavijo v čateškem motelu Petrol, naj bi se v

KRŠKI TEDNIK

SPOSOJENO TRNJE – Časopisi in Drina so najbolj krivi v Jugoslaviji. (Iz Svijeta)

BREŽIŠKE VESTI

KDO PLAČA? — Zgražanje je povzročalo takšno odmetavanje dragocene pločevine in salonitne kritine z bloka na Kvedrovi 31. Bodo tamkajšnji stanovanci naposled dobili težko pričakovano streho? Je naposled, da je mesto s to streho poskrbelo prav za občinski praznik za senzacijo na straneh tednika 7 D? Za posnetek ni bil izbran ravno pravi čas, kup je bil namreč večji. (Foto: A. Železnik)

Nesklepčni spet kulturniki

Seje skupščin sisov — Nove stopnje do konca leta

Minuli teden se je zvrstila večina sej skupščin samoupravnih interesnih skupnosti. Med drugim so prejemali zmanjšanje stopenj v zadnjih dveh mesecih letošnjega leta.

Komitee za družbeni razvoj pri občinski skupščini je namreč ocenil gibanje do konca leta. Z drugimi besedami naj bi šlo za poročilo predvidenih presežkov. Stopnje naj bi bile tako nižje za 0,63 odstotka, ne pa kar 1,76, kot je bilo predvideno. Za občinsko zdravstveno skupnost naj bi namreč združili nekaj nad 2,3 milijona dinarjev, ki bodo šli izključno za modernizacijo celjske bolnišnice. Ta obveznost je sevniški občini namreč ostala, ko je zdravstvena skupnost prvotno zaradi občutnega primanjkljaja ni mogla poravnati.

Aktivnost delegatov na posameznih skupščinah je bila različna. Od precej burnih razprav na izobraževalni skupnosti (npr. na čigav rovaš gre OD ravnatelj, ki ne uči!) do

Med nakovalom stroškov in potreb

Kdo bo kril grozečo izgubo sevniskim veterinarjem? — Diplomirani veterinar ima nižjo plačo kot drugod veterinarski tehnik — Desna roka kmetu ne sme ohrometi

V razmeroma kratkem času sta bila v Sevnici dva sestanka, kjer so živilozdravniki pojasnjevali nezavidljiv položaj te nepogrešljive službe. Prvič je bilo to na seji občinskega izvršnega sveta, kmalu zatem pa še na seji skupščine za pospeševanje kmetijstva.

Dipl. veterinar in vodja sevniške enote Posavskega veterinarskega zavoda Hinko Maver je navedel vrsto neizprosni št. valik, kjer v živo zadeva zlasti ta, da „ustvarijo“ živilozdravniki pri zdravstvenem varstvu ene živali kar 300 do 400 dinarjev izgube. Je po vsem tem še kaj čudnega, da so sevniški veterinarji po osebnih dohodkih na predzadnjem mestu v Sloveniji? „Veterinarski tehnik v moji rojstni občini ima višjo plačo, kot jo imam tu jaz z univerzitetno diplomom.“ je povedal Maver.

S tem zapisom bomo verjetno naredili medvedjo uslugo sevniskim veterinarjem, ki bi kljub vrsti neuspešnih razpisov radi pridobili še enega poklicnega kolego. Vsekakor takšno stanje ne more trajati v nedogled. Sevniška občina je namreč v Posavju ostala nekakšna bela vrana, ki tega nezavidljivega stanja še ni uredila. Tako v krški kot v brežiški občini namreč zdravstveno varstvo ži-

SEVNIŠKI PABERKI

ZA PRAZNIK PO SUHLJAD — Do 30. novembra se velja povabiti gozdarjev, da si lahko naberete suhljad, oziroma drva v družbenih gozdovih. Kako je s tem, so pojasnjevali od torka dalje pri GG v Sevnici. Omenjali so le simbolično ceno, čeprav naj bi bila vsa zidava po besedah gozdarskega poslovnega združenja nemara kar zastoj. Hvaljevredna akcija, čeprav že malo pozno.

NI BOJAZNI — Vprašanje je, česa so se ustrašili delegati skupnosti otroškega varstva. Šlo je namreč preveč zares vzeli določila novega poslovnika, kjer je vse predvideno,

SEVNIŠKI VESTNIK

NOVO MLADINSKO VODSTVO

Po mladinskem kongresu v Novem mestu je bila v Sevnici že tudi volilna konferenca občinske konference ZSMS. Novi predsednik občinske konference je gradbeni tehnik Tone Kranjc. Star je 23 let. Pred odhodom v JLA se je udeležil kar dveh mladinskih delovnih brigad. Znan je kot prizadeven radiomater in mentor. Podpredsednik je dosednji predsednik Braco Mirošević iz Jugotanina. Poklicna sekretarka bo tudi nadalje Eštera Savič — Bizjakova.

NOV PROGRAM

Poročali smo že o težavah in pripombah na predvideni program novega samoprispevka v sevniški občini. Osrednji odbor se je že ponovno sestal. Sestavili so nov program, upoštevajo pripombe javne razprave. Tak bo verjetno našel na večjo podporo.

ZGLEDEN POTROŠNIŠKI SVET

Znane so težave pri preskrbi s plinom. Zadevo je čvrsto vzel v roke tržiški potrošniški svet. Pod vodstvom neutrudnega predsednika Plantariča so se zleđeno spopadli s pričujočo plinsko krizo. Ko se je sesula preskrba za mokronoškega konca, so sestavili spisak res upravičenih potrošnikov plina. Ko so ga tako slednjim le nekaj dobili, ni bilo vse preveč značilne ihte in nejevolje kot drugod pri razdeljevanju jeklenk. Primer, vreden pomenjanja, so menili na seji občinske konference ZK, ko je bil govor o preskrbi in varnostni oceni.

ZAMENJAL KOLESI

Med 2. in 12. novembrom je nekdo ukradel iz osebnega avtomobila Vlada Najgerja iz Bizeljske vasi obe zadnji kolesi. Avtomobil je stal parkiran pred mehanično delavnico Vinka Božička.

POBIRAL VSE PO VRSTI

V času od 15. do 19. novembra je nekdo vlomil v zidano Marjana Ernta iz Krškega. Ernst ima zidnico ob lokalni cesti Leskovec — Veliki Trn. Storilec je vlomil skozi vhodna vrata in odnesel vrtni stroj, ročno žago, nekaj oblačil, 4 litre slivovke itd. Ernta je tako oškodovan za okoli 10.000 din.

BRATJE OSTALI BREZ BENCINA

V noči na nedeljo je zaenkrat še neznan storilec ukradel iz osebnega avta Franca Kuntariča iz Boršta 10 litrov bencina, še isto noč pa je bil ob 20 litrov bencina njegov brat Boris. To noč pa je bil okraden še tretji brat Jože, ki so mu neznanec iz avtomobila odnesli akumulator. Tatinski noč so neznanec začel s krajo 320 litrov nafte iz tovornjaka brežiškega Prevoza.

IZPRAZNIL REZERVOAR

V noči na 15. november je bilo vlomljeno v osebni avto Brežičana Stanislava Ogorevca. Ta je vozilo pustil v Vodnikovi ulici, storilec pa je iz avtomobila odnesel rezervno kolo in iztočil kar 25 litrov bencina. Ogorečevca kvoča bencina za ta mesec je tako zmanjšana za dobro polovico.

Trg terja več, kot lahko naredi

Trebanjski Trimo je zmanjšal izvozne načrte — Tudi prihodnje leto manj

Kaj pomaga, če so Trimove sendvič plošče še tako iskane na zunanem in domačem trgu, ko pa zanje manjka surovin in se ta trebanjska delovna organizacija poleg teh ubada še z drugimi težavami! Surovin je sicer na tujih trgih dovolj, a zanje ni deviz, domači proizvajalci so terjali sovlaganje, ker pa je bilo rečeno, da bodo to uredili na republiški ravni, Trimo ni več vlagal in zdaj z veliko težavo dobiva pločevino. Nič boljše ni s poliuretanom, kjer dogovori o njegovi proizvodnji v domači industriji trajajo že leta, a do danes na domačem trgu ni dobili dovolj velikih količin tega materiala, še manj je ustrežna njegova kvaliteta.

Zato je bila Trebanjska industrija montažnih objektov prisiljena za okoli 20 odst. zmanjšati plane, prav tako pa tudi načrte izvoza na konvertibilni in klirinški trg. Namesto da bi lētos izvozili za 9 milijonov dolarjev (kar je rebalansiran plan), bodo izpolnili le okoli 80 odst. tega načrta; podobno je tudi na klirinškem trgu. Zato bodo v izvozne načrte za naslednje leto zapisali precej nižje številke, ko naj bi na konvertibilni trg izvozili le za 8,5 milijona dolarjev, na klirinški pa za 7 milijonov dolarjev.

„Težave, ki že letos vplivajo na izpolnjevanje izvoznih načrtov in bodo bržkone tudi prihodnje leto, so raznolike,“ pravi Franc Drnovšek, direktor

komercialnega sektorja v Trimu. Najhujše težave imamo z nabavo repromateriala, potem z

FRANC DRNOVŠEK: Zaostajanju za izvoznimi načrti so krivi pomanjkanje materiala in druge težave. Prav to bo vplivalo, da bodo načrti za prihodnje leto še nižje zastavljeni.

zakonom o razpolagalni pravici z devizami, cena kratkoročnih kreditov narašča, večkrat pripomorejo k zapletom tudi tako

Aplavz vodstvu

Na seji krajevne konference SZDL v Mokronogu pohvalili delo vodilnih teles — Na čelu še naprej Vovk in Zidar

Na seji krajevne konference SZDL Mokronog — kot predstavnik predsedstva občinske konference SZDL Trebnje se je udeležil Tone Gole — ki je bila pretekli teden, so temeljito preresetali delo v preteklem obdobju. Žal so na njej manjkali predstavniki osnovne organizacije ZK in krajevne odbora ZZB, ki edini niso podali poročila o delu.

Tudi odsotnost teh predstavnikov sicer ni mogla vreči sence na zelo dobro pripravljeno konferenco. Odlika tega sestanka je bila, da so bila vsa poročila konkretna in pravi odraz stanja na terenu. V njih je bilo zabeleženo vse, kar so po posameznih vaseh naredili, česa niso, sprejeli pa so tudi sklep, da bo treba vse neopracjene naloge opraviti v prihodnjem obdobju.

Na seji konference so javno pohvalili dosedanje delo predsednika sveta krajevne skupnosti Ivana Vovka — aplavz je doživel tako rekoč na odprti sceni — ki ima veliko zaslug, da je bilo opravljenih toliko del s samoprispevki zbranega denarja. Tudi vodstvo krajevne konference SZDL je v preteklem obdobju dobro opravilo svoje delo, pozitivne ocene vodilnih teles v krajevni skupnosti in krajevni konferenci SZDL pa pomenijo, da sta Ivan Vovk in Tone Zidar še naprej evidentirana za predsednikovanje.

IZ KRAJA V KRAJ

VOLK LAČEN, KOZA PA OBJEDENA — Sodeč po trebanjskih občanih, ki kar malo z nejevoljo gledajo, kako se zaradi bližnje magistralne ceste pri njih ustavljajo tudi prebivalci drugih območij, enoten jugoslovanski trg ni kdove kakšna blagodat. Vsaj v tem hipu ne, medtem ko bi si trgovci še v ne tako davnih časih veselilo meli roke zaradi večje prodaje. Zdaj pa nič kaj prijazen ne gledajo, kako iz njihovih trgovin izginjajo maslo, olje pa kava, pralni prašek in druge tako iskane dobrine. Resda dobe samo predpisane količine, toda v trgovinah je zaradi tega manj tega blaga, kupci pa tudi niso zadovoljni, saj bi kupili večje količine, kot je sicer dovoljeno.

„NAJ MEDI“ GRE K VRAGU — Marsikatero tradicionalno navado je že povozil čas, zdi pa se, da bo še eno. Medtem ko so se čebelarji na

banalni vzroki, kot je pomanjkanje vagonov. Vse to moteče vpliva na našo proizvodnjo, moti njen ritem in daljša proizvodne cikle. Končni rezultati so znani, merimo pa jih v milijonih dolarjev manjšega izvoza, pa tudi s tveganjem, da bodo ta ali oni posel izgubili. Kljub vsemu smo za prihodnost optimisti, saj povpraševanje po naših izdelkih ne jenjuje; poleg lastnega nastopanja na tujih trgih smo se lotili tudi kooperantskih poslov z Rudisom, SCT-jem in Planumom. Prevzeli smo obsežna dela v Alžiriji, Angoli in Iraku, ki je zdaj eno samo gradbišče. Prav ti posli pa precej povečujejo naše izvozne rezultate, saj skupni izvoz v tem okviru znaša že 22 milijonov dolarjev. K temu je treba dodati, da bomo tako s klirinškega kot s konvertibilnega trga uvozili (z vsakega) za 2 milijona dolarjev surovin in repromateriala,“ je dejal Drnovšek.

DENAR SI MORAJO SPOSOJATI

Težave v gospodarstvu, se kažejo tudi v šolstvu. Občinska izobraževalna skupnost Trebnje je letos v prvih devetih mesecih realizirala samo 68 odst. predvidenega dohodka. Za nameček so manj denarja dobili tudi iz vira samoprispevka, k temu pa je treba dodati še za 70 milijonov dinarjev dolgov. Seveda se je v takih razmerah težko znati, kar se je letos pokazalo tudi pri pomanjkanju denarja za osebne dohodke. Iz precejšnje denarne stiske se rešujejo s kratkoročnimi krediti in medsebojnim sposojanjem med samoupravnimi skupnostmi. Zaradi teh težav so v občinski izobraževalni skupnosti sprejeli varčevalni program, o katerem pa bomo še poročali.

KRAMAR V DOBRNIČU — Kdove od kod je prišel tale možakar, ki je v Dobrniču prodal pipe za sode. No, tega ga nihče niti vprašal ni, saj so Dobrničani kar planili po pipah, čeprav je vsaka veljala 300 dinarjev. Mogoče so bile nekaj dražje od tistih v trgovinah toda za dostavo na „dom“ je treba tudi nekaj plačati, mar ne?

svojih zborih nekaj pozdravljali z „naj medi“, bi se morali po novem „naj bo denar“. Čebelarjem v Trebnjem, ki bi radi pripravili tečaj za svoje člane in jih poučili, kako se preprečujejo boleznim čebel, namreč denarja še kako manjka. V skrajni sili bi spremenili tudi svoj starodavni pozdrav, če bi bilo le kaj učinka od njega.

TREBANJCI BODO IMELI DOVOLJ DRV — Medtem ko smo z velikim ponosom oznanjali, da so slovenski gozdarji „odprli“ gozdove tudi tistim nesrečnikom, ki so ostali brez drv, v Trebnjem to ni bilo nič novega. Čiščenje tako imenovanih sečnih odpadkov je bilo že leta prej v navadi, letos pa so jih občani odpejali le kakšnih 300 kubikov več. Zato pa so trebanjski gozdarji prodali za kakšnih trikrat več drv, saj je bila cena zelo ugodna. Za meter drv je bilo treba odšteti le nekaj čez tisoč dinarjev.

TREBANJSKE NOVICE

ZA TRETJINO VEČ IZVOZILI KOT UVOZILI

V devetih mesecih letošnjega leta je črnomaljsko gospodarstvo izvozilo na konvertibilno tržišče za nekaj manj kot 6,7 milijona dolarjev ali za približno dva odstotka manj kot v enakem lanskem obdobju. V tem času so uvozili za 4,9 milijona dolarjev potrebnih surovin in reprodukcijskega materiala ali za skoraj 20 odst. manj kot lani ob enakem času. Tako je pokritje uvoza z izvozom 136-odstotno in je za 21 odst. boljše kot lani.

PRED ZIMO – Kdor si še ni zagotovil kurjave za zimo – napovedujejo, da bo dolga in mrzla – izkorišča za to zadnje suhe poznojesenske dni. V teh časih je precej na boljšem tisti, ki ima urejeno ogrevanje na trda goriva in tako so stara dobra drva spet dobila veljavo (in ceno). Pri Buličevih v Srednji vasi pravijo, da jih pozimi ne bo zeblo, za kar skrbita tudi najmlajša člana družine.

Previsoko zastavljeni cilji

Energetska kriza, slabša oskrba z reprodukcijskimi materiali in otežen izvoz precej zavri načrtovani razvoj črnomaljske občine

Zaostrene gospodarske razmere so v precejšnji meri zavri načrtovani razvoj v črnomaljski občini v tem srednjeročnem obdobju. Glavni „krivci“ za to so: energetska kriza, slabša oskrba z reprodukcijskimi materiali, otežen izvoz ter nedokončane investicije. Že osnovni podatki o razvoju v lanskem letu so jasno povedali, da dokaj visoko zastavljenih ciljev v tem srednjeročnem obdobju ne bo moč doseči.

Tako so za lani načrtovali 10-odstotno realno rast družbenega proizvoda, znašala pa je 4 odstotke; planirali so, da bo produktivnost rasla po stopnji 7,5 odst., v resnici pa je bila rast 2,6-odstotna. Ocena za letošnje leto pa je v primerjavi z lanskim še bolj neugodna. Zato so se v občini lotili sprememb in dopolnitev srednjeročnih razvojnih dokumentov.

Tako sedaj načrtujejo, da bo realna rast družbenega proizvoda v črnomaljski občini v obdobju 1981–85 namesto prvotnih 8,5 odst. znašala 4 odstotke; zaposlenost naj bi rasla po 1,5-odst. letni stopnji (prvotno 2,5 odst.), produktivnost po 2,5-odst. (prvotno so načrtovali kar 6-odstotno rast). Osebnih dohodki ne smejo preseči rasti produktivnosti, skupna in splošna poraba pa naj bi realno rasla do 10 odst. počasneje kot družbeni proizvod.

Tako predvidevajo, da bosta industrija in rudarstvo v črnomaljski občini v tem srednjeročnem obdobju ustvarila za 1,5 milijarde dinarjev družbenega proizvoda, na novo pa bo v

tem času dobilo zaposlitev 480 namesto prvotno načrtovanih 800 delavcev.

Ker je razvoj kmetijstva ena od prednostnih usmeritev črnomaljskega gospodarstva v tem srednjeročnem obdobju, namenijo tej panogi v planskih dokumentih še posebno pozornost. Tako naj bi črnomaljska Kmetijska zadruga povečevala družbeni proizvod po povprečni 5-odst. letni stopnji (prej planirana 4-odst. rast), družbeni proizvod zadruga pa bo leta 1985 po predvidevanjih znašal 60 milijonov dinarjev. Število zaposlenih bo v tem obdobju poraslo predvsem v zasebnem kmetijstvu, v družbenem pa bodo povečevali le število strokovnega kadra, ki bo skrbel za usposabljanje v zasebnem kmetijstvu. Kmetijstvo bo usmerjeno predvsem v primarno kmetijsko proizvodnjo, se pravi v pridelavo vrtnin in živinoreje pa tudi ovčereje. Precejšen pomen pripisujejo tudi predelavi povrtin in trgovini, vendar gre tu predvsem za kooperacijsko povezovanje s kmeti.

Seveda tako načrtovan nadaljnji razvoj kmetijstva ni

možeg brez znatnih vlaganj v to panogo. Tako naj bi v tem srednjeročnem obdobju v kmetijstvu skupaj investirali 176 milijonov dinarjev, od tega 120 milijonov dinarjev za družbeni sektor (ovčereja, zbiralnica mleka, mehanizacija) in 30 milijonov dinarjev za gradnjo skladišča v Belsadu.

A. B.

Iz šole na delo, z dela v šolo

Ko bo ob delu končala srednjo tekstilno šolo, to najbrž za Anito ne bo konec šolanja

Šolanje ob delu je v današnjih časih pogosta in precej razširjena oblika izobraževanja. Anita Grahek, 18-letno dekle iz Petrove vasi, je tako ena mnogih mladih, ki si ob redni zaposlitvi na račun svojega prostega časa in marsikakšnega odrekovanja skuša pridobiti več znanja, višjo izobrazbo. Končala je poklicno šolo Beti in je zaposlena kot konfekcionarka v črnomaljski temeljni organizaciji Beti, ob službi pa dela še srednjo tehnično tekstilno šolo v Metliki. Zanimivo je, da so Anita in še nekaj njenih vrstnic že med rednim šolanjem začele obiskovati predavanja in delati izpite za srednjo tekstilno šolo. Tako bi lahko rekli, da je šlo v njihovem primeru, ki pa v metliškem izobraževalnem centru Beti ni osamljen, saj tamkajšnji učitelji pridneje in prizadeneje učence spodbujajo k temu, za nekakšno „šolanje ob šolanju“.

„Že konec prvega letnika poklicne šole sem začela hoditi na predavanja za srednjo šolo in tako sedaj poslušam predavanja za tretji letnik in imam veliko večino izpitov za prvi in drugi letnik že opravljeno; če bo vse po sreči, bom prihodnje leto srednjo šolo končala,“ je pripovedovala Anita pred dnevi, ko je ravno naredila izpit iz fizike. „Sedaj, ko sem v službi, mi je lažje delati šolo kot prej, ko sem redno hodila v poklicno. Delam v izmenitvi in imamo urejeno tako, da imamo predavanja vsak drugi

Anita Grahek: „Lažje je šolanje ob delu kot šolanje ob šolanju.“

teden cele popoldneve; tisti teden, ko delam popoldne, seveda izkoristim za učenje, kakšno stvar pa je treba postoriti tudi doma na kmetiji. Vendar me starši nikoli ne silijo delati, če se moram učiti,“ pravi Anita. „Ker me že od nekdanj najbolj veselijo oblikovanje, najbrž s to šolo ne bom končala svojega šolanja ob delu.“

A. B.

Temelj še naprej industrija

Število zaposlenih v metliški občini naj bi se v prihodnjem letu povečalo za pol odstotka – Prenizko zastavljen izvoz? Realen OD manjši

Tudi v prihodnjem letu, tako kot že ves ta čas, bo glavni nosilec družbenega in gospodarskega razvoja metliške občine industrija, ki bo, kot predvideva osnutek resolucije o politiki izvajanja družbenega plana občine v naslednjem letu, ustvarila tri četrtnine družbenega proizvoda.

Ko so pripravljali osnutek resolucije, so bila mnenja deljena: od tega, da je razvoj v prihodnjem letu načrtovan preveč optimistično, do tega, da je preveč skromno zastavljen. Kakorkoli že, osnutek predvideva, da bo rast realnega družbenega proizvoda v prihodnjem letu pol odstotna, nominalno pa naj bi se družbeni proizvod v primerjavi z letošnjim letom povečal za petino, medtem ko republiška resolucija predvideva 1,6-odstotno realno povečanje družbenega proizvoda. Tako bi vrednost družbenega proizvoda v metliški občini v prihodnjem letu znašala 1,56 milijarde dinarjev. Tudi število zaposlenih naj bi se v prihodnjem letu povečalo za pol odstotka.

Ker je ena pomembnejših nalog metliške industrije v prihodnjem letu usmeritev v izvoz na konvertibilno tržišče, neka-

ter menijo, da je predvideno 18-odstotno nominalno povečanje izvoza preniko načrtovano. Konkurenčno sposobnost na tujih trgih naj bi metliški izvozniki povečevali predvsem z večjo produktivnostjo dela, z zmanjševanjem stroškov ter s tesnejšim povezovanjem na dohodkovnih odnosih s sorodnimi, proizvodno soodvisnimi organizacijami združenega dela.

Uvoz naj bi ostal na letošnji ravni oziroma naj bi bil za 2 odst. večji, vendar le za tisto proizvodnjo, ki bo namenjena tudi za izvoz. Tako bi v občini

Seveda se morajo tudi interesne skupnosti v luči teh resolucijskih predvidevanj takoj lotiti preverjanja svojih planov in jih uskladiti z resolucijskimi.

A. B.

BOJ PROTI ALKOHOLIZMU

Prejšnji teden se je v Metliki sestal koordinacijski odbor za boj proti alkoholizmu in narkomaniji, ki deluje pri predsedstvu OK SZDL. Ocenili so dosedanje uresničevanje akcijskega programa za boj proti alkoholizmu in sprejeli nov program, ki so ga posredovali delovnim organizacijam in drugim, ki jih to zadeva. V akcijskem programu posvečajo precej pozornosti vzgoji otrok in mladine, v krajevnih skupnostih naj bi med drugim pripravili predavanja o alkoholizmu. Odbor je izvršnemu svetu predlagal, naj zaradi spremembe delovnega časa prepove točenje alkoholnih pijač pred 8. uro.

MLADOST V PESMI, BESEDI IN SPRETNOSTI.

V petek, 3. decembra, bo v kulturnem domu Edvarda Kardaža v Metliki občinsko kviz tekmovanje Mladost v pesmi, besedi in spretnosti, ki ga pripravlja mladinska organizacija v sodelovanju s črnomaljskim garnizonom. Pomerile se bodo tri ekipe: iz izobraževalnega centra Beti ter po ena iz organizacij združenega dela in krajevnih skupnosti. Najboljša ekipa se bo teden za tem udeležila regijskega tekmovalja v Trebnjem.

PRVA LASTOVKA – Prejšnji teden so delavci metliškega Pionirjevega tozda začeli postavljati ostriše na prvem bloku, ki raste v novem poslovno-stanovanjskem središču Metlike. V tem prvem delu prvega od štirih predvidenih velikih blokov bo 29 stanovanj, prostore pa bo dobila tudi metliška lekarna.

SPREHOD PO METLIKI

KULTURNO-UMETNIŠKO DRUŠTVO IVAN NAVRATIL, ki združuje v svojih vrstah folkloriste in tamburaše, vpisuje nove člane, in sicer vsak petek, soboto in nedeljo od 18. do 20. ure. Mladi, ki bi se radi priključili prvi ali drugi skupini, naj se zglase v Kulturnem domu Edvarda Kardaža, v 1. nadstropju, kjer ima KUD Ivan Navratil svoje prostore. Naj zapišejo še to, da nikomur ne bo žal, če se bo priključil skupinami, ki sta brez dvoma najdejavnejši s področja ljubiteljsstva v občini in imata za prihajajoče 1983. leto zelo zanimiv delovni program. Zbrati je treba le malec poguma in marsikateri večer bo postal pretejši.

OBČINSKO ZVEZO KULTURNIH ORGANIZACIJ je pred kratkim obiskal predstavnik slovenske ZKO. Med drugim so ugotovili staro resnico, da ima metliška ZKO za ljubiteljsko dejavnost na razpolago zelo malo sredstev, najmanj v Sloveniji. Kljub temu pa ta organizacija, ki združuje amaterske skupine, ne spi, ampak je pripravila v iztekajočem se letu kopico prireditvev, od katerih so nekatero lepo uspele. Spomnimo se le metliških poletnih

iger pa še prireditve Mladost, podajmi krila, da manjših, a vseeno zanimivih niti ne omenjamo. Metliška ZKO nima zaposlenega nikogar, kar je tudi izjema.

V BELI KRAJINI JE NEKAJ LJUDI, ki se ukvarjajo z likovno umetnostjo, vendar nimajo svojega društva. Ne bi bilo odveč, če bi o društva. Ne bi bilo odveč, če bi o kulturnih organizacij, kajti ZKO Slovenije je pripravljena pomagati takšnemu društvu predvsem s sredstvi za izobraževanje, a tudi s kadri. Zdej je stvar samo v tem, da se sedjo odgovorni za okroglo ali oglato mizo in se – dogovorijo. Ker gre za bližnji občini, metliško in črnomaljsko, to vsekakor ne bo težko.

V GALERII Belokranjskega muzeja je odprta razstava udeležencev 2. slikarske kolonije Alojz Gangl. 2. slikarske kolonije Alojz Gangl, okolici, razstavlja: Marin Berovič, Roberto Faganel, Leopold Hočvar, Hoči, Darinka Lorenčak-Pavlič, Kamilo Legat, Dušan Muc, Evgen Sajovic, Izidor Mole, Georgij Božinov in Janez Kovačič. K ogledu razstave so vabjeni vsi, ki jih zanima likovno ustvarjanje.

PROSLAVA ZA DAN REPUBLIKE

Osnrednja proslava za dan republike bo v soboto, 27. novembra, ko bo v črnomaljskem kulturnem domu ob 19. uri mladina v sodelovanju s črnomaljsko garnizijo pripravila kviz tekmovanje „Mladost v besedi, pesmi in spretnosti“. V kulturnem programu pa bodo nastopili pevski zbor črnomaljske osnovne šole, ritmična skupina in recitatorji srednje šole Edvarda Kardaža in garnizije ter vojaški ansambel.

TEČAJ ZA VODJE TAMBURŠKIH SKUPIN

Črnomaljska Zveza kulturnih organizacij pripravlja skupaj s tamkajšnjo glasbeno šolo tečaj za vodje tamburaških skupin. Tečaj bo trajal dva meseca, potekal bo v prostorih glasbene šole ob sobotah dopoldne, vodil pa ga bo Silvester Mihelič starejši, in to za oba tamburaška sistema, Jankovič in Farkaš.

ČRNOMALJSKI DROBIR

OBETAJOČ PODMLADEK Prejšnjo soboto so Belo krajino na republiškem srečanju pionirskih in mladinskih folklornih skupin v Ptujju zastopali mladi pesalci iz črnomaljske in dragatuške osnovne šole. To pionirsko folklorno skupino, ki je nekakšen podmladek Zelenege Jurija, uspešno vodi Janez Jerman. V Ptujju so nastopili ob spremljavi tamburašev Zelenege Jurija in naredili zelo lep vtis. Črnomaljski folklori se res ni treba bati za nadaljnji obstoj.

prirejati razstave in komorne koncerte.

ZA MLADINSKI KLUB – Kaže, da bo črnomaljska mladina končno le dobila svoje prostore. Te dni tečejo pogovori, da bi mladinski klub uredili v prostorih stare komunalne na Zadružni cesti. Tam so trije prostori, v katerih bi se lahko sestajali, gledali televizijo, sestankovali mladi vseh treh črnomaljskih mladinskih organizacij.

DISKO IN PIVO – Dokler ne bo urejen mladinski klub, bo očitno disko klub še naprej tisti prostor, ki ob koncu tedna mlade Črnomaljce pa tudi njihove vrstnike iz vse Bele krajine najbolj privlači. Po prepovedi točenja alkoholnih pijač razen piva pravijo stalni obiskovalci, da se podoba diska ni kaj bistveno spremenila. Tisti, ki so prej radi praznili kozarčke z žganimi pijačami, sedaj bolj pogosto nagibajo pivske steklenice.

Črnomaljski poročevalec

metliški tednik

Izvoz v okviru načrtov

V kočevski občini proizvodnja zaostaja za načrti, izvoz pa ne — Prednost bo imelo kmetijstvo — Spet o ZKGP

Na zadnjih sejah vseh treh zborov kočevske občinske skupščine, ki so bile pretekli teden, so delegati obravnavali analizo izvajanja družbenega plana občine Kočevje v letih 1981 — 1982 z oceno možnosti uresničevanja v prihodnjih letih, poročilo o aktivnostih pri združevanju v ZKGP in o delu organizacij združenega dela posebnega družbenega pomena.

Čeprav so bili cilji za to leto v kočevski občini zastavljeni precej bolj realno, kar je naravno ekonomska situacija v preteklem letu, bodo letos v kočevski občini težave pri uresničevanju obsega proizvodnje. To je bilo očitno že v prvih šestih mesecih, nič bolje ne kaže za proizvodne rezultate do konca leta. V nasprotju s tem so dokaj ugodni uvozni rezultati, kjer se je rast začela že v prvem letu tega srednjeročnega obdobja. Medtem ko prej niso pokrivali uvoza z izvozom, so že v prvem letu tega srednjeročnega obdobja povečali izvoz za 63 odstotkov, stopnja pokritja uvoza z izvozom pa je znašala 112 odst. Hkrati se je povečeval delež prihodka doseženega na tujih trgih, ki je najprej znašal nekaj več kot 6 odst., letos pa bo do konca leta narasel za 10 odst. Čeprav se je izvoz na konvertibilne trge povečal sko-

raj za polovico, kar je dobro, so bili rezultati, doseženi na klirinskih trgih, prav fenomenalni, izvoz na te trge se je povečal za celih 777 odst. Spodbudni izvozniki rezultati še ne pomenijo skrajne meje, saj obstajajo še notranje rezerve. Te pa bo moč izkoristiti, če bo imela izvozno usmerjena industrija še naprej prednost pri dobavi surovin in reprodukcijskih materialov ter energije.

Omenjena analiza bo temelj, na katerem bodo gradili plane za prihodnje leto, še naprej pa bodo posvečali posebno skrb proizvodnji hrane za domači trg in za tuje trge. Posebno pozornost bodo terjale težave pri oskrbi z energijo, kjer bodo morali tudi v kočevski občini v večji meri izkoristiti naravne danosti in preiti na trda goriva. Nosilec te naloge je stanovanjska skupnost, ki naj bi že v kratkem pripravila programe.

Že spet je bila na seji obravnavana obsežna in, zdi se, hudo zapletena problematika okoli združevanja gozdarstva, kmetijstva in lesarstva v kočevski občini. Tudi delegati na sejah vseh treh zborov občinske skupščine so sprejeli poročilo začasnega poslovnega organa ZKGP, izvršni svet občinske skupščine pa so zadolžili, da do konca leta pripravi ustrezne rešitve.

J. S.

Rast stroškov in izgub

Kočevsko gospodarstvo je letos slabše poslovalo kot lani — Stroški so narasli, izguba pa se je povečala za 58 odst.

Primerjava med letošnjimi in lanskimi proizvodnimi in poslovnimi rezultati je dokaj težka, saj so se gospodarske razmere dodatno zaostrele. Kljub temu je sklepna ocena kratkega poročila o rezultatih kočevskega gospodarstva, ki jo je pripravila podružnica SDK, negativna.

K temu prav gotovo ni prispevala samo za polovico večja izguba kot v enakem času lani, marveč tudi naraščanje stroškov proizvodnje, s tem pa manjšanje gospodarnosti in donosnosti. Za ilustracijo temu sklepu naj navedemo samo nekaj števil: Resda se je celotni prihodek povečal za 34 odst., toda še bolj so narasla porabljena sredstva, s tem pa je, razumljivo, padel dohodek, saj je porasel samo za 26 odst. K temu je treba dodati še izgubo, ki je v obdobju devetih mesecev narasla za 58 odst. in znaša zdaj 28 milijonov dinarjev. Med izgubami so DES — tozđ Elektro Kočevje, Slovenija les — LIK tozđ Tovarna pohištva Kočevje in tozđ Mesarija iz ZKGP, prizadetih pa je 400 delavcev.

Kočevsko gospodarstvo se med drugim otepa z nelikvid-

nostjo, saj ima za okoli 300 milijonov nerealiziranih prihodkov, kar je skoraj za polovico več kot v enakem obdobju lani. Njegov delež pa se je povečal tudi v celotnem prihodku in znaša že 3,6 odst.

Kljub takim in podobnim stvarim so se osebni dohodki zaposlenih povečali za četrtino in je letos OD znašal nekaj čez 13 tisoč dinarjev. Vendar je gospodarstvo upoštevalo globalne usmeritve dogovora o razporejanju dohodka, saj bi lahko, v celoti gledano, sredstva za osebne dohodke povečalo še za 1 odst.

J. S.

DOGOVARJAJO SE ZA NOVE VOZNE REDE

V kočevski občini še nimajo enotnega pregleda, kdo vse je začel delati po novem delovnem času. Znano je le, da začenjajo upravni organi občine in družbenopolitične organizacije delati ob 8. uri, delovne skupnosti po organizacijah združenega dela pa ob 7. uri. V dogovoru z vrtcem so uredili tudi varstvo otrok, z avtobusnimi prevozniki pa se šele dogovarjajo za nove vozne rede avtobusov.

DROBNE IZ KOČEVJA

ZAPORNICE REŠUJEJO PRED POPLAVAMI — Po zadnjih nalih in od potoki prestopili bregove in od povodov prihajajo poročila o škodi, ki jo je voda naredila v naseljih in na poljih. V Kočevju zaradi nalivov ni bilo poplav in tudi škoda ne. „Zasluge“ za to ima precej ko slej jez na Rinzi, s katerim je mogoče učinkovito regulirati vodno stanje. Seveda pa ni od nekdaj tako, saj se starejši Kočevjarji prav gotovo še spominjajo, kako je bilo, ko še ni bil postavljen jez na Rinzi.

medtem ko se bodo tisti, ki nimajo dimnikov, znašli malo težje.

VRSTE SE DALJŠAJO — Za marsikatero dobrobo so v Kočevju vrste. Tako je občutiti pomanjkanje mesa, kruha, kave in drugega. Zdj se se začele še vrste za plin, kjer je bilo nekaj časa kar precej vroče. Po najnovejših ukrepih izvršnega sveta pa se bodo vrste le nekoliko skrajšale in obstaja precejšnje upanje, da se bo preskrba s plinom uredila. Tako porabnikom plina verjetno ne bo treba več čakati od zgodnjih jutranjih ur na to preporetne gorivo.

ZA ZABAVO BO DENARJA SE ZMERAJ DOVOLJ — Stabilizacijo je občutiti le v nekaterih primerih, najbolj zanesljiva pa je tam, kjer potrošnega blaga sploh ni. Nasprotno je na področju zabave čutili, da varčevanja še ne bo tako kmalu, saj je moč v Kočevju videti vrsto plakatov, ki vabijo na to ali ono prireditve. Čeprav vstopnina na ples in druge zabave ni tako majhna — pogosto znaša tudi več kot stotaka — so te prireditve vedno dobro obiskane.

JE PROSTOR PRIMEREN ZA KIOSK? — Tik pred mostom čez Rinzo in ob Likovnem salonu je v Kočevju čez noč zrasel kiosk, v katerem bodo prodajali pice in vroče hrenovke. Čeprav so verjetno tudi lokalčki potrebni za popostritev ponudbe, je vendarle v Kočevju slišati tudi precej kritičnih pripomb čez lokacijo tega kioska. Najprej moti bližina likovnega razstavišča, potem pa še „pokriva“ pogled na cerkev, ki ima tudi kulturnozgodovinsko vrednost.

DANES PROSLAVA OB DNEVU REPUBLIKE

Za letošnji praznik republike pripravljajo v Kočevju proslavo, ki bo danes v Seškovem domu. Na proslavi bodo sodelovali moški pevski zbor Svoboda iz Kočevja in MKUD Matej Bor s kočevske gimnazije. Izvedli bodo recital Kajuhovih pesmi in pripravili program borbenih pesmi.

TEČAJ ZA STROJNO PLETENJE

Delavska univerza Jože Seško iz Kočevja bo prihodnji mesec pripravila 80-urni tečaj strojnega pletstva. Tečaj bo trajal od 13. do 28. decembra, rok za prijave pa je do 7. decembra. Sodeč po vedno tanjših denarnicah, bo zanimanje za tečaj veliko, zlasti med tistimi, ki so si že nabavili primerne stroje.

BO V MESNICAH VEČ MESA?

Zaradi motene oskrbe z mesom v Kočevju in drugih krajih po občini je kočevski izvršni svet sprejel sklep, da zbere denar za stimulacijo odkupa goveje živine. Rejci bodo dobivali po 20 dinarjev doplačila za vsak kilogram žive teže živine. Sklep izvršnega sveta je že začel veljati in tudi oskrba z mesom se je izboljšala, odkar govedorejci dobivajo doplačila.

Franc Kalič umrl

Pred kratkim smo se za vedno poslovili od Franca Kaliča iz Lazca pri Dragi, ki je julija letos dopolnil 70 let.

Po svojih močeh je vedno pomagal vsakemu, kdor je bil pomoči potreben, bil je preudaren, vester in prizadaven na delovnem mestu, v krajevni skupnosti, družbenopolitičnih organizacijah in drugod. Franca Kalič je bil vrsto let dopisnik Dolenjskega lista. Bralec je seznanjal z dogajanjem v Dragarski dolini ter se zavzemal za napredek krajevene skupnosti in občine.

Rodil se je v Starem Kotu. Z odličnim uspehom je končal trgovsko šolo. Skoraj vso delovno dobo (od 1937 do 1972) je prebil na enem delovnem mestu — pri gozdarstvu v Dragi, kjer je bil pred vojno gozdarski pripravnik pri časni upravi razlaščenih Auerspergovih gozdov. Po vojni je opravil izpiz za gozdarskega tehnika in bil od 1951 dalje vodja gozdarskega obrata Draga.

Med vojno je bil organizator OF na območju Drage. V NOB je sodelovala vsa Kaličeva družina. Njegov brat je padel tik pred koncem vojne kot namestnik komisarja jurišnega bataljona pri Dobrniču.

Franca Kalič je vse življenje pridno delal ne le na svojem delovnem mestu, ampak tudi na drugih področjih, predvsem v organizacijah, društvi, krajevni skupnosti, občinskih odborih, okrajnem odboru in drugod. Bil je ustanovni član lovske družine Draga in do lani njen tajnik, do smrti pa član njenega nadzornega odbora. Nad 40 let je delal tudi v gasilstvu. Vse do smrti je bil predsednik poravnalnega sveta, blagajnik ZZZB NOV itd.

Za delo v gasilstvu je prejel veliko priznanj in odlikovanj, tudi Zveza lovskih druženj mu je podelila več odlikovanj, za družbenopolitično delo je prejel leta 1976 srebrni znak OF. Za svoje delo je prejel tudi več državnih odlikovanj.

Prijubljenega krajanu in nekdanjega sodelavca, sovaščana in prijatelja je spremljalo na zadnji poti veliko ljudi. Stvo je bilo težko, saj so se vsi zavedali, da so izgubili tovariša, prijatelja in sodelavca, ki so ga zaradi njegovih dobrih lastnosti še posebno cenili.

Vsak zastoj slabi učinkovitost

V ribniškem Rikostroju pripravljajo pravilnik za spremljanje zastojev v proizvodnji — Z odpravljanjem vzrokov zanje lahko za petino povečajo učinkovitost

Vsak zastoj v katerikoli proizvodnji je mogoče izraziti z dinarji. To pa pomeni, bolj nemotena je proizvodnja, manj je stroškov v njej, več ostane delavcem in tovarni za nadaljnjo širitev. Tega se prav gotovo zavedajo tudi v ribniškem Riku, natančneje tozđu Rikostroj, kjer so si zadali nalogo, da bodo temeljito proučili vse zastaje, odkrili njih vzroke in jih odpravili. Različni zastoji — pa naj bodo zaradi slabega materialnega poslovanja, malomarnosti pri delu, okvar na strojih — kar za okoli 20 odst. manjšajo učinkovitost, ki bi jo bilo sicer mogoče doseči s sedaj zaposlenimi delavci in tehnologijo.

Direktor tozda Rikostroj Franc Šitc, ki je štiri leta na čelu te temeljne organizacije, je povedal, da se je že od nekdaj ukvarjal z razmišljanjem o vzrokih zastojev, njihovih posledicah in načinih, kako jih odpraviti. Med dosedanjim delom in z analizami je odkril, da je možnih kakšnih 50 vzrokov, zaradi katerih prihaja do zastojev v proizvodnji. Med prvimi pa je prav gotovo materialno poslovanje, saj le-to večkrat vpliva, da kak izdelek ni narejen

do roka in v ustrezni kvaliteti. Zato prav zdaj posvečajo največ skrbi ureditvi skladišč, prevze-

poslovanje izboljšali — v ta namen so bila zgrajena skladišča v obsegu 2.500 kv. metrov — prav zdaj pripravljajo obsežen projekt o načinu zbiranja vseh podatkov o zastojih v proizvodnji. Pripravili so že poseben pravilnik in tudi kartice, na katere bodo vodje delovnih skupin ali drugih večjih delovnih enot vpisali vzroke zastojev. Vsak mesec bodo te vzroke analizirali in jih skušali odpraviti. Pravilnik, ki je že pripravljen, bo na svoji prvi seji obravnaval tudi delavski svet in ga brzkone sprejel.

Že dozdašnje spremljanje zastojev je pokazalo, da jih je bilo največ zaradi slabega materialnega poslovanja, slabega odnosa do dela, tehnološko nedomišljenega dela, slabe priprave, počasne izdelave in tudi zaradi sestankov. Poslej, ko bodo imeli kriterije in pravilnik, po katerem bodo zastoje spremljali, si obetajo, da bodo proizvodne učinke precej izboljšali.

Franc Šitc: „Zastoji v proizvodnji vplivajo na njene učinke, zato bomo poskušali poiskati vse vzroke zanje in jih tudi odpraviti.“

IZVOLILI SO NOV POTROŠNIŠKI SVET

Na zboru občanov v Ribnici je bil izvoljen tudi petčlanski potrošniški svet, ki bo imel v prihodnosti prav gotovo težke naloge pri zadovoljevanju potreb občanov. V svetu so: Milena Borovac, Nada Blatnik, Cveta Debeljak, Fanika Gelze in Mirko Oražem. Prav tako je v poravnalnem svetu pet članov, novi predsednik krajevene konference SZDL pa je Dušan Oven.

mu materiala in kontroli izdelkov. Vendar za zastoje v proizvodnji ni krivo samo pomanjkanje materiala, ampak tudi slaba organizacija dela, okvare na strojih, malomarnost, da, celo sestanki. Medtem ko so naredili že marsikaj, da bi materialno

Prihodnje leto več težav

Ribniško gospodarstvo je že izpolnilo 95 odst. letnega plana — Potrebne bodo naložbe v nove stroje

Zbora občanov, ki je bil pred dnevi v Ribnici, se je udeležilo le okoli sto občanov. To je seveda velika škoda, saj je bilo moč na njem slišati marsikaj novega in se nasplošno seznaniti s stanjem gospodarstva v ribniški občini. Poročilo o tem je podal Franc Lapajne, predsednik ribniškega izvršnega sveta.

V primerjavi s preteklim letom se je precej povečal dohodek, prav tako pa so se povečala sredstva za osebne dohodke. Poprečni osebni dohodek v ribniški občini je kar 14 tisoč dinarjev, kar je dobro celo v slovenskem merilu. De lovine organizacije so poslovala dobro in nobena med njimi ni imela izgube, kar obeta dobre rezultate tudi do konca leta. Že v prvih devetih mesecih so ribniške delovne organizacije izpolnile 95 odst. proizvodnih planov.

Čeprav ribniško gospodarstvo ne nosi bremena izomozskih kreditov in nobeni delovni organizaciji ne grozi ustavitve proizvodnje ali sprememba proizvo-

dnega plana, bi bilo nevarno zaspati na doseženem. Že prihodnje leto se bodo gospodarske razmere dodatno zaostrele in se zastavlja vprašanje, kako bomo lahko uvažali reprodukcijski material. Ta bojazen obstaja predvsem za Donit iz Sodražice, medtem ko bo Inles imel težave zaradi zmanjšane prodaje svojih izdelkov. Opaziti je, da gospodarska dejavnost že upada, kar je med drugim tudi posledica in vzrok relativno zaostale in izrabljene tehnologije v tovarnah. Za to bo potrebno v prihodnosti več vlagati v nove zmogljivosti in za modernizacijo.

V programu za naslednje leto je sicer zapisana prenekatera naloga, posebej na komunalnem področju, pri gradnji vrtcev, šol, telefonije, toda za vse to bo potreben denar. O tem, kaj vse bo moč iz programa tudi uresničiti, pa bomo občani odločili na referendumu za nov samoprispevek, ki ga v Ribnici pripravljajo za prihodnje leto.

M. G.

RIBNIŠKI ZOBOTREBCI

VPRASANJA SO OSTALA BREZ ODGOVOROV — Udeležba na zboru občanov v Ribnici je bila majhna, vsekakor pa precej manjša od pričakovanih. Tako se je v veliki dvorani ribniškega doma JLA zbralo le kakšnih 120 občanov, ki so pazljivo spremljali razpravo. Žal je bila ta nekolikant neproduktivna, saj so občani sicer postavljali vprašanja, zlasti s področja komunalnih zadev. Toda ljudstvo, ki je postavljalo vprašanja, na večino ni dobilo ustreznih odgovorov. Tovarišev funkcijonarjev, ki bi morali na vprašanja odgovorjati, namreč ni bilo na zboru, zato je delovno predsedstvo predlagalo, naj bi o teh vprašanjih pripravili problemske konference.

BODO GLEDALI TUDI KOPRSKI PROGRAM TV? — Nedavno se je na Ortneku mudila ekipa serveriserjev iz TV Ljubljana, ki je pregledala pretvornik nad Ortnekom, preko katerega gledalci iz Ribniške doline spremljajo prvi in drugi ljubljanski televizijski pro-

gram. Kot je bilo moč izvedeti od serveriserjev, obstaja možnost montaže dodatnih naprav na pretvorniku, kar bi omogočalo tudi gledanje zagrebškega in koprškega programa. Seveda so za to potrebne naložbe.

VOJVODINEC PRODAJAL KORUZO — V hrivovskih predelih ribniške občine je kar precej kmeti, kjer rede precejšnje število žitvic. Glede na to, da tam ni možnosti z setev pšenice in drugih žit, s kmetje prisiljeni kupovati žito drugje. Tako se je nedavno v Velikih Poljanah in pri Svetem Gregorju mudil prodajalec žita iz Vojvodine, ki je prodajal koruzo po 16,50 dinarja. Ob taki ceni koruze se mu je voznja v ribniške hribe brzkone še kako splačala.

GOSTOVALI PEVCI IZ TRSTA — V ribniški športni dvorani je nedavno gostoval Partizanski pevski zbor iz Trsta. Dveurni program je pritegnil maloštevilne poslušalce. Sicer pa je za konec meseca pripravljenih še nekaj prireditev.

ANICA ČAMPA, pošta Ortnek: „Če bo prišlo do deljenega delovnega časa tudi pri nas na pošti, potem bo to za matere in žene precej težko. Pomikanje delovnega časa naprej ima seveda tudi dobre strani. Privarčevali bomo električno energijo, toda pojavile se bodo težave. Kako bodo, na primer, delavci popoldne obdelali zemljo?“

JANI DEJAK, Dolenja vas: „Vsako jutro se vozim v Ljubljano, kjer sem zaposlen v Metalki. Ta premik delovnega časa mi ustreza, saj mi ni treba vstajati v zgodnjih jutranjih urah. Toda pri nas v Metalki zaradi tega ne bomo privarčevali nič električne energije, saj je potrebujemo ravno toliko kot prej.“

MILAN GLAVONJIĆ

REŠETO

REŠETO

47 (1737) 25. novembra 1982

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

TEDENSKI KOLEDAR

Četrtek, 25. novembra - Katarina Petek, 26. novembra - Konrad Sobota, 27. novembra - Virgil Nedelja, 28. novembra - Jakob Ponedeljek, 29. novembra - Dan republike
Torek, 30. novembra - Andrej Sreda, 1. decembra - Natalija Četrtek, 2. decembra - Blanka Petek, 3. decembra - Franc Sobota, 4. decembra - Barbara Nedelja, 5. decembra - Stojan Ponedeljek, 6. decembra - Miklavž Torek, 7. decembra - Ambrož Sreda, 8. decembra - Marija Četrtek, 9. decembra - Valerija LUNINE MENE

1. decembra ob 1.21 - ščip
7. decembra ob 16.53 - zadnji krajec

KINIO

BREŽICE: 26. in 27. 11. ameriško-italijanski barvni film Kaligula.

mali oglasi

STANOVANJA

SOBO, opremljeno in ogrevano, oddam dvema fantoma ali dekletoma. Katič, Kajuholva 17, Krško (nad novo šolo).
SOBO, opremljeno, oddam v Bršljinu. Naslov v upravi lista (5031/82).
SOBO v Novem mestu ali bližnji okolici iščeta dve dekleti. Naslov v upravi lista (5033/82).
SOBO oddam moškemu (Slovincu). Naslov v upravi lista (5028/82).

Motorna vozila

R 12 prodam. Frantar, Brezovica 5, Šmarješke Toplice, telefon dopoldne 24-341, popoldne 84-004.
ZASTAVO 101 comfort, prva registracija 1981, prodam. Telefon 24-712.
Za NSU 1000 prodam razne dele. Telefon (061) 851-129.
R 12, letnik 1970, leva vrata in blatnik karambolirana, v voznom stanju, prodam. Dragan, Sentrupert 64.
FIAT 126, letnik 1976, neregistrirana, prodam. Kovačič, Valantičeva 5, Novo mesto.
R 4 GTL, letnik 1982, prodam. Brane Gazvoda, M. Brusnice 3.
ZASTAVO 750, letnik 1970, registrirano, prodam. Telefon (068) 21-881, popoldne.
WARTBURG, letnik 1977, registriran do oktobra 1983, prodam. Telefon (068) 72-134.
Zaradi odhoda v JLA prodam motor APN 4. Anton Gašpersič, Dol. Straža 22.
LADO 1200, letnik 1977, prodam. Prudič, Družinska vas 70, Šmarješke Toplice.
WV 1200 g, letnik december 1975, prodam. Informacije na telefon

28. in 29. 11. ameriški barvni film Jaz in nilski konj. 30. 11. in 1. 12. ameriški barvni film Asi neba. 3. in 4. 12. ameriški barvni film Vojna na kolesih. 5. in 6. 12. hongkonški barvni film Zmaj proti tihotapcem drog. 7. in 8. 12. ameriški barvni film Sladke avanture.

CRNOMELJ: 25. in 28. 11. ameriški film Zmaj v ognju. 26. 11. ameriški film Kje sta Tom in Jerry. 26. 11. angleški film Plemeniti Tom. 28. 11. jugoslovanski film Sezona miru v Parizu. 29. in 30. 11. jugoslovanski film Hajka. 2. 12. italijanski film Duh v postelji.

KOSTANJEVICA: 27. 11. ameriški film Prihod vojaka. 28. 11. ameriški film Invazija treh bitij. 4. 12. ameriški film Ljubezenska zgodba št. 2. 5. 12. jugoslovanski film Avanture Borivoja Šurdilovića.

KRŠKO: 27. in 28. 11. domači film Se spominjaš Dolly Bell? 30. 11. ameriški film Tarzan in sirene. SEVNICA: Od 26. do 28. 11. angleški film Drakula

dopoldne 71-711 int. 99, popoldne 71-923.

Z 101, letnik 1978, registrirano do oktobra 1983, v dobrem stanju, prodam. ogled vsak popoldne. Jože Oven, Gaber, Semič.

PRODAM novo moško kolo, motor in verige za Z 101. Telefon 24-055, po 19. uri.

DIANO, letnik 1976, prodam za 48.000 din. Telefon 21-034.

NSU 1200 c, letnik 1971, skupaj ali po delih, prodam. Og led ob nr deljah ali praznikih. Ciril Jurgalič, Groblje 14, Sentjernej.

KADETA, letnik 1972, prodam. Blatnik, Dol. Toplice 165.

DAF 44, star, v voznom stanju, prodam. Telefon 21-338.

LADO STANDARD, dobro ohranjeno, prodam. Lado Černe, Sentjernej 98.

R 4 TLS, letnik 1977, registriran do junija 1983, ohranjen, z dodatno opremo, ugodno prodam. Informacije vsak delavnik na tel. (068) 72-711, po 19. uri.

F 750, letnik 1966, zelo dobro ohranjen, prodam za 3,5 SM. Tekavc, Cesta na grad 39, Sevnica.

Z 101, staro še ne štiri leta, prevoženih 56.000 km, odlično ohranjen, garazirano, prodam. Miro Kuljaj, Mestne njive 14, Novo mesto.

R 16 TS, letnik 1976, prodam. Milan Luzar, Cesta herojev 66, Novo mesto.

ZASTAVO 101 letnik 1977, ugodno prodam. Informacije v večernih urah. Marjan Golobič, Volčičeva 3, Novo mesto.

PRODAM KOMBI IMV 1600 moris, 60000 po generalni, neregistriran, letnik 1973; KOMBI ZASTAVA 435 K, karambolirana, star dve leti. Anton Vrščaj, Kolodvorska 56, Crnomelj, telefon (068) 51-073.

125 P, letnik 1976, odlično ohranjen, ugodno prodam. Martin

Matkovič, Kočevje 6, Crnomelj, telefon (068) 51-571, popoldne. VW h rošč 1300 prodam. Jože Zorko, Dolnja Prekopa, Kostanjevica. ZASTAVO 101, letnik 1976, prodam. Ivan Lipar, Segova 6, Novo mesto.

VW, novega tupa, ugodno prodam. Novak Trivič, Nad mlini 23, Novo mesto.

ZASTAVO 101 L 1300, letnik 1979, prevoženih 45.000 km, prodam. Telefon 71-017, dopoldne.

ZASTAVO 750, letnik 1975, prodam. Mavrič, Križ 37, Tržišče.

FIAT 126 P, letnik 1979. Mežan Marjan Nad mlini 13 od 16. do 18. ure.

PRODAM Volkswagen let. 67 1300, neregistriran, in zastavo 101, let. 72, ter 100-litrski akvarij. Martin Modic, Ragenska 16, tel. 23-948.

PRODAM R-4, neregistriran, star 7 let. Dušan Jenko, Cesta herojev 30, Novo mesto.

PRODAM

PRODAM OGLJE. Oglasite se po 16. uri pri Juršič, Groblje 62, Sentjernej.

PRODAM GUMO CEAT 165 x 13-70. Tel. 21-712, popoldne.

UGODNO PRODAM harmoniko 100 W ozvočenje in bas kitara. Tel. 21-722.

UGODNO PRODAM leseni model ladje Cytisark in do polovice izdelan gobelin „Poslednja večerja“ z vsem materialom za nadaljnje delo. Tel. (068) 51-512.

PRODAM točilni pult 2,70 m s hrastovo oblogo, kuhinjsko napo (180 x 190 m) z vgrajeno ventilacijo, hladilnik „končar“ z zmrzovalnikom, štedilnik (2 električna, 4 plin) s polno plinsko jeklenko, vse staro tri leta, ter glasbeni avtomat znamke Jupiter. Informacije vsak dan razen sobote in nedelje. Emil Roglič, gostilna Trdinov hram, Novo mesto.

PRODAM rabljenjo ostrežo 9 m dolžine. Jože Vovko, Dobravica 20, Sentjernej.

PRODAM JUKE BOX, 3 M. Naslov v upravi lista (5029/82).

PRODAM TELICO 8 mesecev brejo metafonko. Vinko Povše, Dol. Toplice 18.

PRODAM 160 kg težkega prašiča. Naslov v upravi lista (5030/82).

NOSECNISKI PLAŠČ in obleko št. 40 ugodno prodam. Tel. 25-986.

PRODAM dve breji ovci. Rozman, Vrhpeč 17, Mirna peč.

PRODAM GARDEROBNO STENO. Naslov v upravi lista (5032/82).

PRODAM ladijski pod (hrast, smreka) za stenske in stropne obloge. Tel. 22-953.

PRODAM kompresor Trudbenik EKZ-3 180 m3/h z elektromotorjem 27 KW, kompresor Trudbenik dve glavi, 230 litrov, 7 bar. Kompresor „Prva petoletka“, dve glavi, dva rezervoarja po 60 litrov. Anton Vrščaj, Kolodvorska 56, Crnomelj, tel. (068) 51-073.

PRAŠIČA za zakol, 100 do 200 kg, prodam. Dol. Gradišče 4, Sentjernej.

PRODAM konjsko opremo (kamat) 21 col, konjske brane (1 par). Martin Hočevar, Mal. Orehek 7, Stopiče.

PRODAM lepo ohranjeno jedilnico Monaco. Tel. 23-647 zvečer.

PRODAM večjo količino krompirja in repe. Jože Brkopec, Vrhe pri Dolžu, Stopiče.

PO UGODNI CENI PRODAM dnevno sobo. Ogled vsak dan. Tel. 22-236.

UGODNO PRODAM dobro ohranjeno kuhinjo Marles. Vlasta Drab, Gorenja vas 6, Šmarješke Toplice.

PRODAM PRAŠIČA. Franc Rupar, Goriška vas 12, Škocjan.

ZMRZOVALNO SKRINJO 380 l, prodam. Tel. 23-979.

PO UGODNI CENI PRODAM hrastove plohe 5 m, motorno žago Husquarna 1100 in NSU 1200, registriran do maja. Dol. Kamenec 27.

NUJNO PRODAM novo diatonično harmoniko B, Es, As, Des, za 28.000 din. Slavko Antončič, Gor. Gradišče 25, Sentjernej.

PRODAM dve leti rabljen kotel za centralno kurjavo TAM STADLER, 35.000 kcal. Informacije po tel. (068) 25-336.

MALO RABLJEN DEKLISKI PLAŠČ št. 12 ugodno prodam. Naslov v upravi lista (5034/82).

UGODNO PRODAM dva lončena sobna kamina. Stanislav Suša, Titova 67, Senovo.

PRODAM leseni grušt za fasado za večjo hišo. Grden, Veliki Videm 20, Velika Loka, tel. 44-102.

PRODAM 3 mesece stare rjave jarečke. Odlične nesnice. Stanonik, Log 9, 64220 Škofja Loka.

PRODAM pevsko ozvočenje, samo glavo „SOLTON 2000“ z vgrajenim ehom in melotron „GRUMAR“ MULTIMAN S. Hrastovšek, K Roku 94, Novo mesto.

PRODAM malo rabljen nemški Hamonij MAGNUS ELEKTRONIC CMORD ORGAN Lešnjak, Kristanova 10.

PRAŠIČA, težkega 170 kg, prodam. Informacije na telefon 23-090, od 18. do 20. ure (Božič). GUMI VOZ (15 col), malo rabljen, prodam. Niko Vrličič, Bojanci 35, 68344 Vinica.

PRODAM dve novi široki gumi (185-13 SR 70) in ročno električno brusilko. Franc Pavlin, Gor. Brezovica 33, 68310 Sentjernej.

PRODAM starejšo dobro ohranjeno spalnico s kavečm. Pepca Luzar, Crmošnjice 20, Stopiče, ali telefon (068) 22-768.

STROJ za izdelovanje betonskih kvadratov s podstavki prodam po ugodni ceni. Telefon 56-667.

KRAVO, 8 mesecev brejo, staro 5 let, prodam. Gašpersič, Podgora 23, Straža.

LESENO BRUNARICO (5 X 7 m), še v dobrem stanju, prodam. Franc Rabzelj, Gor. Stara vas 17, Sentjernej.

PRODAM električni pisalni stroj, hjojico, otroški voziček in otroški avtosedež. Telefon 21-034.

GARAŽO na Mestnih njivah prodam. Telefon 21-616.

POSEST

HIŠO z gospodarskim poslojem, takoj vseljivo, prodamo. Poizve se na Drski 30, Novo mesto, telefon 22-921.

PRODAM sodobno grajeno stanovanjsko hišo (nedokončano) ob vznožju Trške gore (nad Bajnofom). Električna in asfalt. Informacije na telefon (068) 217-404, (068) 21-336, 23-897.

PRODAM GOZD za poseko v izmeri 13.700 m2 pri Uršnih selih. Od glavne ceste Birčna vas-Padež-Radovha je oddaljen 200 m. Dostop možen za vsa vozila. Cena je 20 SM. Informacije dobite pri Ivanu Okleščenu, Uršna sela 84.

OJBVESTILA

OBVEŠČAM, da sem odprl kovaško obrt za vsa manjša kovaška dela, kot so kovanje konj, rezanje kравjih parkljev; izdelujem tudi vse vrste prikolic in avtomobilskih priključkov. Storitve, kot so kovanje konj in rezanje parkljev, opravljam tudi na domu. SPLOŠNO KOVAŠTVO JOŽE FLORJANČIČ, Sela pri Ratežu 22, Novo mesto.

CENJENE STRANKE OBVEŠČAM, da imam na zalogi naravno jelkovo eterično olje za zdravljenje astme, bronhitisa in prehladov, mazilo proti revmi, proti boleznim ožilja in gliivičnim ekcemom ter olje proti žledodnim bolečinam in ranam. Posljam po povzetju. Navodila so priložena. Stanislav ERJAVEC, Poklukarjeva 57/a, 61000 Ljubljana.

SPOROČAMO STRANKAM, da prodajamo kokoši. Stane ZDRA-

VJE, Zalog 17, Novo mesto. KVALITETNE SADIKE JABLAN IN HRUŠK lahko nabavite v popoldanskem času pri Stanetu PREŠERNU, Lobetova 42, Novo mesto.

OBVEŠČAM CENJENE STRANKE, da sem odprl novo avtokleparstvo Franc KOŽAR, Pristava 15, podbočje.

RAZNO

Če si osamljen vdovec, star od 60 do 75 let, v svojo hišo, v lepem kraju, se oglasi 60-letni vdovi z lepo pokojnico. Šifra: „LOJZKA-SLAVKA“.

Od 26. oktobra se pogreša črn psiček, kodrček (ovčeka), z visečimi ušesi in prikrajšanim repkom. Kdor bi kaj vedel o njem, ali videl, kdo ga je odpeljal, naj mi proti nagradi sporoči na naslov Dušan Čelan, Smihelska cesta 4 pri železniški postaji Kandija, Novo mesto.

POSLOVNE PROSTORE v centru mesta Krško dajem v najem. Informacije na telefon (068) 71-231.

Dve starejši upokojenki v Trebnjem (poleg cerkve) iščeva gospodinjjo (upokojenko). Hrana in stanovanje v hiši, plačilo po dogovoru. Ivana Senica, Rimska cesta 8 a, 68210 Trebnje.

Kmetijski stroji

TRAKTOR UNIMAG in VW 1200 v voznom stanju prodam. Informacije dobite pri Pavletu v Zburah - gostilna ali pri Jakobu Novaku, Čelevec 14, Šmarješke Toplice.

ČESTITKE

Dragemu atu ANTONU ŠEGINA iz Tribuč 52 pri Črnomlju želijo za 75. rojstni dan veliko zdravja,

sreče in zadovoljstva v krogu svoje družine, enako mami za bližnji praznik. Sinovi in hčerke z družinami.
20. novembra je praznovala 80. rojstni dan draga in dobra mama in stara mama NEZA DERČAR iz Podgore 10. Za ta visoki jubilej ji iskreno čestitajo sinovi in hčere z družinami, vnuki in pravnuki.
Dragi mami-MARIJI HUDE iz Malenske vasi pri Mirni peči iskrene čestitke in obilo zdravja ob praznovanju 83-letnice želijo vsi njeni.
Dragi očka JOZE PUCELJ z Odrge pri Trebnjem praznuje 53. rojstni dan. Obilo trdnega zdravja in družinske sreče mu želi hčerka Joži z družino.

PREKLICI

ANICA POVŠE, Dolenske Toplice 18, prepovedujem odlaganje zemlje na mojem travniku v Straži - Strmole pri silosu. Kdor tega ne bo upošteval, ga bom sodno preganjala.
ALOJZ HRASTAR, Srednje Grčevje 1, Otočec, opozarjam ALOJZA ROBEKA iz Šmarjeških Toplic, naj preneha z neresničnimi govoricami, sicer ga bom sodno preganjal. Zahvaljujem pa se ALOJZU JOŽEFU iz Herinje vasi za razumevanje.
DARKA ZUPANČIČ iz Črešnjeh n. h., Otočec, prepovedujem hojo po moji parceli, posebno Teropščevim. Kdor tega ne bo upošteval, ga bom sodno preganjala.

ZAHVALA

ZAHVALJUJEM se vsem udeležencem pri gašenju požara gospodarskega poslojja v Rumanji vasi. Posebna zahvala gasilskim deseternam Vavta vas in Dol. Straža ter poklicni gasilski enoti iz Novega mesta za požrtvovalno, humano in uspešno delo. Zahvaljujem se tudi vaščanom Vršana pri Sušcah za podarjeno seno in vaščanom Rumanje vasi za vsestransko pomoč. Ivan GRIL.

V SPOMIN

Danes mineva dve leti, odkar nas je zapustila naša ljubljena žena, mama in babica

ANTONIJA
LUZAR

iz Novega mesta

Hvala vsem, ki se je spominjate in prizigate svečbo na njenem grobu.

VSI NJENI

*Tebe išče misel moja,
ko užiga zarja dan,
zvezda mila, najjasnejša,
ko se spušča noč na plan.*

ZAHVALA

Ob bridki izgubi nadvse skrbnega 68-letnega očeta, dedka, brata in svaka

JOŽETA KOZJANA

iz Božakovega 12

se iskreno zahvaljujemo sosedom, sorodnikom in znancem, ki ste nam v težkih trenutkih stali ob strani. Hvala osebju internega oddelka, posebno dr. Starcu. Najlepša hvala duhovnikom za opravljeni obred, kakor tudi pevcem. Hvala organizacijam: GD in OZB Božakovo, KZ in ČD Metlika, kolektivom Alpina - Žiri, Komet, Beti - menza, Iskra - Commerce, Avtomontaza. Še enkrat hvala vsem, ki ste z nami sočustvovali, nam izrekli sožalje in kakorkoli pomagali.

Žalujoči: vsi njegovi

ZAHVALA

Ob smrti dragega moža, očeta, sina, brata, svaka in strica

JOŽETA KORČETA

iz Soteske 3

se iskreno zahvaljujemo vsem vaščanom, prijateljem, delovnim organizacijam, društvom, govorniku, osebju oddelka za intenzivno nego, župniku, pevcom in godbi za spremstvo na zadnji poti in za vsu nudeno pomoč v težkih trenutkih. Iskrena hvala vsem, ki ste pokojnega v času boleznih obiskovali.

Žalujoči: vsi njegovi

DOLENJSKI LIST

IZDAJA: DITC, tozđ Časopis Dolenjski list, Novo mesto.
USTANOVITELJ LISTA: občinske konference SZDL Brežice, Crnomelj, Kočevje, Krško, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Trebnje.
IZDAJATELJSKI SVET je družbeni organ upravljanja. Predsednik: Niko Rihar.
UREDNIŠKI ODBOR: Ksenija Khalil (direktor in glavni urednik), Marjan Legan (odgovorni urednik), Ria Bačar, Andrej Bartelj, Marjan Bauer (urednik Priloge), Bojan Budja, Zdenka Lindič-Dragaš, Milan Markelj, Pavel Perc, Jože Prime, Drago Rustja, Jože Simčič, Jožica Toppey, Ivan Zoran in Alfred Železnik. Tehnični urednik Priloge: Dušan Lazar. Ekonomska propaganda: Janko Saje, Iztok Gačnik in Merko Klinc.
IZHAJA vsak četrtek - Posamezna številka 12 din. Letna naročnina 480 din, plačljiva vnaprej - Za delovne in družbene organizacije 960 din - Za inozemstvo 960 din ali 23 ameriških dolarjev oz. 52 DM (oz. ustrežna druga valuta v tej vrednosti) - Davizni račun 52100-620-170-32000-009-8-9 (Ljubljanska banka, Termeljna dolenjska banka Novo mesto).
OGLASI: 1 cm višine v enem stolpcu za komercialne oglase 220 din, za razpise, licitacije ipd. 300 din, 1 cm na določeni, srednji ali zadnji strani 330 din, 1 cm na prvi strani 440 din. Vsak mali oglas do 10 besed 100 din, vsaka nadaljnja beseda 10 din. Za vse druge oglase velja do preklica cenik št. 13 od 1. 11. 1981 dalje. Na podlagi nenenja sekretariata za informacije IS skupščine SRS (št. 421-1/72 od 28. 3. 1974) se za Dolenjski list ne plačuje davek od prometa proizvodov.
TEKOČI RAČUN pri podružnici SDK v Novem mestu: 52100-603-30624 - Naslov uredništva 68001 Novo mesto, Glavni trg 7, p. p. 33 (telefon (068) 23-606 - Naslov uprave Jenkova 1, p. p. 33 tel. (068) 22-365 - Naslov ekonomske propagande in malih oglasov: Glavni trg 3, p. p. 33, telefon (068) 23-611 - Nenaročnih rokopolov in fotografij ne vračamo - Časopisni stavek, filmi in prelom DITC tozđ Grafika Novo mesto - Barvni filmi in tisk: Ljudska pravica, Ljubljana.

*Ne jokajte ob mojem grobu,
le tiho k njemu pristopite,
spomnite se, kako trpel sem
in večni mir mi zaželite.*

ZAHVALA

Po mučni in dolgotrajni bolezni nas je v 79. letu za vedno zapustil naš dobri mož, brat in stric

FRANC HROVATIČ

iz Koroške vasi 1

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem za darovane vence. Posebno zahvalo smo dolžni patronažnim sestram za lajšanje bolečin, ZZB Podgrad, tov. Alojzu Murnu in Francu Luzarju za poslovilne besede ob odprtem grobu. Iskrena hvala družini Bakšič, pevcem in župniku za opravljeni obred.

Žalujoči: žena Rezka in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

V 66. letu nas je 31. oktobra za vedno zapustil dragi mož, oče, stari oče in brat

JANKO PETRIC

Tušev dol 15 pri Črnomlju

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki so pokojnega tako številno spremili na zadnji poti, mu darovali vence in cvetje, nam pa kakorkoli izrekli sožalje. Posebej se zahvaljujemo obema govornikoma za lepe poslovilne besede v imenu krajevne organizacije Zveze borcev in Gasilskega društva. Prav tako lepa hvala črnomaljskemu župniku za opravljeni obred.

Žalujoči: žena Zalka, sin Silvo in hčerka Anica z družinama, sestra Micka, Ančka in Fančka ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame in stare mame

MARIJE PLUTOVE

iz Oskoršnice 6

se toplo zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom in znancem, ki ste pokojno v tako velikem številu spremili na zadnji poti, ji poklonili vence ter cvetje, nam pa izrekli sožalje. Iskreno se zahvaljujemo Plutovim, Firovim in Jaksatovim za nesebično pomoč, DO Iskra iz Semiča, DO Gradis iz Ljubljane, DO Belt iz Črnomlja in DO Emona Dolenjka - tozd Črnomelj. Najlepše se zahvaljujemo župniku za opravljeni obred. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoči: sinovi Tone, Ivan in Peter z družinami ter Jože, hčerke Marija, Lojzka in Francka z družinami ter ostalo sorodstvo

Semič, Črnomelj, Črnuče

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naših dragih

JOŽETA IN MARIJE SINTIČ

iz Planine pri Podbočju

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem za podarjeno cvetje in za spremstvo pokojnih na njuni zadnji poti. Zahvala velja tudi pljučnemu in internemu oddelku bolnice Novo mesto, organizaciji Zveze borcev, GD Podbočje in župniku za lepo opravljeni obred. Vsem še enkrat iskrena hvala.

Žalujoči: vsi njihovi

ZAHVALA

Ob boleči, nenadomestljivi izgubi naše drage žene, mame, stare mame, prababice, sestre in tete

KATARINE MILEK

roj. Šegina
Griblje 50

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem, delovnim organizacijam in sodelavcem, ki so nam v težkih trenutkih pomagali, izrekli sožalje, darovali vence in cvetje, počastili njen spomin ter jo tako številno spremili na njeni zadnji poti. Lepo se zahvaljujemo tudi osebju nevrološkega oddelka bolnice v Novem mestu za zdravljenje in nego v času njene bolezni. Pristrčna zahvala tudi župniku za lepo opravljeni pogrebni obred kakor tudi pevcem za zapete poslovilne pesmi. Vsem še enkrat pristrčna hvala!

Njeni žalujoči!

ZAHVALA

Ob nenadomestljivi izgubi naše drage mame in stare mame

ANE PAULIN-ČRTALIČ

se zahvaljujemo vsem, ki so jo spremili k večnemu počitku, ji darovali cvetje in sočustvovali z nami. Zahvaljujemo se tudi župniku, novomeški godbi in pevskemu zboru iz Smihela.

Žalujoči: hčerke Ivanka z možem in sinom Ludvikom, Mari in Justji z družinama ter sinova Slavko in Stane z družinama

ZAHVALA

Ob nenaadni in boleči izgubi našega dragega

IVANA PETELINKARJA

upokojenca
iz Cegelnice 20

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, bivšim sodelavcem Zavoda SRS za rezerve iz Straže, kolektivu tozd IMV Šmarjeta, prijateljem in krajanom, ki ste pokojnega spremili na njegovi zadnji poti, mu darovali vence in cvetje ter nam osebno ali pisno izrazili sožalje. Se posebej se zahvaljujemo dr. Vodniku za zdravniško pomoč. Iskrena hvala župniku za pogrebni obred in poslovilne besede. Vsem in vsakomur še enkrat najlepša hvala!

Žalujoči: žena Gizela, sin Ivan z ženo Nado, vnuk Janez z družino in vnukinja Jolanda

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage žene in mame

ANGELE KONDA

iz Kota pri Semiču

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, vaščanom, sodelavcem, prijateljem in znancem, ki ste nam nudili nesebično pomoč, pokojnici darovali cvetje in jo v tako velikem številu spremili na njeni zadnji poti. Iskrena hvala govornikoma za poslovilne besede in vsem, ki ste nam ustno ali pisмено izrazili sožalje.

Žalujoči: vsi njeni

ZAHVALA

V 81. letu starosti nas je zapustila naša mati, sestra in teta

JOŽEFA ŠKOF

iz Gor. Vrhopolja

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem za izrečeno sožalje, podarjeno cvetje in vence, podjetju Iskra iz Šentjerneja, internemu oddelku bolnišnice Novo mesto ter kaplanu za opravljeni obred.

Žalujoči: vsi njeni

V SPOMIN

24. novembra je minilo dve leti od tragične smrti našega dragega zaročenca, sina in brata

FRANCIJA POŽESA

s Podboršta 14 pri Trebnjem

V naših srcih je še bolečina. Odšel si mnogo prezgodaj, spomin nate pa je ostal. Vsem, ki se ga spominjate in obiskujete njegov prerani grob, iskrena hvala!

Vsi njegovi

*Kje si, ljuba mama,
kje tvoj mili je obraz,
kje je tvoja skrbna roka,
ki skrbela je za nas?*

V SPOMIN

Mineva leto, odkar nas je za vedno zapustila naša draga žena, mamica, sestra in svakinja

MARIJA GRČAR

roj. Brinovec
z Mirne 126

Hvaležni smo ji za vse, kar je dobrega storila za nas, in jo bomo za vedno ohranili v najlepšem spominu. Zahvaljujemo se tudi vsem, ki se je spominjate in ji prinašate cvetje in prižigate svečke na njenem preranem grobu.

V tih žalosti: vsi njeni
Mirna, dne 18. novembra 1982

Portret tega tedna

SUHORSKA ŠOLA

S tem, ko bodo jutri na slavnostni seji v počastitev praznika metliške občine najvišje občinsko priznanje, eno od treh letošnjih plaket občine Metlika, podelili podružnični osnovni šoli Suhor, ne bo to priznanje dobila šola le za svoje dobro dolgoletno pedagoško delo, ampak v veliki meri tudi za to, ker se je res vrstila v delo in življenje številnih gorjanskih vasi v krajevnih skupnostih Suhor in Jugorje. Tako bo plaketo prejela šola kot pedagoška ustanova in šola kot tisto tkivo, ki mu življenje dajejo topli in pristi medčloveški odnosi, kakršne je v veliki meri spletla prav ona.

Suhorska šola je dobrih dvanajst let štirirazredna podružnica metliške šole, v šolskem letu 1975/76 pa je prva v Beli krajini in med prvimi v Sloveniji sploh postala celodnevna šola. Število otrok se že vsa ta leta giblje med 50 in 60, vsekoli pa imajo kombiniran pouk, se pravi tri oddelke štirih razredov. Od štirih učiteljic je Marija Knez na suhorski šoli že osemnajsto leto, lep del življenja sta tu preživeli Tončka Radkovič in Milena Starešinič; Radkovičeva in Starešiničeva sta bili tudi sami učenci te šole, vse tri žive v suhorski krajevni skupnosti, Milena Jerman pa je „nova moč“ in se vozi iz Črnomlja.

„Na šoli deluje kar 18 interesnih dejavnosti, od dramske, pevskega zbora, literarne, lutkovne, likovne, vezeninske do obrambne, prometne in vrtnarsko-kmetijske,“ je začela pripovedovati o pestri dejavnosti šole vodja Tončka Radkovič. „Naši učenci redno sodelujejo na raznih tekmovanjih in pošiljajo svoje prispevke na številne razpise; tako so tri leta zapored ob dnevu varčevanja dobili od Ljubljanske banke v Novem mestu prvo nagrado za likovni prispevek. Ze peto leto deluje na šoli pionirska hranilnica, naša, zelena straža, večkrat na

leto očisti vasi razne navlake, že vrsto let zbiramo star papir, steklo in železo in pri tem otrokom prizadevno pomagajo tudi starši,“ je naštevila Radkovičeva.

Seveda v teh krajih ni proslava, da ne bi v kulturnem programu sodelovali suhorski šolarji, šola pa tesno sodeluje tudi z mladinsko organizacijo. Vsaj dvakrat na leto pripravijo lutkovno igrivo in povabijo na predstavo tudi predšolske otroke iz obeh krajevnih skupnosti. Prejšnji petek, na proslavi 30-letnice pokrovitelja suhorske šole, Jugotekstil-Impexa, so suhorski šolarčki z belokranjskimi plesi in recitacijami ljudskih pesmi dejansko spravili na noge dvorano Cankarjevega doma.

O tesnih in prisrčnih vezeh, ki jih je spletla ta šola, ne nazadnje govori tudi pokroviteljstvo te ljubljanske delovne organizacije, ki traja že po njih 22 let. „Prvič nas je za novo leto obdaril njihov dedek Mraz, ko sva bili z Mileno še učenci naše šole in od takrat vsako leto,“ pravi Radkovičeva. „Brez res izdatne pomoči Jugotekstil-Impexa na Suhorju ne bi imeli celodnevnih šol. Ne samo, da že devet let zapored na njihove stroške pripravijo na morju za vse učence enotedensko šolo v naravi, ampak so prispevali tudi denar za ureditev centralne kurjave, za opremo šole in telovadnice, podarili so jim dva televizorja, in še in še.

Jutri bodo najvišje občinsko priznanje dobili sedanje in prejšnje učiteljice, matična šola, sedanjí in nekdanji učenci, marsikatera mama in oče, delavci Jugotekstil-Impexa pa tudi suhorske trgovke, ki spravljajo papir, da pridejo ponj šolarji, in tisti krajan, ki zorje šolsko njivo, in tisti, ki s traktorjem odpelje zbrano staro železo. Vse to je suhorska šola.

A. BARTELJ

S kamnom ubila spečega starčka

Krvavi aprilski dogodki v Kotu pri Semiču v celoti pojasnjeni – Gracarju in Smiljaniču po 12 let zavora za zverinski uboj Matije Štuklja – Na kazen vplivala težka mladost

Triindvajsetletni Martin Gracar iz Uršnih sel in leto dni starejši Marjan Smiljanič iz Novega mesta sta zverinski plan, po katerem sta nekaj mesecev pozneje umorila 73-letnega Matijo Štuklja iz Kota pri Semiču, skovala že 12. januarja letos, ko sta se po daljšem premoru ponovno srečala v celjskih zaporih. Gracar je Štuklja namreč poznal, saj je že delal pri njem, vedel pa je tudi to, da ima starček doma spravljen denar in predvsem to, da živi sam.

Mladeniča sta se že v zaporih dogovorila, da se dobita 16. aprila letos, ko so oba čez vikend spustili domov, v gostišču Rotovž na novomeškem Glavnem trgu. Tisti petek se je Gracar ob prihodu v Novo mesto najprej javil na novomeški postaji milice, nato pa je odšel domov v Uršna sela. Tam se je zadržal vsega 15 minut, potem pa odšel na dogovorjeni sestanek v Rotovž. Fanta sta se zmenila, da potovanje v Semič za en dan odloži, odločila sta se raje za ponoven sestanek ob 22. uri, ko sta odpotovala v Ljubljano in tam mimogrede na železniški postaji odkradla neko žensko. V soboto pa sta se v Novem mestu ponovno srečala. Po prijetnem večeru v družbi deklet v novomeškem Domu JLA sta z večernim vlakom ob 21.15 odpotovala v Semič. Potovala sta vsak zase, kot da se ne poznata. Tako sta se obnašala tudi na železniški postaji.

Do zaklenjene Štukljeve hiše sta odšla skupaj; med potjo je Smiljanič pobral kamen; kasneje se je pokazalo, da je bil težak domala 2 kilograma. Preko vetrolova je Gracar splezal na streho, odmaknil nekaj opek in se skoz odprtino spustil na podstrešje, od tam pa v prtiličje. Odklenil je vrata Smiljaniču in skupaj sta zatem vstopila v spalnico Matije Štuklja. Starček je spal. Gracar je začel brskati za denarjem, Smiljanič pa je nadzoroval Štuklja. Ta se je zaradi ropota pričel prebujati, na vprašujoči Smiljaničev pogled pa je Gracar dejal: „Počiga!“ Najmanj dvakrat je nato Smilja-

nič z vso silo z med potjo pobranim kamnom treščil Štuklja po glavi, mu zdrobil lobanjo, zaradi česar je starček kmalu umrl. Ne oziraje na to sta Smiljanič in Gracar nadaljevala iskanje in v krvi pod vzmetnico našla želeni plen: 19.000 dinarjev. Krvave bankovce sta si razdelila in odšla.

Delavci novomeške UNZ niso imeli lahkega dela, toda nekaj zaradi najdenih vlaken Gracarjevih in Smiljaničevih oblačil na strehi in sobnem oknu, nekaj pa zaradi drugih okoliščin se je pričel krog osumljencev ožiti. Pri Gracarjevih so zapornikih so še našli nekaj okrvavljenih bankovcev, ki jih je prijateljstvo razdelil, nekaj denarja je bilo skritega tudi na Uršnih selih.

Zverinski dogodek je Belokranjce hudo pretresel in nič čudnega ni, da je bilo za sojenje morilcema pred nekaj dnevi v Črnomlju tolikšno zanimanje. Tudi komentarjev na račun izrečenih kazni je bilo veliko. Zato moramo napisati, da je senat pri izreku sodbe upošteval izredno težko mladost obdoženec, neureje-

ne družinske razmere, v katerih je imel svoje mesto tudi alkohol, in to, da sta obtoženca že od mladih nog rasla prepuščena sama sebi.

Za umor je sodišče prisodilo vsakemu 10 let zavora, za tatvino 2 leti, tako da je bila vsakemu izrečena enotna kazen 12 let zavora.

B. B.

POTEGNILO GA JE V STROJ

Franc Kastelic iz Trate pri Kočevju je v soboto okoli 10. ure delal na stružnici v Tekstilani. Stružil je jeklen česalnik volne, očitno pa se je pri tem z roko preveč približal česalniku. Ta ga je zgrabil za ročaj in z njega strgal delovno obleko, Kastelica pa je potegnile med česalnik in sanke stružnice. Hudo poškodovanega so odpeljali v ljubljanski Klinični center.

V KRIZIŠČU ZAPRL POT

Na regionalni cesti med Brezicami in Bizeljskim je prišlo 19. novembra ob 12. uri do hujše prometne nezgode, ki jo je zakrivil Anton Pogorevc iz Cundrova. Ta je z osebnim avtom zapeljal v kraju Vučkoše na levo in s tem zaprl pot Danijeli Šepce. Avtomobila sta silovito trčila, pri tem pa so se poškodovali voznik Pogorevc in njegova sopotnika Slavko in Cvetka Pogorevc. Ugotovili so tudi, da je Pogorevc vozil vinjen. Škode je bilo za 100.000 din.

LAŽNO PRIJAVIL NESREČO

Prejšnji četrtek je bilo brežiški postaji milice sporočeno, da je prišlo na cesti med Brezicami in Dobovo v vasi Trnje do hude prometne nesreče, pri kateri naj bi neznan avtomobilist podri kolesarja, 55-letnega Stanka Topolovca iz Velikih Malenc, in ga hudo poškodoval. Med zbiranjem obvestil in ogledom nezgode pa se je pojasnilo, da je Topolovec zaradi vinjenosti sam padel po cesti.

POZIV GLASU MLADIH

Občinska konferenca ZSMS Črnomelj in organizacijski odbor Glas mladih 1983 pozivata avtorje besedil dolenske regije, ki želijo sodelovati na Glasu mladih 83, da pošljejo svoja besedila Občinski konferenci ZSMS Črnomelj do 31. 12. 1982. Najboljša besedila bodo uglasbena v zabavnem ritmu. Uglasbili jih bodo skladatelji amaterji. Če ima kdo že uglasbena besedila, lahko takoj pošlje oboje. Pesmi bodo izvajali pevci amaterji na zabavno-glasbeni prireditvi Glas mladih 83 v mesecu juniju v Črnomlju.

Podrobne informacije lahko dobite pri Občinski konferenci ZSMS Črnomelj, telefon 068 51 010.

Sekretar OK ZSMS Črnomelj: Jože Stegne

Gre za življenje, ne kolajne

Govori Ivan Peršak, predsednik Zveze paraplegikov

Potem ko so marca lani v Ljubljani paraplegiki in tetraplegiki Bosne in Hercegovine, Hrvatske, Vojvodine in Slovenije ustanovili medrepubliški koordinacijski odbor, je delovanje ljudi, ki jih je prizadela ohromelost, postalo načrtnejše. To velja

Ivan Peršak zlasti za obe republiki in avtonomno pokrajino, kjer so slovenski paraplegiki, ki imajo v državi jasno urejene razmere, pomagali postaviti na noge zveze paraplegikov. Zanimi-

vo je, da take organizacije, žal, še ne poznajo v Srbiji, v Črni gori so šele na začetni stopnji organiziranosti. Makedonija je tik pred ustanovitvijo zveze, medtem ko na Kosovu pravijo, da nimajo paraplegikov.

„Največ je vredno, da smo se sami združili in usodo vzeli v svoje roke,“ zatrjuje Ivan Peršak, predsednik slovenske Zveze paraplegikov in eden od pobudnikov za boljše povezanost paraplegikov v Jugoslaviji. Paraplegiki so tudi na nedavnem koškarskem turnirju na Senovem znova potrdili, da jim za zdrave in boljše počutje največ pomeni športna rekreacija. „Ne gre za kolajne. Več je vredno, da enega ohranimo pri življenju kot ducat medalj. Paraplegike tako iztrgamo iz zaprtih prostorov. Pridobivanje telesnih sposobnosti je edini cilj. Vse to pa seveda zmanjšuje zdravstvene stroške in povečuje delovno zmožnost,“ je povedal Peršak, ki je že 23 let na voziku. Poškodoval se je pri delu, toda ohranil je vitalnost; kot sam pravi, je v nenehnem gibanju in zato je pri najboljših močeh in spodbuja mlajše paraplegike.

P. PERC

KRKA

tozd zdravilišča novo mesto
zdravilišče šmarješke toplice

V novem hotelu Zdravilišča

PONOVNO AKUPUNKTURA

v ambulanti za zdravljenje bolečin

vsak torek in petek od 15. do 19. ure

V istem času deluje tudi nevrološka ambulanta.

P. PERC

Zavrnilo gretje na kurilno olje

Kdo je odgovoren, da so v kurilnici novih blokov v Sevnici namesto kombiniranega kotla vgradili le takega na kurilno olje – Stanovanci ga ne prevzamejo

Ze lep čas sevniska sindikalna dvorana ni bila tako polna kot v ponedeljek, 15. novembra zvečer. Ze tretjič so se namreč zbrali bodoči stanovanci novih blokov na nekdanjem sevniskem sejmišču. Zapisali

smo bodoči, zakaj nimajo že nekakšnega datumov, ko bi se morali vseliti, pa se niso. To pa je že druga zgodba.

V vse hladnejših jesenskih dneh v mestu dviga temperaturo vprašanje, s čim se bodo v teh blokkih gretli. V vročih avgustovskih dneh je bila ob teh blokkih namreč zakopana velikanška cisterna za kurilno olje. Se več, vgrajen je bil kotel samo na olje, čeprav je bil predviden kombiniran. Kako je s tem, naj bi dobili na današnji seji jassen odgovor delegati stanovanske skupnosti.

Komunalna je bodočim stanovalcem ponudila posojilo za nabavo kurilnega olja. Le-ti so lahko brž preračunali, da večinoma kratko-

malo nimajo denarja niti za vračilo takšnega posojila. Vsi so navkljub drugačnemu rotenju odgovornih dvignili roke, da si bo vsakdo kuril

• Zagata s kurjavo v teh novih blokkih je romala v oceno varnostnih razmer na zadnji seji občinske konferencie ZK v Sevnici. Seveda ni bilo mogoče predvideti resitve problema, ki so jo nakazali pravzaprav že bodoči stanovanci sami. To je seveda primer, ki kaže, kako v stanovanskem gospodarstvu ne bi smeli delati.

sam, seveda ne na kurilno olje. Če bodo lahko priključili vsaj gasperček, želijo ti stanovanci jasno vedeti. Zato vztrajajo, da si dimnike ogleda dimnikarski mojster in razčisti glede govoric, češ da dimniki niso ustrežno zgrajeni.

A. ŽELEZNIK

SPOSOJENO TRNJE

Predlagajo znatno večjo udeležbo bolnikov v zdravljenju in pri nakupu zdravil. Bo to veljalo tudi za kantonalne bolnišnice? (Iz Večernjih novosti)

A. Z.

ČASTNI ČLAN AMD KRŠKO – To najvišje priznanje je dobil general Stane Potočar-Lazar (na sliki: levi) za prispevek pri organizaciji SP parov leta 1980.

Prvi začetki so bili na konjeniški stezi

Ob 35-letnici AMD Krško in 25-letnici speedwaya listina častnega člana S. Potočarju

Od 15 članov pred 35 leti je krško Avto-moto društvo naraslo na 408 članov in 120 članov podmladka. Društvo je postalo pomemben dejavnik prometne vzgoje, saj sta vzgoja šolske mladine in pionirjev – prometnikov v ospredju dejavnosti.

Takole bi lahko povzeli poglavite misli iz govora predsednika AMD Krško Ede Komočarja na proslavi 35-letnice društva in 25-letnice speedwaya v krškem Delavskem domu Edvarda Kardelja. V razvoju društva so značilnejša tri obdobja, in sicer prvo od 1947 do 1951, ko je komisija za avtomobilizem in motociklizem iz Zagreba na 1000-metrski konjeniški stezi pripravila prvo motociklistično dirko. Na vsaki dirki v letih 1949 do 1951 se je zbralo od 8 do 10 tisoč ljudi, kar je bilo za tedaj lepo število.

Ko je leta 1951 poplava poškodovala stezo, je prišlo daljše zatišje, kar zadeva organiziranje prireditev na domačih tleh. Zato pa so se Krčani, posebno Edi Buršič, z uspehom udeleževali cestnohitrostnih dirk po drugih krajih.

„Krstni“ datum krškega speedwaya je 18. avgust 1957, ko so dokončali izgradnjo 400 metrov dolge speedway steze. Krško je kmalu dobilo sloves ne le dobrih organizatorjev raznih dirk, marveč tudi zibelke uspešnih tekmovalcev. Štirikratni državni prvak je postal Franc Babič, že kar legenda krškega speedwaya; dvakrat zapored je osvojil ta naslov tudi Ivan Molan. Janez Nunčič in Ewald Babič pa sta Krčanom prinesla naslov mladinskih državnih prvakov. Letošnja zmaga v moštvenem državnem prvenstvu je zato po daljši suši pomenila krono obeh letošnjih jubilejev. Gostje iz pobratenih društev Loniga in Pockinga so pohvalili organizacijske in tekmovalne dosežke, prav tako tudi predsednik AMZS Franci Novak. Številnim posameznikom in organizacijam so podelili častne in spominske plakete ter pismena priznanja za vzorno sodelovanje in pomoč društvu.

P. PERC

Ljudstvo pa je ploskalo

V Repičevini so uvedli benecinate, ki študirajo izven repiških meja, sorodnike delavcev na začasnem delu v tujini, diplomate, ljudi, ki službeno potujejo, in tako naprej. Ljudi je ukrep prizadel in posamezniki so v jezi govorili, da gre za zapiranje meja, predstavniki repiške vlade pa so trdili obratno: da gre za odpiranje repiških meja.

Ljudstvo pa je ploskalo... Po Repičevini je bilo videti dolge vrste čakajočih na olje, ki ga je velikokrat zmanjkalo, zato ga ni bilo dobiti. Odgovorni so trdili, da je pomankanju krivca potrošniška mrzlica in tipi, ki si delajo zaloge, četudi ima olje določen rok trajanja, potrošniki pa so si mislili: boljši vrabec v roki kot golob na strehi in so se nemirno prerivali okrog polic. Nekaj nezadovoljnih je tistim, ki jim je poverjena oskrba, zagrozilo z batinami,

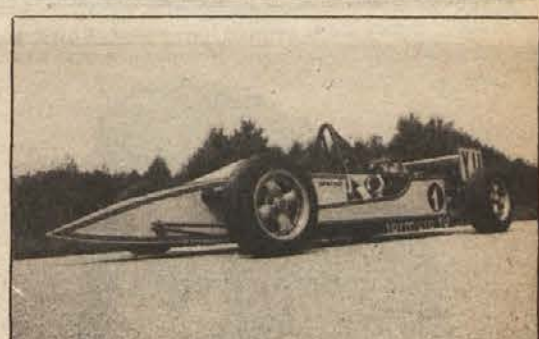
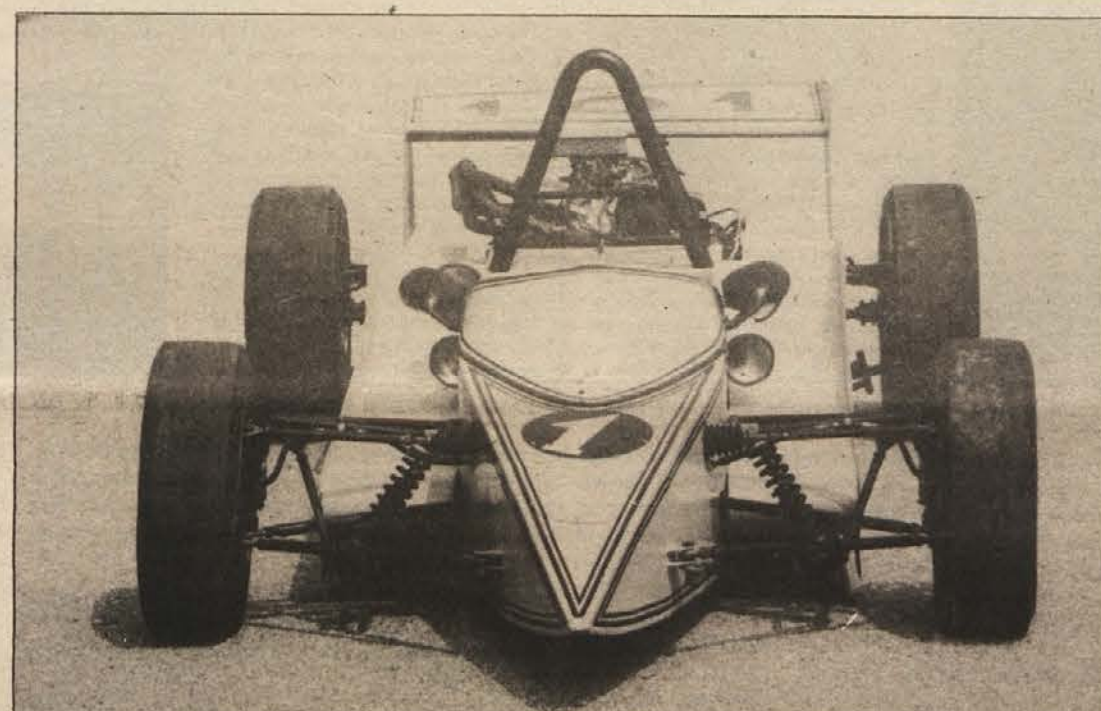
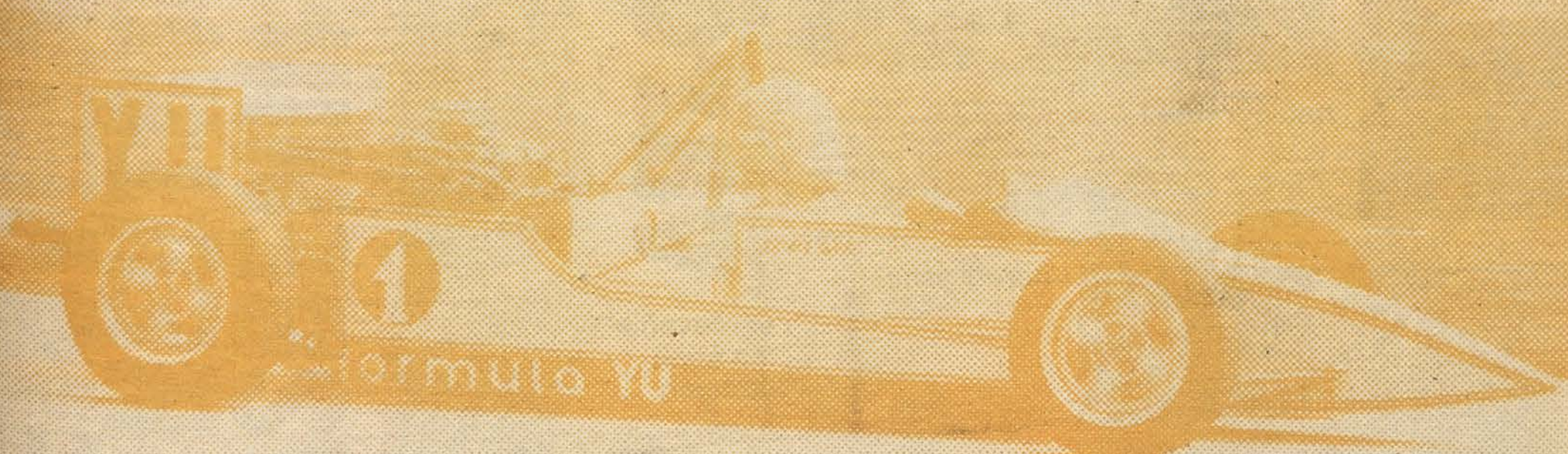
jeme, kot na primer: študente, ki študirajo izven repiških meja, sorodnike delavcev na začasnem delu v tujini, diplomate, ljudi, ki službeno potujejo, in tako naprej. Ljudi je ukrep prizadel in posamezniki so v jezi govorili, da gre za zapiranje meja, predstavniki repiške vlade pa so trdili obratno: da gre za odpiranje repiških meja.

le-ti pa so zagotavljali, da je olja dovolj.

Ljudstvo pa je ploskalo... Le najbolj iznajdljivi Repičani so prišli do plina. Z mesom ni bilo nič bolje; na gosposinstvo je priletel kilogram mesa, pa pika! Nihče ni mogel izbirati med govodino in teletino: vsem enako – kilogram. Vzemi in pojdi, če nočeš, jih je za teboj veliko, ki bodo hoteli! Ali pa, pokliči, pralni prašek! Krajnjoglostjo ga je imelo priložnost kupiti enkrat v štirinajstih dneh, in to te vrečico, pa še to le od šestnajste ure, pet minut in dvaindvajset sekund dalje. Vročevrveči so se razburjali, prihajalo je skoraj do pretepotov, trgovci so si umivali roke z izgovori, da niso nič krivi, ljudstvo, ljudstvo pa je ploskalo – zlasti ob zaključkih gledaliških predstav in na nogometnih tekmah.

TONI GAŠPERIČ

„Odkar vem zase, živim za hitrost,“ pravi 36-letni Janez Alič iz Šentjerneja, konstruktor in inovator, tvorec dirkalnega avtomobila, ki ima vse pogoje, da postane začetnik jugoslovanske nacionalne dirkalne formule.

„Ko sem bil star 15 let, smo fantje v Ljubljani, kjer sem živel, začeli delati motorje. Zadeve so se celo premikale, in to z neznanskim ropotom. Kasneje sem se veliko resneje lotil avtomobilskih dirkalnikov. Veste, narediti težko stvar je nekakšen izziv, bolj ko je zapletena, večji je. Seveda se moraš ob tem zavedati tudi svojih sposobnosti in možnosti. Z izdelovanjem avtov se po svetu in pri nas ukvarjajo številna moštva z inštituti na čelu, marsikatero pa uganejo tudi samotni volkovi. Osnova vsega je seveda znanje. Avto, ki sem ga nazadnje izdelal in ki je nekakšen prototip dirkalnika morebitne jugoslovanske formule, je šest iz moje delavnice. Vsak naslednji je bil bolj izpopolnjen.

Če preberem osnovne podatke iz osebne izkaznice najnovejšega dirkalnika, naj povem, da gre za vozilo, ki je sestavljeno iz delov, ki jih vgrajujejo v Zastavina vozila. Motor zastave 101 je „navit“ na dokaj zložitnih 90 konj, napaja ga dvojni uplinjač, izpušni sistem je hladilnik za olje, prirejen zadaj in spredaj serijske Zastavine zavore, štiristopenjski menjalnik je sposoben s fiata 850, spremenjeno je prestavno razmerje. Karoserija je samonosna, izvedbe monokot z aerodinamičnimi spojlerji. Gume so seveda gladkega profila. Pri 8000 vrtljajih v četrti prestavi doseže avto, ki tehta 350 kilogramov, 220 kilometrov na uro. Krog na dirkališču Grobnik je z nepoklicnim voznikom speljal v 1,58 minute, kar je kar dober rezultat.“

Ko je bil Janez Alič s svojima tesnima sodelavcema Marjanom Črtaličem in Silvom Vinškom iz Šentjerneja letos na Grobniku, se je okoli „formule iz Šentjerneja“ nabrala množica zijal in tudi kar precej poznavalcev in dirkačev. Zakaj?

Odgovor je preprost. Jugoslovani nimamo svoje formule, tekmujejo v formuli „volkswagen“ in tako imenovani formuli 3. Dirkalniki iz omenjenih hlevov seveda niso poceni, z njimi se vozijo in tekmujejo samo tisti, ki so najboljši ali

pa imajo denar. Kot vemo, bo denarja vse manj, predragi dirkalniki bodo še bolj izključevali množičnost, ki je prvi pogoj kakovosti in napredka v vsakem športu.

Janez Alič ponuja poceni in dovolj kakovostno rešitev. Če bi iz dirkalnikov iz njegove delavnice v sodelovanju z Zastavo in Rakovico ustanovili formulo YU-nacional, bi nadobudni dirkači prišli do vozil, ki bi se kosala v svojem razredu. Avtomobili bi bili v primerjavi z uvoženimi formulami, za katere je treba odšteti dva milijona, dokaj poceni. Alič omenja 400.000 dinarjev. Domala vsi sestavni deli dirkalnika so iz domačih tovarn, večja izjema so gume, ki so češke, „barum“. V Jugoslaviji v nekaj naslednjih letih najbrž ne bo denarja za drage uvožene dirkalne avtomobile, poleg tega pa ga ne more kupiti vsak. Do formule YU-nacional pa bi se lahko prikopal vsak malo bolj obeta tekmovalac. Kako na psu je v Jugoslaviji avtomobilski dirkalni šport, pove podatek, da so letos na Grobniku na startu zbrali komaj 8 vozil. Tolikšno število je pogoj, da dirka sploh lahko je. Nekaj avtov ni končalo dirke, kar dobro govori o tehničnem stanju vozil. Pri formuli YU-nacional težav z rezervnimi deli ne bi bilo.

Osnovni pogoj za ustanovitev formule je, da pride iz tovarne ali delavnice vsaj 10 vozil. Alič pravi, da ob primernem zanimanju to ni nikakšen problem, ocenjeno je namreč, da je v Jugoslaviji vsaj 100 ljudi, ki bi bili pripravljeni tak avto voziti in tudi kupiti. Postati pa mora seveda formula, drugače je samo zanimiv tehniški dosežek. Formula lahko postane samo, če šteje družina več kot 10 vozil.

Začaran krog, iz katerega pa konstruktor Janez Alič ne more sam. Treba se je odločiti, ali Jugoslovani potrebujemo avtomobilski dirkalni šport in svojo kakovostno, vendar varčno formulo YU-nacional. Logičen odgovor je, da oboje potrebujemo, tako imenovana stabilizacija najbrž nima namena črtati celih področij življenja in dela.

In kdo lahko trdi, da tehniška kultura, tekmovalni duh in vse, kar gre z njima, niso sestavni del človekovega bivanja?

MARJAN BAUER

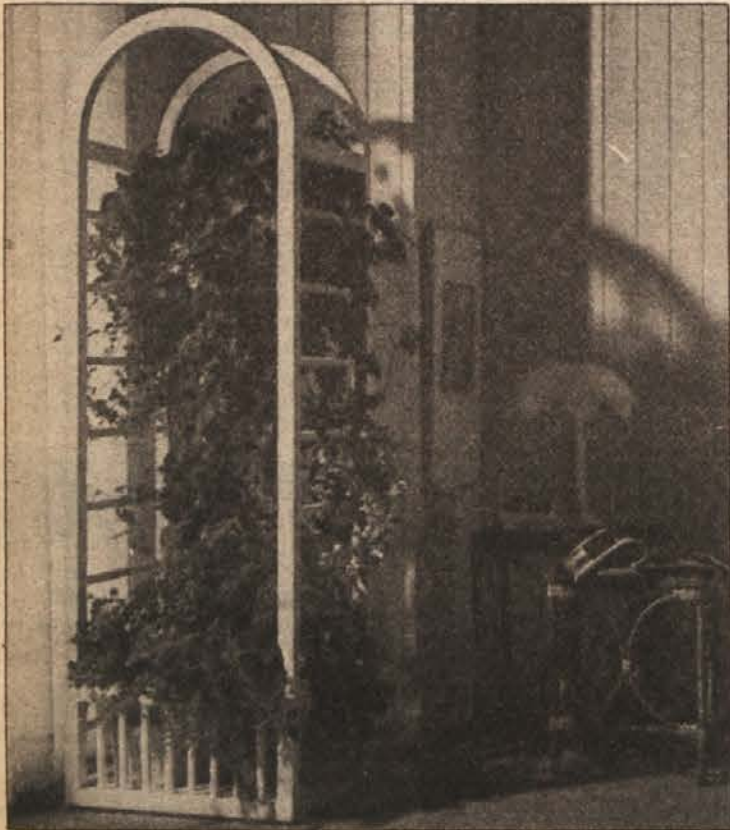
dirkalnik iz šentjerneja
dirkalnik iz šentjerneja

beli ovratniki

Morda se vam zdi nenavadno, vendar letošnja moda prinaša osvežujočo novost: tudi na pleteninah priporoča bele ovratnike, ki jih

posebej ukrojene, zavežemo kar povrh. Pletenine za žene in dekleta imajo, najsi gre za puloverje ali pletene obleke, okrog ramen največkrat okraske v norveškem vzorcu, zraven pa namesto rutice zavežemo ovratnik.

naredi sam

Čim nastopi hladno vreme in se je bati zmrzali, je potrebno z zunanjih okenskih polic in balkonov lončnice premestiti v hišo ali stanovanje. Mnogo bolje kot na kakšnem skritem kotičku v kleti bodo rože prezimile v sobi, če jim pripravite primerno mesto. Visok in lepo oblikovan lesen ali železni podstavek omogoča spravilo cele vrste lončnic. Hkrati naredite v sobi zimski vrt.

varčujmo

varčevanje na štirih kolesih

V prometu porabimo več kot 22 odstotkov naftnih derivatov. Zato je varčevanje z gorivom pri uporabi motornih vozil zelo pomembno tako za državni kot zasebni žep. Strokovnjaki trdijo, da je dokaj zlahka mogoče pri vsakem prevoženem kilometru privarčevati 10 odstotkov goriva.

Varčevanje se prične že pred nakupom avtomobila. Ko se odločate, najprej razmislite, kakšen avtomobil sploh potrebujete. Za nakupe in vožnjo otrok v vrtec mercedes ni ravno najbolj primeren, čeprav nekateri mislijo drugače, po drugi strani pa je razumljivo, da podjetja ali ustanove za službena potovanja ne bodo kupovala ravno spačkov.

Motor porabi največ goriva, ko je neogret in je potegnen čok za zagon hladnega motorja. Motor se bo najhitreje ogrel, če odpeljemo, takoj ko steče. Ko čutimo, da se

motor enakomerno vrti in tudi sprejema plin pri pospeševanju, postopoma izključimo čok. Pozimi se bo motor hitreje ogrel, če masko hladilnika prekrijemo z ustreznim prekrivalom.

Ne glede na hitrost vožnje in prestavo do konca pohojeni pedal za plin vedno pomeni potratno vožnjo. Smotno in varčno vožnjo zagotovimo, če nikoli brez potrebe ne pritiskamo na pedal za plin čez dve tretjini giba.

Popolnoma razumljivo je, da je poraba goriva manjša, če se motor vrti z manjšim številom vrtljajev. Pri 2000 vrtljajih v minuti je poraba praviloma manjša kot pri 4000 ali še več vrtljajih. Zato se je na odprti cesti treba načeloma držati pravila, da motor teče najbolj gospodarno v območju največjega navora. Večina avtomobilov ima to območje nekako pri 3000 vrtljajih v minuti. Drugače je pri vožnji v mestu. Mestni promet navadno ne zahteva velikih pospeškov, zato je mogoče voziti z razmeroma nizkimi vrtljaji. Večina avtomobilov že prav dobro pospešuje, če v višjo prestavo pretikamo pri nenako 2500 vrtljajih v minuti, z večjimi motorji že pri 2000 vrtljajih. Z enakomerno hitrostjo pa je moč voziti brez sunkov in škode za motor celo z nekaj nižjim številom vrtljajev. Seveda tudi v mestni vožnji velja pravilo, da se izognemo polnemu plinu; če moramo zaradi prometnih okoliščin naglo pospešiti, pač pretaknemo v nižjo prestavo in pospešimo z delnim plinom.

Varčevanje z ugašanjem motorja med kratkimi postanki se ne izplača. Motor povprečnega avtomobila porabi v praznem teku 2 do 3 litre goriva na uro. Z ugašanjem med kratkimi postanki, na primer pred semaforom, delamo le škodo na zaganjalniku, kontaktni ključavnici in akumulatorju. Pač pa ugasimo motor, kadar predvidevamo daljši posta-

nek. S tem bomo predvsem prispevali k čistoči okolja.

Pri vožnji navkreber temeljno pravilo, da motor pri nižjem številu vrtljajev porabi manj goriva kot pri višjem, ne velja redno. Če motor s težavo vleče v klanec s polnim plinom v četrti prestavi, porabi več goriva, kot če pretaknemo v tretjo prestavo, v kateri bo motor zlahka vlekel že z delnim plinom.

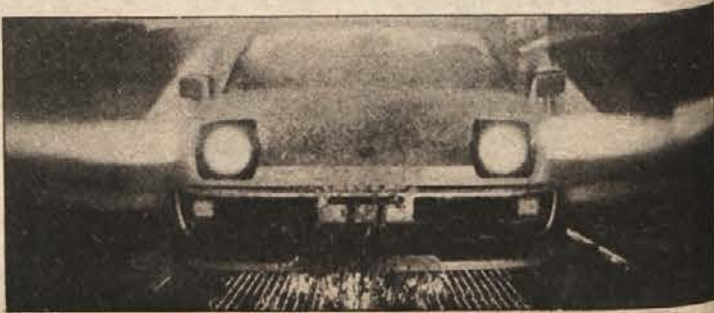
V precejšnji meri vplivajo na porabo goriva tudi gume. Zlasti je treba skrbeti za predpisan zračni tlak v gumah. Premalo napolnjene gume povečajo porabo goriva, pa še hitreje se obrabijo. Najmanjši kotalni upor in zato najmanjšo porabo imajo radialne gume z jeklenim pasom. Razen tega imajo radialke tudi daljšo življenjsko dobo, voznja z njimi je varnejša in tako že s tem povprečno višjo ceno.

Na porabo vpliva tudi teža vozila. Pri sodobnih avtomobilih velja približno pravilo: teža vozila, deljena s sto, je povprečna poraba goriva. Tako avto, težak 900 kg, porabi nekako 9 litrov goriva na sto kilometrov.

Zelo vpliva na porabo goriva hitrost, oziroma zračni upor, ki narašča s kvadratom hitrosti. Poraba goriva pri vožnji z zelo veliko hitrostjo zelo naraste. Prtljažnik zračni upor zelo poveča, poraba goriva se ob vožnji s praznim prtljažnikom poveča do 10 odstotkov(!).

Še tako varčen način vožnje ne bo dal rezultatov, če to počnete z zanemarjenim avtomobilom. Uplinjač, vžigalne naprave in ventili morajo biti brezhibno nastavljeni.

Še najbolj pa ob avtomobilu varčujemo, če ga ne uporabljamo. Odpovejmo se mu vsaj takrat, kadar ga ne potrebujemo nujno. Včasih je lep tudi izlet peš ali s kolesom. V službo ali na službeno pot pa se je ceneje odpraviti z javnimi prevoznimi sredstvi. Skratka: treba bo odkriti tudi lege strani življenja brez avtomobila.

VOJAŠKI KOTIČEK

LOK JE ODLIČNO OROŽJE

Nedavno se je uresničila dolgoletna želja slovenskih lokostrelcev, da bi s praktičnim primerom dokazali učinkovitost in uporabnost loka v različnih okoliščinah, kot so vojna, začasna zasedba ozemlja, uničevanje sovražni-kove žive sile, zagotavljanje hrane itd. Lokostrelci so dobili izjemno dovoljenje, da za

poskusne namene odstrele leto dni starega divjega prašiča. S tem odstrelom so hoteli dokazati moč in uporabnost loka. Za prašiča so se odločili zato, ker je po teži, telesni zgradbi in količini krvi dovolj podoben človeku. Po njem je mogoče sklepati na morebitno delovanje puščice na človeka.

Za streljanje so izbrali lovski lok ameriške izdelave znamke „Cheetah“, moči 65 liber ali 35 kg, ki ima škripčevje in je znan pod nazivom „compound“ lok. Škripčevje ima zato, da zmanjša silo napenjanja do 50 odstotkov. Gre za lok novejšega tipa, ki se je že zelo razširil in ga uporabljajo lovci in tudi športniki.

Pri izbiri puščic so se odločili za aluminija-sto, z lovsko konico, znamke „fred bear super razor head“, ki se je pokazala pri lovcih v ZDA kot najuspešnejša. Lok je bil opremljen z namerilno napravo preproste izdelave, z nastavljenima razdaljama 30 in 45 metrov.

Divjega prašiča so lokostrelci čakali na Kočevskem, na visoki preži ob robu jase, ki so jo prašiči že dobro razrili. Čakanje je lovcem minilo v znamenju ugibanja: bo sploh prišel, ga bodo zadeli, ga bo treba slediti in iskati, če bo zadetek slab, se bo mučil? Čez približno pol ure čakanja se je prašič pokazal.

Roka strelca je mrzlično stiskala lok, medtem ko je nastavljala puščico na tetivo. Prašič se je počasi bližal mestu, primernemu za strel, hkrati pa se je obračal in vohal okolico. Lok je bil napet do konca. Ko je žival pokazala bok, je napočil najboljši trenutek za strel. Puščica je švistnila, zaslišal se je samo votel udarec. Zadetki Prašič se je sunkovito napel, klecnil, iz rane je brizgnila kri. Vse se je zgodilo v delčku sekunde. Prašič je skušal doseči rob jase, vendar je omagal. Zadetek je bil točen in smrtonosen. Prašič je obležal mrtev 30 metrov od nastrela.

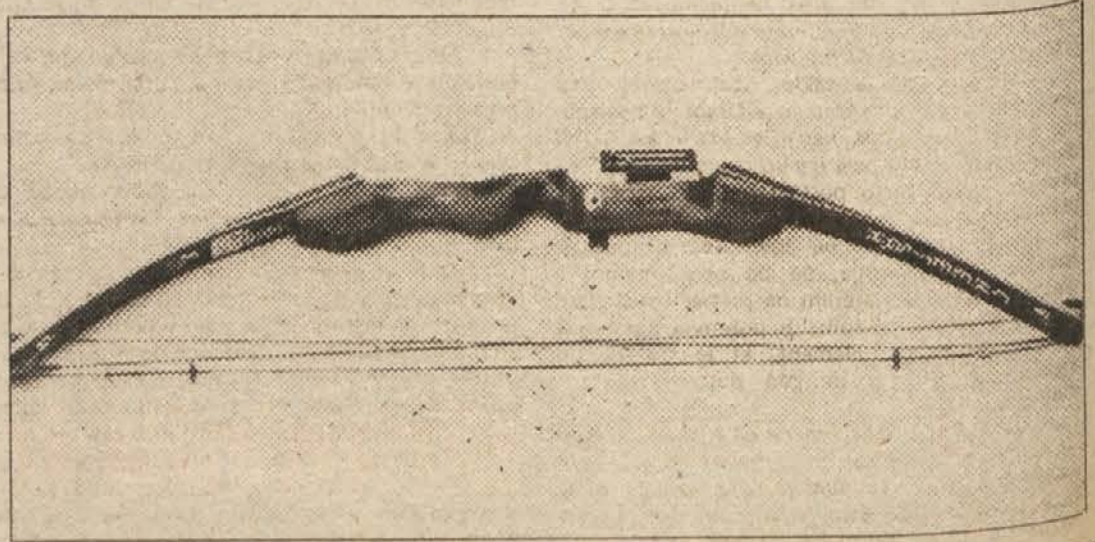
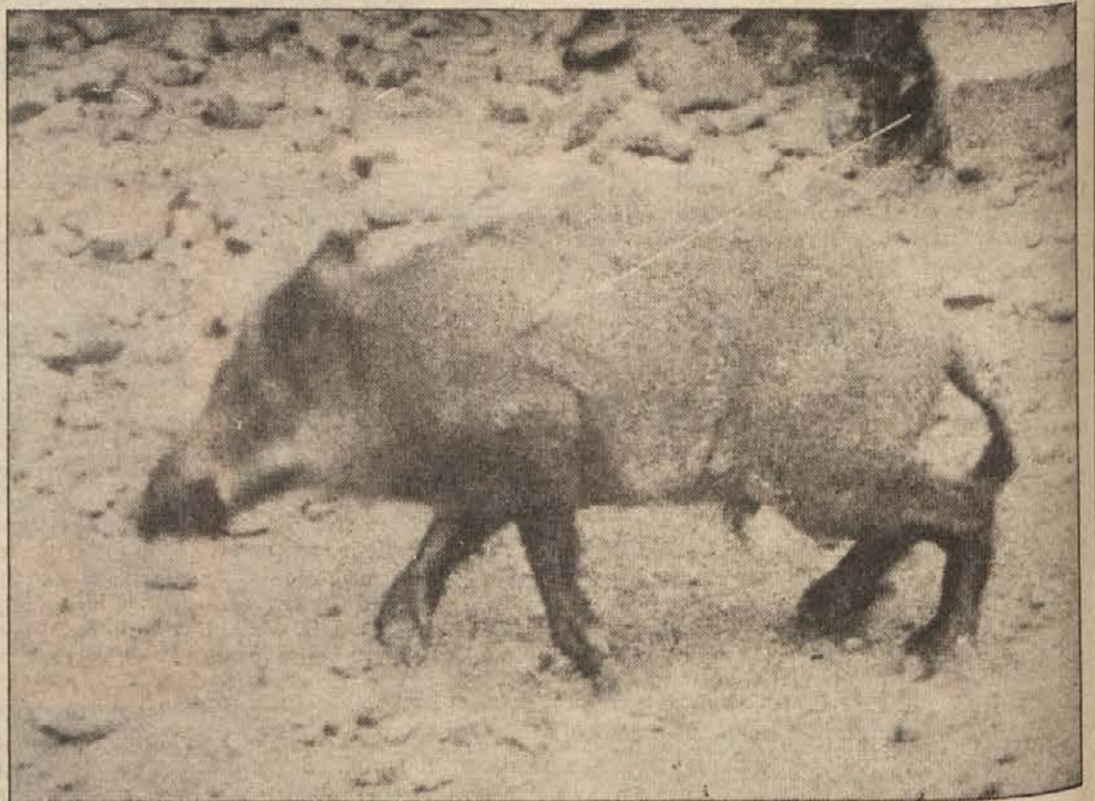
Lokostrelci so se prvič na svoje oči pričali, kako smrtonosno orožje je lovski lok. Po lovskem običaju so najprej izrekli strelcu „lovski blagor“, na uplenjeno žival pa so položili smrekovi vejici.

Po podrobnem pregledu plena so ugotovili, da je puščica vstopila na levi strani, prebila lopatico, rebra, prerezala srčno aorto, obregnila

hrbtenico, prerezala vrh pljuč in nato ponovno na desni strani prebila rebra in lopatico, kjer ji je samo debela koža preprečila, da ni pogledala na drugi strani ven. Res neverjetna moč in natančen strel!

Lok je tudi pri nas postal orožje, kot takega ga je zajel tudi zakon o orožju. Lok je kot posebna oprema začel prodirati tudi v posebne enote JLA in milice.

S. Š.

SVETOVLJAN NA NEUTRINI GLASBENIH POTEH

Avtoriziran intervju z vodilnim glasbenikom evropske in svetovne avantgardne glasbe Vinkom Globokarjem

Če je sploh mogoče življenje posameznika strniti na eno samo stvar, potem lahko zapišemo, da leži glasba v sami srčiki življenja Vinka Globokarja. Toda to ni glasba, kakršno nam slikajo učbeniki, o kakršni smo se učili v šoli in kakršna nas zvečinoma spremlja v vsakdanjem življenju. Za Globokarja je glasbena umetnost globalna zadeva, eden od katalizatorjev misli, in prav vse, kar se v človekovem svetu dogaja, je mogoče izraziti in spremeniti v glasbo. Od nadarjenega trombonista na srednji glasbeni šoli v Ljubljani, študenta na pariškem konservatoriju in nato zasebnega učenca pri Reneju Leibowitzu se je iz Vinka Globokarja poleg izvrstnega interpretarja razvil še ustvarjalec, ki pa je v svojih umetniških iskanjih ubral čisto svoja pota. Njegovo geslo je bilo: stopati naprej! In nastajale so stvaritve, ki so ga postavile v vrh evropske in svetovne glasbene avantgarde, stvaritve, ki so vznemirile strokovnjake, presenečale tradicionalno koncertno publiko, pred marsikoga pa zastavile temeljno vprašanje, kaj je z glasbo, če je res tako svobodna, tako razvezana spon, ki jih je nanjo vrgla tradicija.

Drugo leto spomladi se bo slovenski publiko v Cankarjevem domu predstavil Vinko Globokar kot ustvarjalec. Za boljše razumevanje in kot uvod v razgovor s tem ustvarjalcem opišimo eno od stvaritev, ki bodo na programu – Ječa. V od dvorani bo orkester razpršen v osem skupin glasbenikov, ki bodo z avtonomnimi in predpisanimi informacijami tvorili nekakšno zvočno ječo, znotraj katere bodo trije solisti svobodno improvizirali. Izbrali si bodo instrumente, nato pa naredili, kar bodo pač sposobni narediti, brez vsakih vaj ali poprejšnjih napotkov. Med zvočnim materialom orkestra in solisti se bo ustvarjalo sprotno kompleksno razmerje, tvoren dialektični odnos. Tudi če solist ne bo uporabil glasbenih elementov, to bo vse skupaj, kot trdi Globokar, vseeno glasba.

– Ječa je že takšna, da bo poslušalca postavila pred vrsto vprašanj in lahko računamo, da se bo kateri med njimi vprašal, ali je to sploh še glasba. Isto vprašanje postavljamo vam.

„Moj odgovor je takle: vsak človek ima določeno kulturno raven in od tega je odvisno, kje bo postavil mejo, kaj je glasba in kaj ni. Ni dveh ljudi, ki bi imela enako raven, in vsak ima pravico, da si mejo postavi sam. Vzemimo za primer strel iz pištole. Zvok, ki nastane pri strelu, je lahko asociacija na lov, zločin, začetek športnega tekmovanja, če pa pok vgradim v glasbeno delo, v katerem na primer raziskujem načine eksplozije pri tolkalih, potem postane strel iz pištole zvočni element, ki je dialektično vgrajen v skladbo in pač postane glasbeni element.“

– Za nekoga, ki se spozna na sodobno glasbo in njeno avantgardo, je to morda razumljivo in sprejemljivo; kaj pa mnenje širše publike, ki je bolj tradicionalno usmerjena? Ali bo tudi ta razumela takšno glasbo kot glasbo?

„O mnenju publike govorijo veliko tisti, ki glasbo prodajajo, jaz pa sem prepričan, da enotnega javnega mnenja ni. Če bi ljudje temeljito spraševali, bi vsakdo povedal drugače, le malokateri pa bi verjetno po takšnem koncertu dejali, da to ni glasba. Ko jemljemo ljudi za merilo, jih ponavadi postavljamo zelo nizko, a ljudje niso tako neumni, kot bi jih kontrolorji umetnosti radi naredili. Že dvajset let hodim po svetu, škandale pa sem doživel le, ko so moja dela predvajali publiko, sestavljeni iz samih strokovnjakov, ja, kontrolorjev.“

– Švicarski strokovnjak Ernest Ansermet pravi, da je tonalnost zakon, ki mu ni mogoče ubežati, „saj je to zakon našega sluha“. V vaši glasbi so porušeni ti, za nekatere naravni zakoni. Ni tonalnosti, ni harmonije; sklep bi torej lahko bil, da tudi glasbe ni.

„Odgovoril bom kratko. Če bi zaigrali Mozartovo skladbo Pimejcu, bi se ta smejal. Ali pogledjmo arabsko glasbo, ki ne pozna harmonije. Glasba, o kateri nekateri nostalgiki govorijo, da edina je, predstavlja le del svetovne glasbene kulture, in če se postavlja kot zakon za vse druge, potem je to znak njene imperialistične naravnosti.“

– Vendar se vaše ustvarjanje le dogaja v prostoru, za katerega je značilna prav ta glasba. V odnosu do tradicije ste nekaj drugačnega. Mislite, da je res potrebno razrušiti dosedanje glasbo, razkrojiti njene temelje?

„Če hočeš stopiti korak naprej, moraš skozi stopnjo negacije, se pravi, da si primoran nekaj, kar je pred novim, kritizirati, zanikati, porušiti. Ta pojav je od nekdaj, ni značilen le za današnjo avantgardo. Pred 50 leti je Stravinski bežal pred publiko skozi okno dvorane, danes je klasik. In Mozart! Kaj ni umrl od lakote, ker se je v zadnjih delih izneveril splošnemu okusu ter začel ustvarjati nekaj, kar je preveč motilo? Res pa je, da so ti koraki naprej včasih večji, včasih pa manjši. Danes so vse spremembe hitrejše in močnejše in iz tega hitrega ritma sprememb umetnost ni izvzeta.“

– Torej ni tako ostre razlike med glasbo, ki je nastajala v zahodnem svetu stoletja, in to, ki se pojavlja danes?

„Zame ni starega in novega. Gre za kontinuum, ki se počasi razkroja in spreminja.“

– Razkroj, ki smo mu s sodobno glasbo na neki način pričrta, torej ne pomeni konca glasbene umetnosti?

„Ne. Je pa danes neka pomembna sprememba. Ustvarilo se je razprtje med umetnostjo, ki jo propagirajo institucije, in med umetnostjo, ki se se vrti v prazno, v njem ni zrna. Ta umetnost je morda res mrtva. Interesantne stvari pa se dogajajo v manjših okoljih, kjer je povezava med ljudmi in ustvarjalci globoka. Za mnogo slučajev

koncertne dvorane niso več prostor, kjer se lahko kaj koristnega naredi.“

– Vas je takšen premislek vodil v prelom z ustanovami, kjer ste več let delovali?

„Da. Zapustil sem tudi glasbeni inštitut IRCAM, kjer sem nazadnje delal. V začetku je bilo še zanimivo, potem pa se je vse sprevrglo v zasebno ustanovo, kjer je smer razvoja tehnologije in njene uporabe predpisoval en sam.“

– Zdaj ste torej svobodni ustvarjalec. Od česa živite?

„Komponiram, igram kot solist, pišem knjige, dirigiram, kadar je potrebno. Morda bi v okrilju kakšne ustanove res bolje živel, vendar bi ne mogel ustvarjati, kar hočem. Prepričan sem, da umetnik ne more delati v okrilju neke ustanove, ki od njega zahteva izdelke in določene poglede na umetniško ustvarjanje. Po moje ima vsak umetnik svoje poglede na umetnost, zato mora v okrilju ustanove lagati samemu sebi, to pa ni moralno.“

– Kaj je potem z vašo skupino New Phonic Art? Ali ni tudi to nekakšna glasbena ustanova z določenimi pogledi na glasbeno umetnost?

„Individualno ustvarjanje ni edina norma. Možne so skupine, če so ustvarjalci zainteresirani za skupne projekte, vendar mora biti tak kolektiv v stalnem spreminjanju. Ustvarjanje je možno le v stalni revoluciji. z New Phonic Art skupino pa je tako, da smo formalno skupina, ki ima koncerte in nastope, vendar pa se zberemo le, če nas kdo povabi. Nimamo menažerja, nikoli se ne pogovarjamo, kaj bomo delali, nimamo vaj. Pridemo na oder in igramo. V skupini smo sami dobri znanci.“

– Vsak član nastopa kot posameznik, vendar znotraj skupine. Ali ni ta odnos kočljiv? Kje je tu zelena svoboda improviziranja in kje uklanjanje skupnemu projektu? Kako se posameznik in skupina omejujeta, dopolnjujeta?

„Do današnjih dni je bilo ustvarjanje stvar posameznika, zdaj pa kaže, da prehaja na kolektivno bazo. V knjigi Individuum – Collectivus, ki jo pišem – napisal sem že tri poglavja od načrtovanih devetih – raziskujem modele, ki vključujejo odnos med posameznikom in kolektivom, torej del odgovornosti odpade na posameznika, del na kolektiv. Pri tem pojmujem kolektiv kot zbor moralnih ljudi, katere družijo ustvarjalni interesi. Ustanove, ki so tudi kolektivi, združujejo posameznike iz bolj ekonomskih ali političnih interesov. Moj ideal je: posameznik v kolektivu in kolektiv v posamezniku. Tudi če je takšno ustvarjalno dialektično razmerje iluzija, je vanj treba verjeti in se mu poskušati približati, četudi je tu velik del utopije.“

– V glasbi hodite svojo pot, živite v Franciji, prihajate v Slovenijo, domov v Žužemberk, tekoče govorite več jezikov, povsod ste doma in nikjer. Ali takšen življenjski položaj vpliva na vaše mišljenje in početje?

„Kot sem že rekel, nisem zavezan nobeni ustanovi in tudi verjetno nobenemu narodu.“

Vendar živim v skupnostih, ki se na moje delovanje bolj ali manj odzivajo. In ko takole vprašujem, ali me slovenski narod potrebuje kot ustvarjalca, kakršen pač sem, mi praksa pravi, da me ne. In ko vprašujem, ali me potrebuje francoski narod, praksa tudi pravi, da me ne. Nisem zavezan ne tu in ne tam. Morda sem zaradi te nezavezanosti malo bolj svobodni ali neolikiar. v ustvarjanju.“

– Ali je človek brez korenin v skupnostih, kot je narod, lahko zadovoljen? Ali ste vi zadovoljni z življenjem?

„Globoko povedano, da. Vsak človek, ki ga žene volja po ustvarjanju, si je sam kriv, če ne dela tistega, kar si želi, in če zato ni srečen. So ustvarjalci, ki tožijo, koliko bi naredili, če bi imeli čas in dobre razmere, jaz pa pravim, naj si ustvarjalec vzame potrebni čas in ustvari primerne razmere. Privadil sem se delati v vlakcu, v hotelu, če ni časa, pa si skrajšam spanje. Ampak s tem ni rečeno, da ne morete biti koristni, če nikamor ne spadate.“

– Pri komponiranju vaše glasbe je gotovo težava z zapisi, saj je ni mogoče zabeležiti zgolj s klasičnim notnim zapisom. Kako ste kos tej težavi?

„Kadar morate zapisati predstavo o zvočnem svetu, ki ima svojo notacijo, potem ni nikakršnih težav, če pa se znajdete pred tem, da morate zapisati popolnoma novoizmišljen zvočni svet, ste primorani najti primeren način notacije. Sistem glasbenega zapisa je lahko delno prevzet od že uveljavljenih in znanih sistemov, delno pa ga je treba inovirati. Mislim, da se bodo stvari sčasoma uredile. Vsekakor moraa avtorju ostati svoboda, da si izbira tisti zvočni svet, ki ga zanima. In če bo izbral takega, ki še nima svoje notacije, si jo bo pač moral izmisliti.“

– Govorite o svobodi ustvarjalca, da si izbere, kar ga zanima. Ali ni možno, da se v tej svobodi pojavi tudi veliko špekulantov?

„Špekulant v umetnosti je še vedno manj škodljiv kakor špekulant v ekonomiji ali politiki, vendar so šarlatani v umetnosti vedno bili in bodo. Vse to počasi odpade, ostanejo pa dela pravih ustvarjalcev. Čas je čudovit kristalizator. S tem ne trdim, da so moja pomembna, zanima me „danes“, ne „jutri“.“

– Za konec razgovora vas prosimo, da poveste še kakšno besedo o sodobni glasbi na Slovenskem.

„Imam dobre stike s slovenskimi sodobnimi glasbeniki, z Božičem, Ježem, Lebičem. Opažam pa, da je za slovenske razmere zelo značilna netolerantnost. Pogledjte samo, kakšne polemike so letos izbruhnile okoli odličnega in res izvirno zasnovanega učbenika, ki sta ga napisala Loparnik in Lebič. Zame je ta učbenik skrajno resno delo. V Parizu sem ga nesel na ministrstvo za kulturo, da ga bodo eventualno prevedli. Tu pri vas pa tako polemike in zavist.“

MARJAN LEGAN
MILAN MARKELJ

Ne, ne gre za nikakršne pregledne turistične ponudbe in storitev ali za ugotovitve inšpekcijskih služb o nevezdržnem in zanemarjenem stanju hotelov za ljudi. Nasprotno! Res gre za hotele tako rekoč v pravem pomenu besede, le da so merila prilagojena življenju živali, tokrat svinj. S takšnimi udobjem pa so se začele pred kratkim ponašati svinje na Otoku, vasi tik ob Kolpi v Beli krajini.

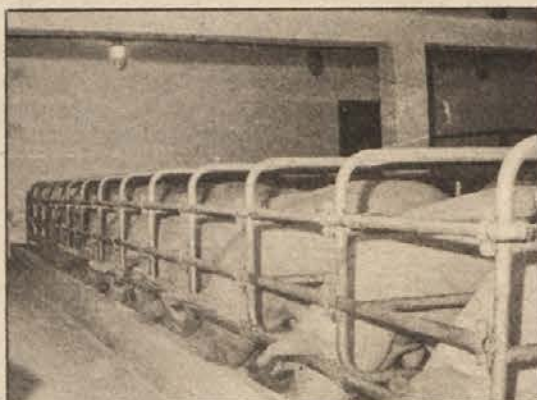
Kmetijska zadruga kot nosilec kmetijske proizvodnje v metliški občini je že davno spoznala, da bo tržišče zadovoljivo založeno s kmetijskimi proizvodi le, če bo proizvodnja dobro organizirana, nekampanjska, s tem pa bodo tudi tržni presežki večji. Zato so leta 1980 izdali razpis, v katerem so vabili kmete, naj začnejo kot kooperanti rediti prašiče. Za ta korak se je v začetku odločilo več Belokranjcev, ko pa je prvo navdušenje usahnilo, sta ostala le dva, zakonca Žugelj z Otoka 13 in Anton Križan z Otoka 8.

Takoj naslednje leto sta oba gospodarja začela graditi vsak svoj hlev, ki se razlikujeta po tem, da je Križanov namenjen za vzrejo plemenskih svinj in odojkov, Žugelj pa intenzivnemu pitanju mesnatih prašičev. V letu dni sta bila svinjska hleva gotova, pred kratkim pa sta sprejela svoje prve stanovalce. Prvih sedemdeset pitancev, ki so jih začeli rediti na otoku 11. avgusta, so 20. novembra že oddali v zakol v metliško klavnico. Plemenske svinje pa so kupili šele pretekli mesec.

Seveda sta morala oba kmeta, preden sta začela rediti pujske, podpisati kooperantski pogodbi s temeljno kmetijsko organizacijo Kooperacija, v kateri se rejca zavezuje, da bosta prašiče redila v primerno urejenih prostorih, v celoti izpolnjevala navodila kmetijske strokovne in veterinarske službe, upoštevala in izpolnjevala dinamiko in program proizvodnje, obveščala kmetijskega strokovnjaka zadruga o zdravstvenem stanju, teži in drugih obnašanih živali.

Kooperacija pa se je obvezala, da bo poleg tega, da bo strokovno vodila proizvodnjo ter oskrbovala rejca s krmili, Križanu tudi dobavila plemenske svinje od priznanih rejcev plemenskih svinj, organizirala službo za kontrolo plodnosti svinj ter odkupila od rejca vse kvalitetne odojke, stare 70 dni ter težke od 18 do 22 kg, po ceni, ki je za 45 odst. večja od dnevne cene kilograma prašičev farmske proizvodnje. Če pa je odojek težak več kot 25 kg, je cena za kilogram enaka ceni klavnih prašičev. Obračun oddaje pujskov in dobavo repromateriala opravljajo tromesečno. Žugljem pa bo zadruga dobavljala odojke, ki bodo po zunanem videzu primerni za pitanje, od njih pa prevzela pitance, ki bodo v povprečju težki 105 kg.

Oba Otočana sta zadostila pogojem Kmetijske zadruga, saj sta njuna svinjaka najodobnejše opremljena. Tako je v hlevu za plemenske svinje na 380 kvadratnih metrih površine poseben prostor za svinje, „porodnišnica“, hlev, v katerem ostanejo odojki pri materi svinji štiri tedne, ter vzrejališče, kjer pitajo pujske nadaljnja dva meseca do teže 22 kg. Žugljevi pa imajo v hlevu,

SVINJSKA HOTELA NA OTOKU

ki je za 20 kvadratnih metrov večji od prejšnjega, poleg velike hale za pitance tudi poseben prostor za bolne in slabotne pujske.

Na svinjski farmi niti ni veliko dela s samimi prašiči, saj jim ni potrebno nastiljati, tudi napajalniki z vodo so pripeljani do korit, tako da je največ dela le s prehranjevanjem. Zato pa rejec porabi veliko časa za pridelavo in pripravo hrane, saj si predvsem pri intenzivnem pitanju mesnatih prašičev vedno bolj prizadevajo, da bi kmet pridelal čimveč krme sam, kar je tako v interesu Kmetijske zadruga kot rejca samega. Danes prizna Kooperacija kmetu 4 kg močnega krmila za 1 kg prirasta, za delo in ostale stroške pa 5 din za kilogram. Če bi živali prehranjevali le z močnimi krmili, bi porabili za prašiča, ki ga vzredijo od 25 do 100 kg, 300 kg teh krmil. To bi seveda proizvodnjo močno podražilo, saj krmila niso poceni. Zato kmetje polagajo z lastno krmo, koruzo, ječmenom in ovsom. Zelo kvalitetna

krma za prašiče pa je storžna silaža. Nekaj dni pred polno zrelostjo koruzo potrgajo, strojno zmeljejo in silirajo. Ta krma zelo dobro delno nadomešča močna krmila, saj pojedjo živali do svoje „polne“ teže po 300 kg strožne silaže in le 180 močnih krmil. Odpirajo pa se še večje možnosti za prihranek, saj si v metliški Kmetijski zadrugi prizadevajo, da bi na osnovi domačih krmil sestavili močno krmo, in sicer iz 50 odst. ječmena, 30 odst. odpadne pšenice ter 20 odst. močnega beljakovinskega koncentrata. S tem bi seveda vse, razen koncentrata, pridelali sami kmetje.

Kljub temu da sta kooperanta svoje delo resno vzela ter za živali skrbita zelo zavzeto, je Anton Žugelj pripomnil, da se družba obnaša do kmetijstva še vedno preveč mačehovsko. „Čeprav sem zaposlen, sem se odločil za vzrejo pitancev, saj hočem dati s tem zgled tudi ostalim kmetom ter jim pokazati, da je danes družbeno koristna le farmska proizvodnja mesa, in ne drobnjarkarstvo.

Hkrati želim pomagati družbi, da bo imela kaj jesti. Moj in sosedov svinjak sta edina farmska v vsej Beli krajini. Če bi jih bilo še nekaj, bi njihova proizvodnja zadostovala za deželico ob Kolpi, saj je samo v mojem hlevu moč zrediti okrog 900 pitancev letno, v Križanovem, katerega polna kapaciteta 40 plemenskih svinj, pa bo dala vsaka svinja letno 17 odstavljenih pujskov,“ je bil konkreten Žugelj.

Seveda bi se morali razen ob njegovih besedah zamisliti še nad nečim. Zvezna merila določajo za kilogram žive teže svinjine 76 dinarjev, metliška klavnica prizna s subvencijami vred 95 dinarjev za kilogram, dejansko pa stane en kilogram žive teže, če štejemo vse stroške, 110,30 din. Torej ima organizator proizvodnje, temeljna zadruga organizacija Kooperacija, pri vsakem kilogramu dobrih 15 dinarjev izgube. Le še dokaz več, da nakupna cena kmetijskih proizvodov še daleč ne spodbuja.

M. BEZEK

Pri starih Novomeščanih

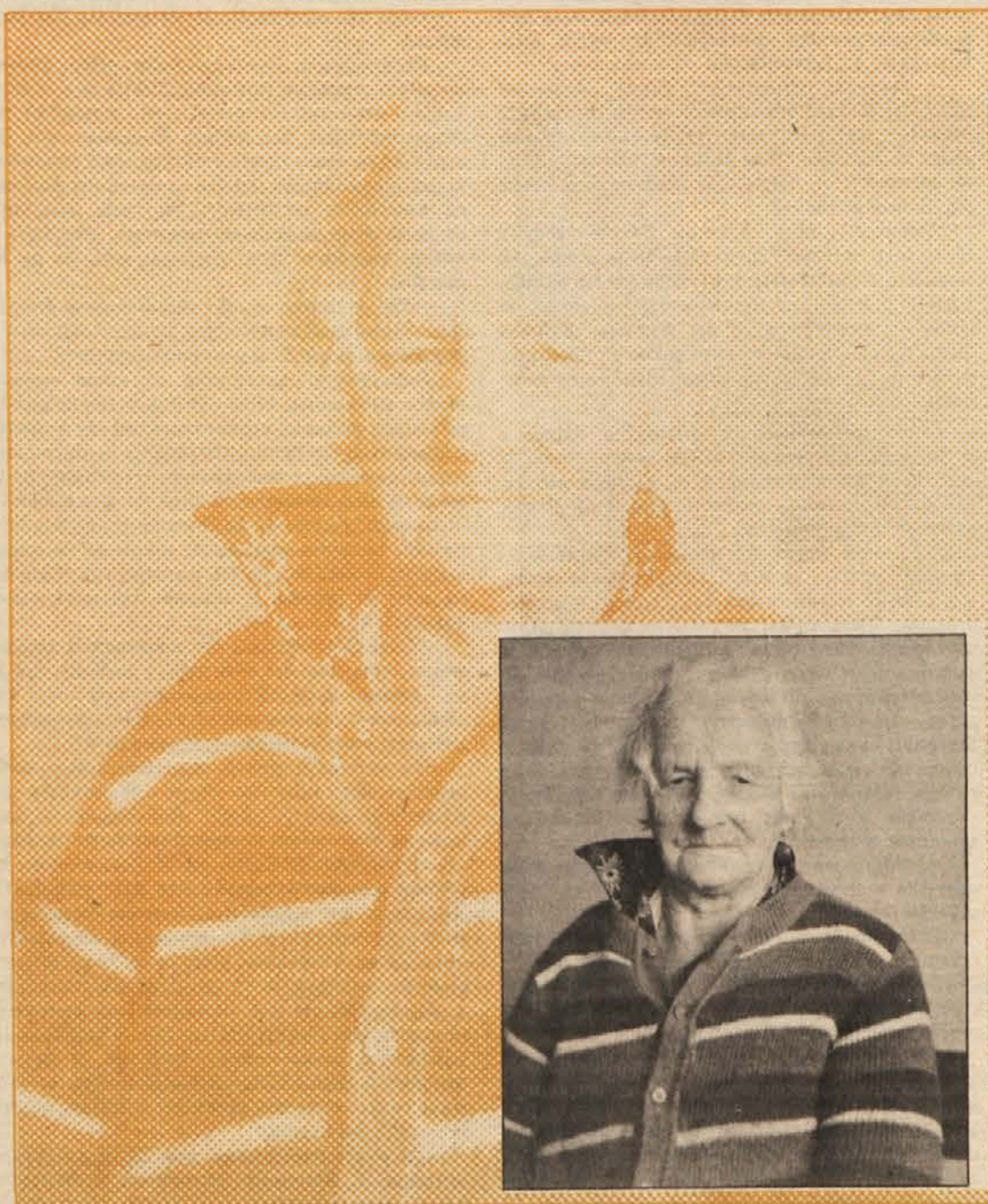
STOLET SAMOTE

Štirindevetdeset let je častljiva starost, ki pa jo Alojzija Smole v novomeškem Domu počitka kar dobro prenaša. Starejši Novomeščani se je gotovo spominjajo kot Lojzke, pridne Lojzke, ki si je služila z rokami kruh v več novomeških imovitejših hišah. Spomin ima dober, posebno iz časa svoje mladosti. Kolikor bolj pa želiš kaj izvedeti o včerajšnjem dnevu, toliko manj zanesljivi in negotovi so odgovori.

„Rodila sem se v Vel. Strmici v trebeljanski fari. Mama mi je umrla, ko sem imela pet let, potem se je oče vnovič poročil in je bilo še sedem otrok iz tega zakona. Bilo mi je 20 let, ko sem šla od hiše. Takrat ni bilo druge možnosti kot služiti za dekle.“

Zelo lepe spomine ima na preživete čase v klevevški graščini, kjer je več let služila in se marsikaj naučila. „Na skrbi sem imela po 30 prašičev in še 13 ljudi — poslov. Gospoda je zase in za goste kuhala zgoraj, mi pa spodaj. Vsak teden sem dvakrat pekla po 15 hlebcev kruha, kajti vsakdo naših poslov je dobil na teden po dva hlebca kruha in jih je pojedel, kadar je hotel. Gospod (s tem misli na gospodarja Klevevža Ulma) je bil operiran v glavi in bolehen, gospa je vsak dan iz shrambe delila živež kuhinjama in je vse komandirala. Bila je zelo dobra ženska. Zase je sama kuhala zajtrk, potem pa je večkrat šla na njivo in je plela ali delala kaj drugega kot dekle. Spominjam se, da nas je nekoč poslala celo na izlet. Dala nam je na voljo voz, konja in hlapca, nekaj kruha, putrih vina, pa smo šli na božjo pot. Stran sem šla samo zaradi hlapcev. Bili so zabavljaci glede hrane, pa tudi sicer.“

V Novem mestu je najprej služila pri Arhovich pod Kapitljem. Vdovec s hčerko učiteljico. „Sem

jima gospodinjala in delala pač vse, kar so od mene zahtevali. Potem sem bila dolgo let pri dveh Barboričevih „fajlah“, kot so meščani rekli Mini in Lini Barborič, že starejšima trgovkama z galanterijo na Glavnem trgu.

Služila sem še pri Česnikovich. On je bil advokat, stanovali pa so v Skalycikjevi hiši in so imeli tri otroke. In že

precej nazadnje sem bila pri Obrezovich. Gospa, gostilničarka, je imela samo sina, ki je menda zdaj znamenit dohtar v Ljubljani, bila pa je dobra zame. Lepo sva se razumeli in tudi Ivanček (sin) ni bil razvajen in nič izbirčen. Z Obrezovo gospo sva po vojni imeli na hrani ljudi iz okraja. Po 30 in še več abonentov vsak dan. Bili so zadovoljni s hrano.“

Smoletova Lojzka se je še nekaj let že močno priletna preživljala s priložnostnimi deli v novomeških hišah, potem pa zaživela kot upokojenka. Sama ne ve več natančno, vendar je vsaj pri večini gospodarjev, kjer je služila, bila zavarovana. Ima namreč pokojnino.

V nekdanji Buhovi hiši na Grmu je imela sobo na podstrešju, ko pa je stavbo prevzel Zavod za zaposlovanje, so za Lojzko v mali dvoriščni hiši uredili enosobno stanovanje s kopalnico. Kar lepo se je imela, dokler ni zavoljo bolezni morala v bolnišnico. Večkrat je v pogovoru omenila „Ladota“, češ da on o njej marsikaj ve, da je zanjo lepo skrbel in da sta prijatelja. Drugi so povedali, da gre za Lada Sajeta, direktorja Zavoda za zaposlovanje, ki je pohvalil organizirano sosedsko pomoč. „Nazadnje so otroci z grmske šole Lojzki iz kuhinje prinašali kosilo, v poletnem času pa so ji nosili hrano iz Doma počitka. Za jogurte, malice in drobne opravke pa smo poskrbeli na našem zavodu. Vsaj enkrat na dan sem se pri njej oglašal jaz ali kdo drug in povprašal, kako je. Ko je prišla iz bolnišnice močno oslabela, sem ji predlagal, naj bi šla vsaj čez zimo v dom, o katerem pa prej sploh ni hotela nič slišati. Tako sem jo pregovoril in Lojzka bo vsaj čez zimo ostala v oskrbi Doma počitka. Če bo na spomlad boljša, ko ne bo več potrebno kuriti, bo lahko prišla nazaj v svoje stanovanje, ki jo čaka.“

Res škoda, da Smoletova Lojzka kljub še kar dobremu spominu ni bolj zgovorna. Zdi se ji nenavadno, da bi se sploh komu zdel zanimiv njen življenjepis, in kar na smeh ji je šlo ob spraševanju, kako so včasih likali in prali in kakšne so bile meščanske navade v Novem mestu pred pol stoletja.

Dobro pa ve, kaj so likalniki na oglje, kako so jih dekle razpihale, kako so prali še na mestnem perišču na „flosih“ na Krki, kako so škrobili perilo in ribali pod. Sobota je bila običajno v vseh hišah dan temeljitejšega čiščenja, ko so služkinje posebno lesen pod v kuhinjah zdrgnile do beline. In kakšni so bili odnosi z gospodinjami? „Sekirali me niso nikjer. So me imeli povsod radi, ker sem naredila, kar so rekli. Dobivala sem hrano in stanovanje pa še nekaj denarja. Klevevška gospa pa so mi dajali tudi obleko. Ven nisem hodila po svojih poteh, razen ob nedeljah v cerkev. Tega pa mi nikjer niso branili.“

Pozna življenjska jesen mineva Smoletovi Lojzki ob zagotovljeni preskrbi. Njo, ki je vse življenje stregla drugim, delala za druge, zdaj oskrbujejo drugi. Življenje pa se ji izteka, ne da bi okusila njegove svetle in slastne strani. Užitek, zabave, potovanja, brezskrbnost, lastna družina — to je bil svet, ki ga je kot tujka opazovala od daleč.

RIA BAČER

„Veste, včasih mi je tako hudo, da bi kar jokal. V tisto mojo gnilo barako piha od vsepovsod. Sprehajajo se podgane, velike kot mačke. In gnezdo kač sem našel v hiši. Kaj bo z mano, z ženo, ki ima bolne ledvice in petimi otroki, ki so stari od 2 do 10 let in vedno bolni? Najbolj težko mi je zvečer, ko razmišljam o vsem, ker od hudega ne morem spati.“

Tako je potožil 30-letni Boris Zupanc iz Kočevja, ki je po narodnosti Rom in ki že precej časa trka na razna vrata — verjetno tudi na neprava — da bi dobil primerno bivališče in prostor za svojo obrtno dejavnost.

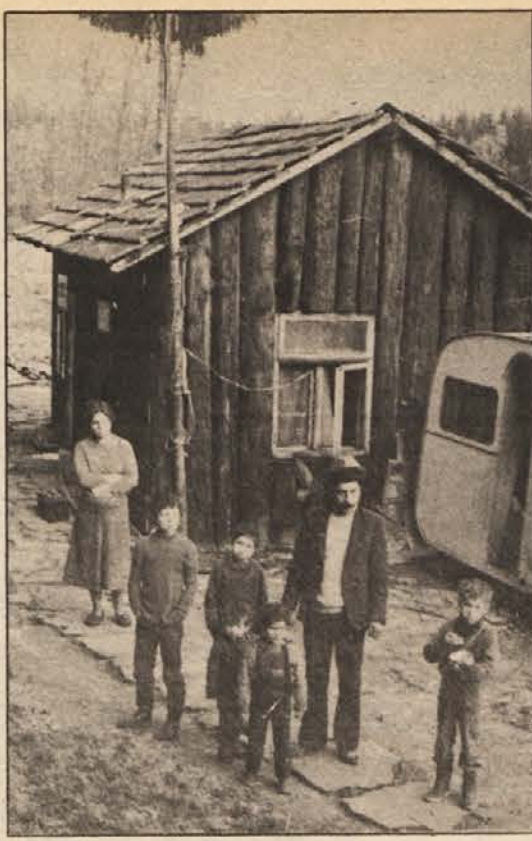
Boris je obrtnik. To dokazuje tudi občinska odločba, ki pravi, da se Borisu Zupancu dovoli ustanovitev obratovalnice samostojnega obrtnika pod firmo: „Boris Zupanc, zbiranje in prevoz odpadnih surovin, Kočevje, Rožna ulica 40. Dovoljenje velja od 4. 5. 1982 dalje in je vpisano v register zasebnih obrti pod številko 552.“

„Veste, jaz sem obrtnik. Že pred redno obrtjo sem imel 7 let popoldansko obrt, zdravilna zelišča sem začel nabirati že kot otrok. Na leto plačam 45 do 60 tisoč dinarjev davka. Lani sem samo zdravilnih zelišč odkupil za 700.000 din (70 starih milijonov). Nabiram pa še polže, staro železo in drugo.“

Videlo se mu je, da med govorjenjem komaj zadržuje solze, ker je prepričan, da se mu godi huda krivica.

„Veste, če ne bom dobil primerne stanovanja ali hiše, ne bom več mogel nabirati zdravilnih zelišč.“ Pokazal je tudi dve uokvirjeni diplomi Temeljne organizacije kooperantov pri Združenem KGP Kočevje, ki ju je dobil v znak priznanja za doseženo prvo mesto pri zbiranju zdravilnih zelišč v letih 1979 in 1980.

„Ljudje potrebujejo zdravilna zelišča, zdravila, jaz pa jih ne bom mogel nabirati, odkupovati, sušiti in hraniti, če ne bom imel primernih prostorov. Tukaj, v razpadajoči baraki, blatu in odpadkih, tako delo ni možno, ni higiensko. K meni so prišli že nekajkrat od Vedroga—Ilirije iz

DELAM BOLJ KOT MARSIKATERI SLOVENEK

Ljubljane in mi zatrtili, da bi mi oni na svoje stroške uredili sušilnico za zelišča, če bi imel primeren prostor; tukaj, kjer sem zdaj, se pa ne da.“

„Vidite, delam bolj kot marsikateri Slovenec. Tudi zaslužim. Rad bi kupil kakšno staro zasebno hišo. Pri dveh sem bil že kupec, a ju nisem dobil. Prosil sem za posojilo, pa mi ga niso dali. Mislijo

si: Cigan je neumen. Nič ne ve. Jaz pa se trudim zanj, za družbo. Delam od vida do vida pa nimam drugega kot to slabo barako, kjer gnezdijo miši, podgane in kače.“

Borisu smo svetovali, naj se obrne za nasvet in pomoč k Združenju obrtnikov Kočevje, za nasvet za posojilo pa še k banki. Pravi, da je imel v načrtu že postavitev montažne hiše, pa zanjo ni dobil lokacije. Verjetno se doslej ni obračal na prave naslove. Prav bi bilo, da bi tudi on, ki je Rom, imel (enake) možnosti za nakup zasebne stare hiše ali postavitev montažne kot ostali občani. Nedvomno to možnost uradno ima, vendar ne pritiska na prave kljuke, se ne znajde, saj se v morju današnjih predpisov znajde še nekoliko bolj izobražen občan težko (Boris zna brati in pisati). V svojem pripovedovanju je mogoče tudi malce pretiraval, saj je za Rome znana nekoliko bujnejša fantazija.

Kljub temu pa lahko ugotovimo, da sodi Boris med tiste Rome, ki delajo, ki hočejo skrbeti sami zase, da niso v breme družbi. Prav bi bilo, da bi njemu (in njemu podobnim) pri teh prizadevanjih pomagali. Boris ne bi rad živel v breme družbe, ampak od svojega dela, s katerim živi tudi svojo družino. Če mu bo družba pomagala, potem bo iz njegove sedemčlanske družine postalo zelo verjetno sedem (morda tudi samo 4 ali 5) delavcev, sicer pa bo imela družba 7 socialnih in zdravstvenih problemov.

Kaže, da je Boris priden, za delo in v delo uvaja tudi najstarejše otroke. To ne dokazujeta le obe diplomi, saj je za svoje delo, kot trdi, dobil v znak priznanja tudi že uro in denarno nagrado.

Boris je obupan. Ne znajde se. Zadnjih nekaj tednov je vztrajno iskal novinarja, da bi mu pomagal. Novinar mu ne more pomagati, lahko pa opozori na njegove težave družbo in jo zaprosi, naj mu pomaga, da se ne bi uresničila tista njegova misel:

„Veste, v smeteh sem se rodil in kaže, da bom v smeteh tudi umrl.“

JOŽE PRIMC

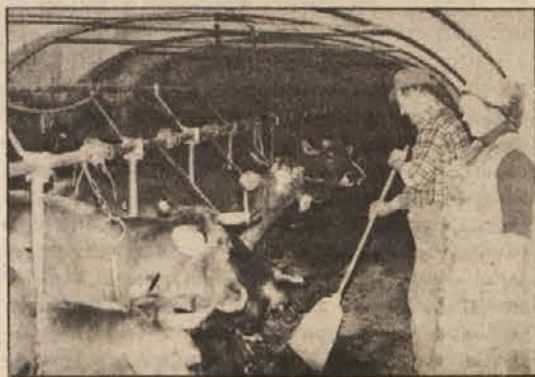
VSako KRPO ZEMLJE VZAMEJO V NAJEM

Pred devetimi leti je bil Jože Zakšek, kmet iz Stolovnika 15, v poskusnem centru Jablje pri Ljubljani. Od tam sta prišli dve telički plemenki na Zakškovo domačijo, ki premore om hektarov obdelovalne zemlje n skoraj toliko gozda. 44 arov vinograda je ob velikopoteznosti gospodarja, kakršen je Zakšek, prej malo kot veliko.

„Vsako krpo zemlje vzamemo v najem, če je kdorkoli ne zmore sam obdelati,“ dovolj zgovorno pojasni potrebo po večjih površinah petdesetletni gospodar. Plemenki, ki ju je drago plačal, sta kmalu povečali čredo. Danes je v pred petimi leti preurejenem hlevu prostora za 19 glav, skupaj pa se je trlo že tudi 32 glav živine. Zavoljo več kot očitne stiske so se lotili preurejanja svinjaka v goveji hlev, a, ker denarja ni na pretek, so dela pri obnovi malce zastala. Krški Agrokombinat gre sicer Zakšku na roko s posojili, saj je kooperant, odkar je zadruga, kot pravi Jože. Toda zaveda se, da se ni dobro na vse pretega zadolževati, ker ve, da bo pomoč potreboval še za druge reči.

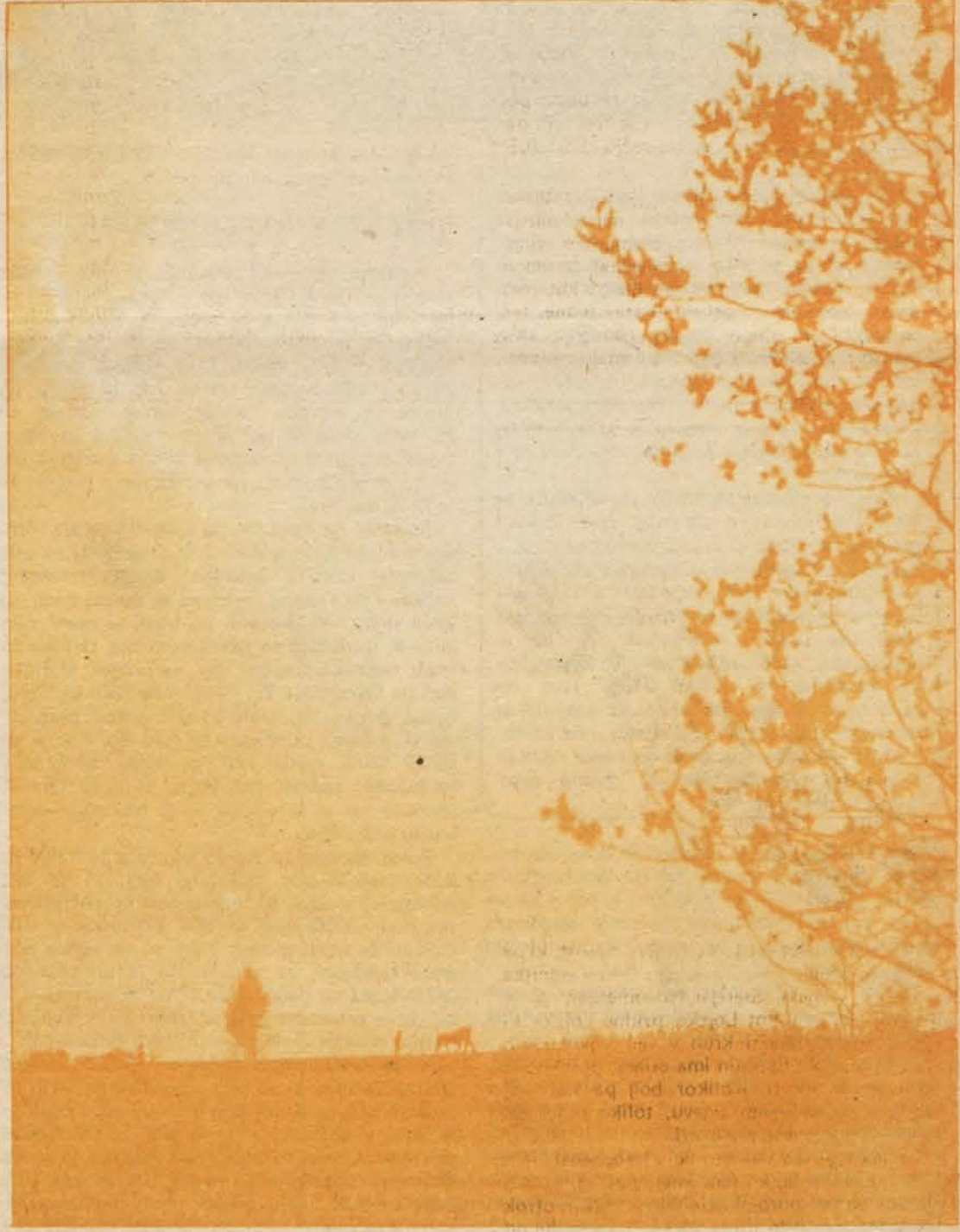
Odlika kmetovanja Zakškovih je v tem, da skrbno obdelajo vsako ped zemlje in pridelajo dobro domačo krmo. Pospeševalec pri temeljni organizaciji kooperantov krškega Agrokombinata inž. Alojz Bizjak nam je, preden smo se odločili za obisk domačije Zakškovih, povedal, da imajo pri njih tako dobro silažo kot le redko kje. Skušali smo prodreti v podrobnosti umnega kmetovanja in pri priči lahko zatrdimo, da so nam domači prijazno, brez oklevanja natrosili prgišče novih spoznanj. Lani so ob osmih kravah oddali 15.000 litrov mleka, do konca marca letos pa so oddali dvanajst bikov. „Za krave je najboljši pašno-košni sistem. Iz tega izhaja čreda. Tudi živina se namreč mora razmigati. Pri Grabnarjevem navezu je živina vkljenjena. Takrat, ko drugi kosijo seno, mi že pospravimo otavo. Tretji odkos trave in detelje je pomemben zato, da dobimo več beljakovin. V silosu ta odkos mešamo s koruzno silažo. Za dobro silažo ima veliko zaslug tudi dobra sorta nizke koruze —247 osišeška SK. Pri tej je zrno zrelo, listje pa še zeleno in boljšega za silažo res ni.“

Gospodar poudarja, da so napredovali predvsem zato, ker so dobili prave strokovne nasvete. Kmečki glas, Sodobno kmetijstvo in strokovne knjige, ki jih dobi pri Agrokombinatu, le še razširjajo obzorja pridnih kmetovalcev, Zakškovi pa menijo, da je še več vreden živ stik in pomoč pospeševalcev Alojza Bizjaka in Marjana Jalovca. Da tudi za kmete sedanjí časi sploh niso rožnati, potrjuje njihova negotovost in bojazen pred tem, da bi se zakreditali. Na pol zares pomislimo, kako bi bilo nasploh z našim gospodarstvom in državo, kjer očitno ni bilo bojzní pred prezadolženostjo. „Umetnega gnoja bi moral kupiti za 14 starih milijonov, vzel pa sem ga le za polovični znesek, ker ne vem, če bi bil sposoben posojilo vrniti. Boksi in globoki nastilj dajeta več upanja, da bo — več gnoja. Saj če se bo umetni gnoj tako dražil, se bomo morali kmetje kar bolj

preusmeriti na hlevski gnoj. Seveda vemo, da potem pridelki ne bodo tolikšni!“

Jože Zakšek, ki je prevzel grunt po materi, in njegova žena Zdenka sta ponosna na 17-letnega sina Francija. Kmetivanje ga zelo veseli, pri delu s številno mehanizacijo je spreten in zanesljivo računajo z njim kot bodočim gospodarjem. Francijev starejši brat Jože si je poiskal delo pri SOP, kjer je pač rajše po delavniku prost, na kmetiji pa je treba delati tudi ob petkih in svetkih. „Najbolje je sejati za krmo na lahki zemlji. Naš travnik iz devetih sort trav nikoli ne zataji. V mokrem in sušnem obdobju imamo štiri košnje, seveda pa dobro gnojimo. Zemlja se izčrpava tako kot človek z žganjem na prazen želodec, zato rabi počitek in hrano,“ pripoveduje Franci Zakšek, ki se je očitno že marsičesa naučil. V Stolovniku in Gornjem Leskovcu je več naprednih kmetov, ki so se povezali v strojne skupnosti za silokombajn, strojno ličkanje koruze in sejalnico. „V strojni skupnosti je treba včasih tudi potrpeti. Ni pa dobro preveč paziti na

stroje, ko je treba, da dajo vse od sebe. To zalsti upoštevamo, ko pripravljamo silažo,“ razlaga Jože Zakšek. Malo potoži, da težko dobijo dele za oba traktorja na kmetiji. Imajo tudi vsa druga potrebna mehanizacija. Sicer pa bi si kaj težko predstavljali, da bi brez strojev napolnili 127 kubikov silaže v prostoren koristni silos pod kozolcem. Zunaj pod milim nebom pa so letos pripravili še za 20 prikolic silaže pod polivinilasto folijo.

Na dlani je, da imajo Zakškovi več hrane, kot je potrebujejo za sedanji stalež živine. V hlevu je zaenkrat privezanih 23 glav. Bolj kot tega, da ne bi polagoma sklenili preureditve novega hleva, se bojijo zlovesčega pomanjkanja nafte. Poznajo kmete, ki so dobili prav toliko goriva kot oni, čeprav majo Zakškovi več zemlje, predvsem pa pridelajo več hrane. „V Agrokombinatu mi gredo zelo na roko, zato, kar pridelam, vse oddam. Z njihovim posojilom sem odkupil še 70 arov zemlje. Na njivi že lepo uspeva lucerna in to nam

veliko pomeni. Na cene pa nimamo, žal, nobenega vpliva. V primerjavi z repromaterialom so bile pred leti cene neprimerno ugodnejše. Najbolj pa me teži, ker nismo zavarovani kot delavci. Za dokup let bi moral za socialno zavarovanje odšteti 21 starih milijonov, pa še polne penzije ne bi dobil. Tega pa ne zmorem. Franci večkrat reče, da bi rad videl, da bi mu leta tekla. Nekaj bomo morali storiti, če želimo mlade zadržati na kmetijah,“ razkrije tesnobne občutke gospodar.

Zakškovi so z marljivim delom ustvarili vzorno kmetijo. Žuljave roke so pri kmetih nekaj povsem običajnega, odkrit in pošten značaj družine, ki si je postavila nov dom in čvrste temelje za dobro kmetovanje, pa žanje v vasi spoštovanje in zaupanje. Že kar prislovična slovenska nevoščljivost zato ne more do živega naprednim kmetom, četudi bi „streljala“ nanje iz neposredne sosesčine.

PAVEL PERC

IGRA MOČNEJŠA OD VOJNE

Metodološki premiki v slovenski etnološki vedi v zadnjih petindvajsetih letih so postavili etnologijo pred nove naloge. Zanimanje za vsakdanji način življenja vseh plasti prebivalstva in za ljudsko kulturne sestavine so postali osrednji predmet etnologovega dela. Tako etnologov danes ne zanimajo le prebivalci vasi, temveč tudi prebivalci mest in manjših urbanih naselij; ne več le kmetje, ampak tudi delavci, obrtniki, skratka, vse socialne, poklicne in tudi starostne skupine. Tudi se etnologija ne omejuje le na preteklost, zanima jo življenje v polpreteklem času in v sedanosti.

Zaradi takšne metodološke usmerjenosti se etnologija ne more pa tudi noče odreči preučevanju obdobja narodnoosvobodilne vojne. Na 3. posvetovanju Slovenskega etnološkega društva v Brežicah junija 1978 so slovenski etnologi ugotovili, da so preučevanje obdobja NOB vse preveč zanemarjali. To pa je nedopustno, saj bi lahko etnologija odgovorila na vprašanja, ki si jih druge vede ne zastavljajo. S tem pa bi tudi dopolnili in izkoristili sliko o načinu življenja med vojno. Zapis o otroških igrah in delu med NOB je predvsem terensko gradivo, zbrano pred dvema letoma v Metliki.

Otroške igre vojnega časa so bile dokaj enotne. Njihova oblika in vsebina pa sta bili predvsem odvisni od starosti in spola otrok, manj ali pa skoraj nič od socialnega položaja otrokovih staršev. Čim mlajši je bil otrok, tem manj je bilo razlik pri igri.

Otroci so se združevali predvsem zaradi medsebojne bližine pa tudi zaradi poznanstva staršev ter poznanstva iz šole.

Metlika je bila glede tega razdeljena na rajone, tako da so imeli otroci enega dela Metlike svoj rajon, drugi spet svojega. Zlasti mlajši otroci so se povezovali le v okviru svojega rajona, medtem ko so se starejši povezovali tudi med posameznimi rajoni. Takšni rajoni so bili na primer: Plac, Drage, Cancenberg, Hrib, Požek, Majer, Vejar in Obrh ter Veselica. Vsak tak rajon je imel točno določen prostor, kjer so se našli za te igre. Otroci na Dragah zbirali pred Malešičevo hišo, na Placu pred občinsko hišo, na Majerju pri Bračikovi gostilni, na Hribu pri Prusovih itd. To so bili kraji, kjer je bilo dovolj prostora za večje igre.

Ti kraji v posameznih rajonih pa so se spreminjali z letnim časom. Pozimi so se namreč otroci sestajali drugje, saj so tudi poletne igre na prostem zamenjale zimske igre, med katerimi moramo omeniti predvsem sankanje in smučanje ter drsanje. Zato so se zbirali otroci k takim igram in razvedrilo tam, kjer so našli za te igre pripraven teren. Vendar so bile tudi tu neke zakonitosti, ki so se spreminjale zaradi različnih vzrokov. Navedeno stanje je veljalo za leta pred vojno pa tudi leto in začetek drugega leta okupacije. Razmere so se spremenile, ko je italijanska oblast zaradi delovanja partizanov

obdala Metliko maja in junija 1942 z bodečo žico in uvedla strogo policijsko uro.

BREZ STRAHU PRED NESREČO

V samem rajonu so se združevali otroci enake starosti. Če je šlo za mlajše — nekako od 6 do 10 let — ni bilo delitve po spolu. Ti otroci so bili večinoma brez nadzorstva staršev, saj je bila Metlika majhno mesto brez večjega prometa. Zato je bila bojazen staršev, da bi prišlo do prometne nesreče, skoraj odveč. Otroci te starostne skupine so bili iz različnih socialnih slojev in staršev ni skrbelo, kdo se s kom družijo, saj so dobro poznali vso soseščino in otroke, ki so se skupaj igrali.

Povedati pa moramo, da so tudi v tej starostni skupini obstajale razlike v vrsti igre, saj so bile nekatere izrazito dekliške, druge fantovske, nekatere pa skupne. Tako so se skupaj lovili, se igrali slepe miši, kobalili po travi, se igrali gnilo jajce in gledališče pa očete in mame. Deklice so imele nekatere posebne igre, na primer: Marička sedi na kamenčku, Pri meni rinka žbrinka, Šolo, Polža, Avijončke, igrate so se trgovine, gospodinjje in mame s punčkami iz cunj itd. Fantje so zbijali kozo, metali nož, se fucali, se igrali s frnikulami, skakali čez kozo, se igrali tate in žandarje ter se šli vojsko, ki je bila najpomembnejša deška igra.

Poleg teh iger so vse do kapitulacije Italije pa tudi kasneje bile razširjene igre, ki so bile povezane z raznimi cerkvenimi in pastirskimi prazniki. Razširjene so bile pri otrocih vseh starosti in obeh spolov. Tako so na velikih nočeh sekali pisanice, za križev, ki je bil pastirski praznik, pa so delali utice iz vej. V njih so jedli od doma prinesene jestvine, zlasti kruh, klobase, potico, piškote in pili obvezno tudi malinovec.

K zgoraj omenjenim letnim igram moramo prišteti še igre, ki so bile v poletnih mesecih na pokopališču na Kolpi zelo priljubljene. Kopali so se tudi v vojnem času, in sicer z nekaterimi presledki. Otroci so hodili na kopališče, ki je dva kilometra oddaljeno od mesta, peš, in sicer že v dopoldanskih urah (zlasti med počitnicami). Starejši so vodili s seboj mlajše brate in sestre, brž ko so ti znali plavati. Starši so prihajali na kopališče v glavnem popoldne. Mlajši otroci so se učili plavanja na šašu. Igrali so se tako, da so z robci lovili ribice, nabirali rože, iz mivke delali potičke, mlajši fantje pa so delali iz mivke trdnjave in predore. Starejši otroci so morali paziti na mlajše, pri tem pa so igrali nogomet in odbojko in se seveda tudi kopali.

ZIMA PRINESE NOVE RADOSTI

Zimski čas je prinesel otrokom kljub vojnemu času novih radosti. Sankanje, smučanje in drsanje so bile tiste igre, ki niso razveseljevale le najmlajših, ampak tudi starejše. Zato moramo v teh igrah iskati dobršno mero družabnosti in razvedrila.

Tudi v okviru teh iger lahko Metliko razdelimo na že prej omenjene rajone, saj so se otroci po

navadi sankali največ v bližini doma. Tako je bilo pozimi v mestu kar več sankališč, in sicer so bile to nekatere strme ulice, ki niso bile posipane s peskom. Tako so se na Dragah sankali po tako imenovani Štakorovi gasi, po Vinogradniški cesti, po cesti ob Martinovi cerkvi. Na Placu so se sankali pred Šturmovo trgovino in mimo Murna, po poti na Obrh itd. Mlajše deklice in dečki so se sankali v dopoldanskem času, starejši (nekako do 16. leta) pa popoldne in v večernih urah (do 19. ure zvečer). Ko so bili metliški dijaki, ki so hodili v nižjo gimnazijo v Novo mesto, zaradi protifašističnega zadržanja decembra 1941 izključeni iz šole, se je naenkrat znašlo v Metliki kar precej mladine. Ti so si izbirali sankališča neglede na to, kje so bili doma. Odločala je v glavnem simpatija med fanti in dekleti. Tako se je na primer prišel fant sankat v rajon svojega dekleta in obratno. Pa tudi v teh primerih se niso sankali samo po eni ulici, ampak so en večer obredliveč sankališč, kar je bilo bolj pestro in zabavno. Glavno sankališče pa je bilo na Katrovcu, kjer so se sankali največ v nedeljo popoldne. Sem so prihajali otroci iz vse Metlike.

Smučanje je bilo drugo zimsko razvedrilo, ki pa se ga je zato, ker je bilo odvisno tudi od finančnih sredstev, aktivno udeležilo manj otrok in odrasčajoče mladine. Smučiči so namreč imeli le otroci bogatejših družin.

Odrasčajoča mladina (med 10 in 14 leti) se je zabavala po svoje. Ni se več združevala po rajonih, ampak so združevanje narekovali isti spol, starost in interesi. To je skupina, kjer so imela dekleta svojo, fantje pa svojo skupnost. Značilno zanjo pa je, da so dečki in deklice v vojnem času hitro dozorevali in se lotevali, zlasti dekleta, doma resnejših opravil, na primer kvačkanja in vezenja. Dekleta premožnejših družin so se sestajala druga pri drugi na domu. Kjer so imeli doma klavir, so se učile tega instrumenta. Plesati so se učile največ s pomočjo gramofonskih plošč. Druga drugo so vabile tudi na svoja godovanja.

ČAS TUDI ZA PRVO LJUBEZEN

Dekleta iz revnejših kmečkih družin so morale že zelo zgodaj pomagati na polju, pri živini in pri raznih hišnih opravilih.

Sploh je bila ta starostna doba čas, ko so se rojevale prve simpatije in ljubezni. Zato so dekleta zelo nerada varovala svoje mlajše brate in sestre. Če pa so že morale varovati mlajše, so le-te vedno zaposlile z igračami ali pa prepustile varstvo kakemu starejšemu, samo da so se lahko s prijateljicami zaupno pogovarjale. Pogovor se je sukal o fantih in o spolnosti, kajti takšni pogovori so bili v domači hiši tabu in o njih niso smele razpravljati.

Fantje so se v tem starostnem obdobju že močno oprijemali igre vojskovanja, kar spričo oboroženega italijanskega vojaštva v mestu ni bilo nič čudnega. Tako so ob nedeljah popoldne uprizarjali prave bitke med posameznimi rajoni. Takšne igre so bile vselej tudi vnaprej napovedane in pripravljene. Njihov vzrok je bil različen, na

primer kraja „orožja“, zamera, storjena krivica, porušenje fantovske ute in podobno.

Ko so Italijani obdali Metliko z žico, so otroci velikokrat prenašali čez blok zaupna sporočila in literaturo. Starejši mladinci, posebno dijaška mladina, pa so bili tudi že organizirani in so nagajali italijanski oblasti s trosenjem protifašističnih letakov (trosilne akcije) in s pisanjem naprednih gesel in parol po zidovih metliških hiš. Zaradi stroge policijske ure so bile večerne družabnosti okrnjene.

Kapitulacija Italije je bistveno vplivala tudi na življenje otrok. Pomanjkanje raznovrstnega blaga, živil, osiromašenje prebivalstva, razne sovražne hajke in vdori v mesto — vse to je imelo poseben vpliv na otroško igro in delo.

LESENE PUŠKE ZAMENJAJO PRAVE

Predvsem se je zdaj mladina oprijemala resnejših opravil. Pomanjkanje moške delovne sile zaradi mobilizacije po odhodu Italijanov je bilo vzrok, da so morali za domača dela pri živini in na polju prijeti tudi otroci. Ta potreba se je pokazala zlasti v spomladanskem in jesenskem času, ko je bilo dela na polju največ. Tako so upravljavstvu osnovne šole v Metliki prihajale številne prošnje, da bi otroci smeli izostati od pouka. Če je bila potreba res nujna, so tem prošnjam ugodili.

V okviru šole in mladinske organizacije je šolska mladina nabirala po mestu hrano za partizane. V gozdu so učenci nabirali kostanj, gobe, borovnice in kostanjeve ježice. Nabirali pa so tudi zdravilne rastline za čaje, sanitetni material, stekleničke za zdravila in drugo za partizanske bolnišnice v Žumberku. Zlasti so pionirji pomagali pripravljati mitinge in proslave, na primer ob 8. marcu, 1. maju, ob obletnici OF, ob obletnici oktobrske revolucije, ob prihodu partizanskih enot v mesto, ob pomembnih političnih in vojaških dogodkih itd. Pripravljali in krasili so prireditvene prostore, pri tem pa tudi sami nastopali kot pevci, solisti, recitatorji in igralci. Pionirji so pisali za stenčase, ki so jih tudi sami urejali.

Starejši fantje in dekleta so se kot zaupniki vključevali v delo OF in frontne organizacije. Tako so bili fantje kurirji, na primer komande mesta, dekleta pa so prala perilo za partizanske borce.

Kljub resnejšim opravilom pa igre niso popolnoma prenehale. Otroci so se še vedno igrali igre, ki smo jih prej omenili. Tudi igrače so bile iste kot prej, kolikor jih niso porazgubili ali jih ni uničil vojni čas. Novih kupljenih igrač seveda ni bilo, zato so se deklice igrale s punčkami iz cunj, koleščki od sukanca, raznimi škatlicami itd. Dečki pa so se še naprej igrali vojake. Vendar so se po kapitulaciji Italije igre z lesenimi puškami marsikdaj sprevrle tudi v pokanje s pravimi puškami. Da bi tem nevarnim igram naredila konec, je morala včasih posredovati komanda mesta Metlike.

ANDREJ DULAR

obzornja

iz izložbe

Prešernova družba je te dni postregla svojim kupcem in naročnikom z novo redno letno knjižno zbirko, ki obsega štiri nove knjige: Prešernov koledar 1983 ter ponatis „Mortymerjevih“ Alexandra Cordella kot nagradno knjigo.

Prešernov koledar je odsev potreb časa, v katerem živimo. Predvsem pa je močno aktualen, saj lahko v njem beremo o mnogih svetovnih problemih, težavah v Kampučiji in na Poljskem, velik del prostora pa je namenjen tudi prozi in verzom. Koledar je opremljen z barvnimi reprodukcijami lani umrlega slovenskega slikarja Nikolaja Omerse.

Polona Škrinjar, mlada gorenjska kmetica, je v svojem prvem knjižnem delu z naslovom „Pavla“ na domač, neposreden in razumljiv način prikazala podobo današnje kmetice, ki se je navezala na zemljo in ki ji je delo na tej zemlji prva dolžnost.

Naš znani popotnik Miran Ogrin opisuje tokrat pot od Carigrada do Indije. Ker hodi po svetu z našimi očmi, nam je v svojem pripovedovanju še toliko bližji. V potopisu „Po stopinjah Aleksandra Velikega“ prepleta preteklost in sedanjost prehojenih dežel ter skuša s tem vsaj delno zmanjšati nedostopnost daljne Azije.

O znanem pohodu Prve proletarske brigade januarja 1942 govori v monumentalnem delu „Igmanci“ Živojin Gavrilović. Avtor, tudi sam

nevšečnega ne zmešm štrene, katerih niti vodijo k skupnemu življenju. Prevod: Jasna M. Hrvatini.

In slednjič, za dobrodelno izničevanje včasih prav smešnih legend o ameriškem Divjem zahodu služi knjiga z naslovom „Okostja bizonov“. V tem napol dokumentarnem delu je Lewis Patten popisal zadnji, na

moč tragični pohod zdesetke- nega indijanskega plemena Šajenov. Pripoved, ki se v glavnem vrtili okoli usod treh junakov v njihovih družin, razkriva nesmiselnost sovraštva med belci in rdečkokozi. Kratko so potegnili eni in drugi, v končni posledici pa je bil pohlep belcev po zemlji, dobičkih močnejši od prvinske navezanosti na naravo. Prevod je opravil Zdravko Duša. D. R.

za mlade

Založba Borec je pred kratkim na novinarski konferenci predstavila najnovejše knjige iz svojega mladinskega programa, ki se po besedah urednika Janeza Kajzerja suče okoli revije Kurirček in jo vsebinsko dopolnjuje. Štirih malih slikanic iz t. i. kurirčkove torbice ne kaže posebej opisovati, slikovna plat bo brez razlage pritegnila malčke, šolarji pa bodo zlahka dojel sporočila pesmic V. T. Arharja, pripoved K. Gabeljške, vprašanja M. Mančka in B. Kosa pojasnila o pukanju repe. O „Bosopeti družini“, knjigi ribniškega rojaka Mihe Mateta, smo podrobneje že poročali – in tako v pošiljki, ki bo s priкупnim branjem zaposlila mlade, preostaneta za omenitev le še dve knjigi.

Iva Zormanova zgodba „Obveščevalec Lesnika“ je snovno blizu Matetovi, le da se pripoved o tem, kako osnovnošolci preživljajo počitnice, ukvarja z mestnimi, ne pa kmečkimi otroki. Za razliko od „Bosopete družine“, ki povezuje številne, po svoje zaokrožene zgodbe, je Zormanova knjiga iz enega pripovednega kosa. Gre za prikaz taborniškega življenja nekje ob Savi, življenja, ki prinaša ločitev od staršev in znanega mesta, zahteva znajdevanje v naravi, premagovanje telesnih naporov,

učenje taborniških veščin, sklepanje prijateljstev in kar je še podobnega. Morebitno klišejskost pisatelja preseže z domiselno rdečo nitjo pripovedi, to je razpredanje zgodbe okoli tega, kako skupina dečkov z igranjem ilegalcev preraste igro, tako rekoč odraste. Pri tem gre za izrabljanje vedenja, pridobljenega ob branju napetih zgodb, iz pripovedovanj o enobe, sploh pa za otroško fantazijo.

O miselnem in še kakšnem odraščanju govori tudi knjiga Mileta Pavlina. Njegova pot „Iz šolske klopi k partizanom“ (tako se glasi naslov knjige) ni izmišljena, temveč življenje-

pisno obarvana pripoved. Dogajanje se odvija v prvih dveh letih zadnje vojne na Slovenskem. Tedaj se je pisatelj, komaj petnajstleten, zatekel v Ljubljano, v mestu, ograjenem z bodečo žico, je bil priča marsičemu, od hišnih preiskav, streljanja, odpora ljudi, zatekanja v ilegalo do odhajanja v hoste. Za slednje je prišel čas tudi zanj. Pot ni bila lahka, poslužiti se je moral zvijač – in končno se je z vlakom pripeljal na Dolenjsko ter se v Podhosti pridružil partizanom. S pričujočo knjigo je Pavlin zaokročil podobo lastne udeležbe v narodnoosvobodilnem boju, kateremu ni posvetil samo več romanov, temveč tudi dokumentarna dela. D. R.

njena izdaja je nedavno izšla pri Mladinski knjigi. Lahko bi rekli, da je to temeljna knjiga o kraljevski igri. Njena posebna odlika je, da na nevsiljiv način povzdigne prispevek slovenskih in jugoslovanskih šahovskih mojstrov k splošnemu razvoju igre na črno-belih poljih. Pisana je po načelu od lažjega k težjemu, tako da more biti uporaben priročnik popolnim začetnikom in gradivo za študij tistih, ki so že globlje prodrli v skrivnosti šahovske umetnosti. Bralec lahko od strani do strani spozna, da je knjiga nastala kot plod srečne spojitve velikega velemojstrovskega šahovskega znanja in spretnega novinarskega peresa.

I. Z.

knjige

Ljudske knjige

poslala na trg tudi drugo polovico „Judskih“ knjig.

Med temi kaže najprej opozoriti na „Prihod Hrvatov“, eno zadnjih knjig Š. Djalskega. Ta najbolj plodoviti hrvaški realist v slovenščini najbrž še dolgo ne bo dostopen v tolikšnem obsegu, da bi bilo razvidno visoko mesto, ki mu pripada v književnosti sosednjega naroda. Kot izvrstnega novelista smo ga lahko spoznali lani, zdaj pa se nam predstavlja tudi kot pripovednik, ki je znal zgodovinska dejstva strniti v roman, ki resda nudi romantične poglede na preteklost, a zato se slednja (tam okoli 7. stoletja) vseeno avtentično razkriva v tistih ozirih, ki zadevajo prihod Hrvatov do obale Jadrana, njihove stike z romanskimi naseljenci in drugimi Slovani (nastopa tudi karantanski knez Valjuh), ne nazadnje pa Djalski živopisno kaže raznovrstne posebnosti hrvaškega življa in njegova pri-

zadevanja za ustanovitev državne skupnosti. Roman je poslovenil Darko Komac.

Kratek po obsegu in, žal, tudi po povednosti je italijanskega pisatelja Jovanija Arpina roman „Mlada nuna“. V delu je vse zasukano tako, da zaključek pripovedi nakaže srečen konec ljubezni med uradnikom in naslovno junakinjo. Oba živita osamljeno, enolično, pustoto jima omili navezanost drug na drugega, truditi pa se morata, da jima kaj

tve pokažejo prijateljem, najmanj pa je gotovo tistih, ki so z njimi pripravljene seznaniti tudi širšo javnost. Med to manjšino sodijo štirje mladi metliški pesniki, ki so pred dvema mesecema izdali s pomočjo osnovne organizacije ZSMS že tretjo zbirko „Halucinacije“.

Ena od lističev te štiriperešne detailjice in edino dekle med tremi fanti je Duška Vraničar, učenka tretjega letnika pedagoške gimnazije v Novem mestu. Z devetimi pesmimi je prispevala svoj delež k zbirki, ki je v Metliki prav gotovo nekaj posebnega tako po vsebini kot tudi sicer, saj je gotovo prvič, da so se v tem malem belokranjskem mestu zbrali okrog ene pesniške zbirke kar štirje, po načinu pripovedovanja tako sorodni pesniki.

Duška se spominja, da je začela pesniti že v osnovni šoli, vendar pa so takrat bolj kot verzi prevladovali prozni teksti. „Kar se tiče pesmi, so bile to v glavnem otroške pesmice. Pravzaprav sama ne vem, kdaj je v mojem pesnikovanju nastal preokret. Mogoče sta name nekoliko vplivala Rudolf Vlašič in Jani Bevk, ki sta pred leti v samozaložbi izdala prvo številko, Halucinacij“. Vsak, kdor prebira našo pesniško zbirko, lahko na prvi pogled ugotovi, da so si pesmi po stilu zelo podobne. Kljub temu, morda čisto podzavestnemu vplivu, ki ga ne priznam popolnoma, želim, da bi bila v svojem ustvarjanju samostojna. Zato zelo malo prebiram pesniška dela in nimam nobenega vzornika,“ pripoveduje Vraničarjeva.

Sicer pa o svojem pesnikovanju ne govori rada. Pove le, da nastajajo njene pesmi kot kepa snega, ki jo vališ po bregu navzdol. Okrog stavka, ki se porodi v njeni glavi in ki se ji zdi

zanimiv, gradi pesem. Poanta pesmi je pri njej torej vedno nekje na sredini, če pa jo hoče bralec razumeti, jo mora večkrat prebrati. Tega se Duška zaveda, zato tudi razume tiste, ki menijo, da je takšno pesnikovanje prazno in nikomur namen. „Predvsem mladi so zelo neučakanji, zahtevajo, da jim je že ob prvem branju vse jasno, zato so mnoge njihove kritike na naše ustvarjanje negativne. Tisti pa, ki imajo količkaj literarnega znanja, nas spodbujajo in pravijo, da smo na pravi poti,“ z mešanimi občutki nadaljuje Duška.

Zelo rada govori o kulturnem življenju v Metliki, ki je po njenih besedah vse prej kot živahno. Prav gotovo bi pri tem morali svoj del prispevati tudi mladinci, ki jih v mestu ne manjka. Žal pa so mnogi nezainteresirani, drugim zmanjkuje časa, tista peščica, ki vsaj malo „miga“, pa mora imeti kar veliko volje in optimizma, da se v Metliki na kulturnem področju vsaj nekaj dogaja. Zato ni čudno, če so ti zagnanci mnogokrat deležni kritik, češ da se zapirajo v svoj krog. „Tudi nam pesnikom s takšnimi pripombami niso prizanesli, a moram priznati, da so neutemeljene. Res je, da smo Jani Bevk, Rudolf Vlašič, Goran Jarnjevič in jaz skupaj izdali že drugo pesniško zbirko, vendar pa se ob nas oblikujejo in že uveljavljajo v verzih tudi nekateri drugi mladi metliški ustvarjalci, ki so prve svoje pesmi objavili v Razmerjih, glasilu naše osnovne organizacije ZSMS,“ je bila kritična Duška Vraničar, ki obljublja, da njihovo delo ne bo zamrlo, čeprav so s tretjo številko zaključili ciklus „Halucinacij“. Pripravili pa bodo zbirko, ki bo tudi oblikovno posegla v sedanjost in ne v čas pred dvajsetimi leti.

M. BEZEK

prebrali smo

knjiga o kraljevski igri

Šah je stara igra. Sodijo, da so prve poteze vlekli že stari Perzijci. V perzijskem spevu „Karamah“ iz 6. stoletja je omenjena čaturanga. To je prvi pisani vir o igri na črno-belih poljih, iz katere se je razvil šah. Danes igrajo kraljevsko igro milijoni po vsem svetu. V nekaterih državah, še posebej v vzhodni Evropi, je šah celo poseben predmet na šolah. Kajti za šahovnico je treba sestiti že v zgodnji mladosti, ker se le tako kaj doseže. Sicer pa so to priporočili že prvi šahovski učbeniki, ki so se pojavili v 15. stoletju.

V šahovskih knjigah, ki jih skozi stoletja ni nastalo tako malo, je moč najti vse, kar koga zanima o kraljevski igri. Opisane so otvoritve, variante, končnice, komentirane posamezne partije, dodana razmišljanja in kratka zgodovina o razvoju šaha. Kot rdeča nit se skozi te knjige vlečejo nekatera temeljna spoznanja, ki jih šahisti morajo upoštevati. Denimo: ko izbiraš potezo, si je ne smeš zamisljati samostojno, temveč vselej v okviru nekakšnega cilja. Ta pa je, da s spretnim oziroma premišljenim premikanjem svojih figur matiraš kralja nasprotnikove šahovske vojske. Pomeni, da je potrebno šah študirati.

Slovenci imamo nekaj zelo dobrih knjig, ki se ukvarjajo s šahovsko teorijo. Po zaslugi velemojstra Bruna Parme in novinarja Borisa Kutina smo dobili zajetno delo „Šah za vsakogar“, katerega druga in dopol-

pesmi kot kepa snega

V svojem nemiru, želi po nečem novem, izvirnem vsaj v njihovem lastnem okolju, želimo mladi na različne načine izpovedati to, kar čutijo in kar menijo o današnjem svetu, problemih ter stiskah in razpoloženjih v njihovi lastni notranjosti. Pri tem nekateri ostajajo za vedno anonimni, spet drugi zberejo toliko poguma, da svoje stvari-

MICKA NE SLIŠI VEČ ZVONOV

„Roke gor! Še više!“ Sorovi nacistov glas so spremljale brce in udarci po glavi s puškinim kopitom. Vsakič, ko so se ob zid sosedove hiše pritiskali Kranjčanovi Micki roke utrujeno povesele, so se pobesneli nemški vojaki znesli nad njo in jo obdelovali s puškinimi kopiti, kamor je pač padlo. V podrtiji domače hiše so se jokaje stiskali otroci in samo čakali, kdaj bodo pobesneli vojaki uresničili grožnjo in mater ustrelili. V hiši so bili partizani. To so Nemci vedeli. Pozivali so jih k predaji in grozili, da bodo postrelili talke, ki so jih zbrali v bližini. Še posebno so se znašali nad Micko, saj so sumili, da je ona posvarila partizane.

„In prav so imeli,“ pripoveduje Micka, ki se tistega dne še sedaj živo spominja. „Takrat sam šla nakupovat v mesto. Ko sem se vračala domov v Črešnjice, jo je za menoj hitro ubirala četa nemških vojakov. Dohitevali so me že, jaz pa sem urno stopila za grmovje in jo kar poprek ubrala proti domu. Na sosedovem ganku sem videla skupino partizanov in jih opozorila, da so Nemci že v vasi. Hitro so izginili, le eden, ki se je zadrževal takrat v hiši, opozorila ni dobil pravočasno, kajti Namci so bili že za vogalom. Obkolili so hišo in me prišli iskat. Odtrgali so me od jokajočih otrok in me odvedli k sosedovi hiši. Tokrat še niso vedeli, da je v hiši le en partizan. Po dolgem iskanju so ga le našli in med tem pozabili name. Vsa pobita sem se odplazila domov.“

Nesrečnega partizana so Nemci odgnali in ga kmalu ustrelili, Micka pa je morala doma ležati še nekaj dni. Počasi je okrevala, vendar šentpeterskega zvona ni v domačo vas nikoli več slišala. Poškodbe na sluhu so ostale trajne.

Letos je Marija Zupančič ali Kranjčanova Micka, kot jo sosedje po domače kličejo, dopolnila osemdeset let. Pogovarjati se je z njo težko, ker se ji je sluh z leti še poslabšal, zato pa je za svoja leta kar klenega zdravja. Opravlja še nekaj domačih del, krmi nekaj svinj, do nedavnega pa je imela tudi govejo živino. Tudi bere še lahko, saj ji oči dobro služijo. Če le ne bi bilo tega sluha in tistih puškinih kopit...

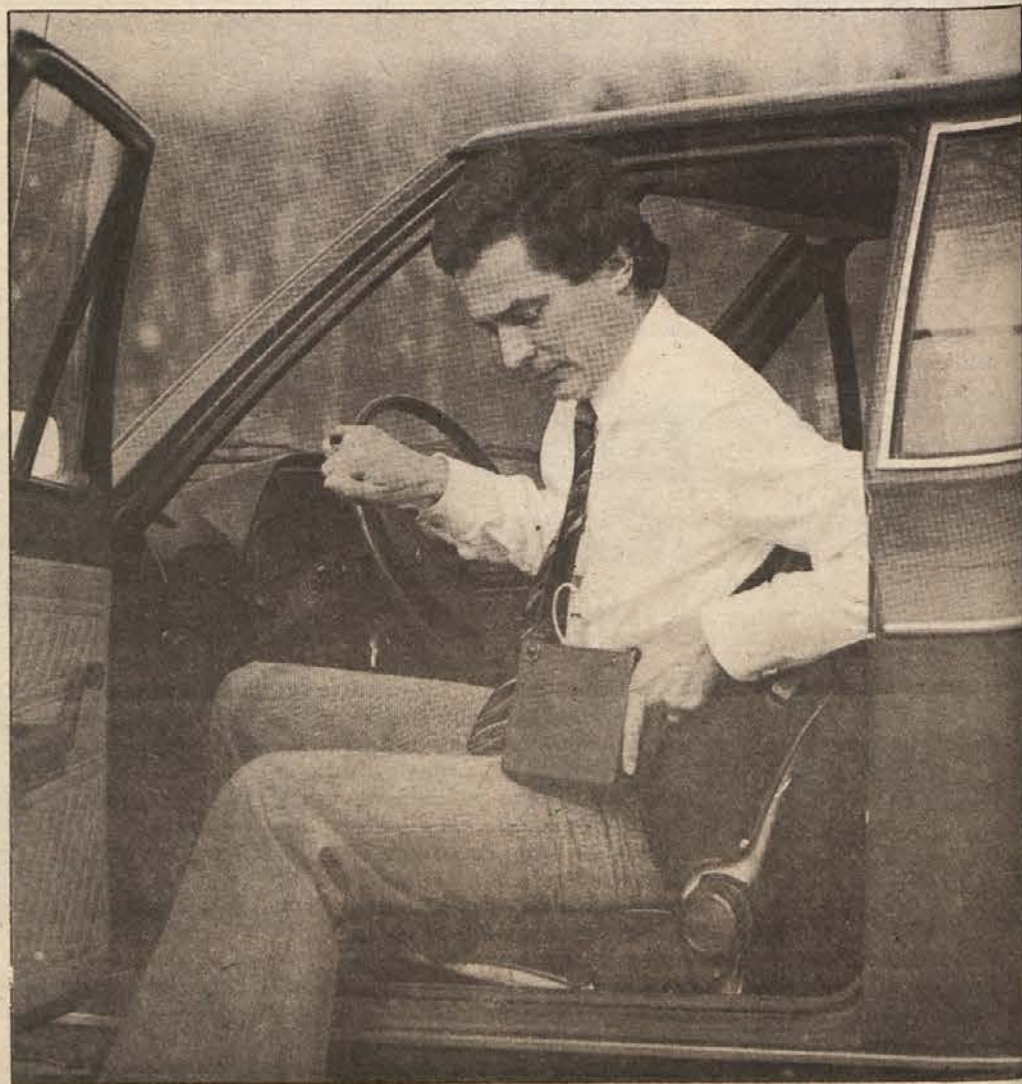
Marija Zupančič je lahko ponosna na svojih osemdeset let, saj v njih ni bilo kaj-dosti drugega kot stalna skrb in delo, zlasti pa je lahko ponosna, ker je vzgojila kar dvajset otrok. Desetim otrokom je postala krušna mati, deset pa jih je rodila še sama. Verjetno takrat, ko se je v rodni vasi Mali vrh pri Mirni peči odločala za možitev, ni vedela, kaj jo na Črešnjicah v bližini Starega grada čaka, sicer bi dvakrat premislila. „Včasih mi je bilo kar malo žal,“ pravi sedaj po sedemdesetih letih. „Doma se je brat z materjo kar naprej kregal zaradi mene. Bilo mi je tega dosti, pa sem sprejela prvo ponudbo.“ Tako se je poročila z Janezom Zupančičem na Črešnjice, ki je nekaj pred tem zgubil ženo, ko mu je rojevala enajstega otroka.

O kakih porokah iz ljubezni bi takrat težko govorili. Bile so to bolj poslovne zveze, v katerih je imela odločilno besedo višina dote in pa marljivost rok, ki jih je nevesta prinašala. Z enim in drugim je bila Marija dobro preskrbljena, ko je prišla na Zupančičeva grunt za gospodinjino in mater desetim otrokom. Da pa v tem zakonu tudi ljubezni ni manjkalo, dokazuje že to, da se jima je rodilo še deset otrok. „Janez je bil takrat še v redu možak,“ pravi Marija ponosno.

Z vzgojo otrok Zupančičeva mati ni imela težav, preprosto zato ne, ker je imela otroke rada, zahteve pa takrat tudi niso bile tako velike, kot so danes. Vsak otrok je imel svoj „gvant“ in ker so bili lepo ravrščeni, se je dalo vsako oblačilo dodobra izkoristiti. Huje pa je bilo med vojno. Hrane je bilo malo, kraj pa je bil zaradi sovražnikovih postojank v dolini hudo izpostavljen. Krogle so pogosto žvižgale nad glavami vaščanov, pa tudi granate so nemalokrat zaorale polje okoli vasi. Tudi v vas so streljali Italijani, in ker je bila Zupančičeva družina tudi sovražniku poznana kot partizanska, so morali dostikrat bežati v goro. Enkrat jim je tak beg gotovo rešil tudi življenje. Ko so prišli na obronek nad vasjo, so v vas prileteli sovražnikove granate in nad domačo hišo se je pokadil oblak dima.

Ko so se pozneje vrnili domov, je bila hiša brez strehe, v steni pa je zevala velika luknja. Še danes se vidi, kje je v hišo udarila granata. Streho in stropce je čisto razbila, v nič pa je šlo tudi vse žito, ki so ga hranili na podstrešju. Tisto leto je bilo pri Zupančičevih na Črešnjicah veliko lačnih ust in prezebljenih otroških ročic. Kljub temu pa pri tej hiši niso nikoli odrekli pomoč lačnim in prezebljenim partizanom. Če je bilo prostora in hrane že za toliko otrok, se je vedno našlo še nekaj za druge. Zupančičeva mati, po domače Kranjčanova iz Črešnjic, je to znala. O tem priča tudi občinsko priznanje OF, ki ga skrbno hrani v okvirju na steni.

TONE JAKŠE

DIAGNOZA NA DALJAVO

Z našo rubriko posegamo tokrat na področje medicine. Za bolezni srca in ožilja lahko danes že kar zapišemo, da so postale naš vsakodnevni spremljevalec, temu primerna je tudi vloga, ki jo zdravljenje vseh obolenj namenja sodobna medicina. Pred štirinajstimi dnevi smo objavili razveseljivo novico, da smo Dolenjci z otvoritvijo novega hotela v Šmarjeških Toplicah dobili zdraviliški center, ki se z novo opremljenostjo postavlja ob bok najbolj razvitim tovrstnim ustanovam pri nas. Tokrat je beseda o novostih, ki jih Krkinemu zdravilišču zavidajo celo nekateri danes bolj priznani centri za zdravljenje in rehabilitacijo bolezni srca in ožilja.

Prvi v Evropi bodo bolniki v Šmarjeških Toplicah pregledani s pomočjo kardiokimografije. Gre za metodo spremljanja gibanja mišične stene s pomočjo elektromagnetskega pola. Vsa zadeva je naključno prišla na dan leta 1967 v izraelsko-arabski vojni, ko je neki pilot zdravnik poskušal omejiti šrapnel v prsnem košu ranjenega tovariša. Pri tem je ugotovil, da se da s pomočjo elektromagnetske pretvornika, postavljenega nad levim prekatom, natančno ugotoviti gibanje sprednje stene srca in tako tudi vse spremembe srčne votline. Seveda se je to kasneje pokazalo kot izredno pomembno za oceno prizadetosti srčne mišice. Verjetnost na ta način postavljene diagnoze se je povečala kar na 97 odst., enako pa je pomembno, da je takšna metoda hitro izvedljiva in enostavna. Teško je danes oceniti, koliko pregledov, bolniških ur in ležanja v bolnišnici bo nadomestila ta metoda, vsekakor pa bo diagnozo bistveno pocenila in povečala njeno verjetnost na domala 100 odst.

Mogoče še pomembnejša pridobitev v Šmarjeških Toplicah je vključitev v delo t.i. „holter monitoringa“. Pri tej metodi posebna kasetna posname na magnetski trak vso aktivnost srca, posnetek pa zdravnik kasneje predvaja na zaslonu ali pa se zadovolji le z grafičnim prikazom na papirju. Bolnik nosi na sebi poseben snemavec, v katerem je kasetna s trakom, ki snema delo srca neprekinjeno tudi 72 ur. S to aparaturo lahko nemoteno opravljamo vsakodnevna opravila, hodimo v službo itd., pa vendar smo pod nenehno zdravniško kontrolo. Vseh del, ki jih opravlja snemavec, ne bomo naštevali, naj omenimo med drugim le, da je v njem tudi mikro računalnik, ki analizira vsak srčni utrip in šteje bolezenske spremembe ter jih po določenih kriterijih razvršča.

Omenjena metoda je dobila ime po zdravniku Holterju, ki je leta 1959 prvi oznanil to novost svetu. Danes je v medicini že zasidrano prepričanje, da popolne diagnoze aritmije srca brez „holter monitoringa“ ne more biti, vendar to pri nas (med izjemami so sedaj tudi Šmarješke Toplice) zaradi velikih stroškov še ni povsem izvedljivo. Prednost „holter monitoringa“ je tudi v tem, da spremlja delo srca med vsakodnevnimi aktivnostmi in med spanjem in tako raziskuje poleg fizičnih tudi psihične obremenitve. Zanesljivost postavljenih diagnoz je stoodstojna.

Nad vse zanimiva je tudi metoda telemetrije. Pri tem načinu spremljanja dela bolnikovega srca ima pacient pri sebi oddajnik, ki posreduje radijski signal do sprejemnika tudi na daljavo nekaj kilometrov. Gre za metodo dinamične elektrokardiografije, pri kateri se signali delovanja srca prenašajo do zdravnika, ki bolnika spremlja na zaslonu brezžično. Zdravnik lahko na zaslonu naenkrat spremlja štiri bolnike. Kot posebno zanimivost moramo omeniti, da se s to napravo bolnik lahko sprehaja, telovadi, lahko se celo kopa, vendar je tudi tokrat pod neposredno zdravniško kontrolo.

Namenimo nekaj besed še ergometriji, ki je bila že sedaj vključena v zdravniško delo v Šmarjeških Toplicah. Ergometrija pomeni v zdravniškem žargonu metodo dinamičnega EKG, pri kateri bolnika fizično obremenimo s hojo po posebnem tekaču ali s poganjanjem prirejenega kolesa. Pregled z ergometrijo poteka pod posebnimi laboratorijskimi pogoji (v zaprtem prostoru, z najprimernejšo temperaturo in vlažnostjo zraka). Obremenjenost je neprekinjena, traja do 20 minut in jo počasi stopnjujemo. Pri tem je bolnik s pomočjo kabla povezan z napravo za spremljanje EKG na zaslonu ali pa snemanjem na trak.

Naj ob koncu omenimo še nekaj. Zdravniki so si edini, da bi bilo najprimernejše in za zdravljenje tudi najbolj učinkovito, ko bi bolnike iz bolnišnic takoj premeščali v rehabilitacijske ustanove, zdravljenje pa naj bi trajalo več kot tri tedne, saj je v večini primerov telesna aktivnost lahko povečana šele po štirih ali petih tednih zdravljenja. V Šmarjeških Toplicah skušajo prodreti tudi s to novostjo in z ljubljanskim Kliničnim centrom je bilo v ta namen že opravljenih nekaj pogovorov.

B. BUDJA

